

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42; given Stockholms slott den 3 januari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, föreslå riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslagen, å nämnda riksstat upptaga de utgifter, som framgå av en vid protokollet såsom bihang fogad sammanställning jämte specifikationer.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 har 1941 års riksdag upptagit vissa utgifter på sätt en såsom bihang till riksdagens skrivelse den 20 december 1941, nr 522, fogad sammanställning utvisar.

Å en tilläggsstat II till riksstaten böra nu medel äskas för olika ändamål, som den senaste utvecklingen aktualiserat och som böra tillgodoses under det löpande budgetåret. Till en del äro anslagsäskandena erforderliga för reglering av utgifter å förskottsstaten. Beträffande den omfattning, i vilken

dylik reglering nu bör ske, böra samma principer tillämpas som tidigare under detta budgetår och under föregående budgetår. Avskrivningsanslag böra, likaledes enligt tidigare praxis, icke äskas i detta sammanhang.

De till en tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår hänförliga anslagsäskanden, som i enlighet med det anförda ansetts böra i detta sammanhang föreläggas riksdagen, ha tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, vilka Kungl. Maj:t därvid på hemställan av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—13*) fattat, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstat II äskas anslag om sammanlagt 247 miljoner kronor å driftbudgeten och 50 miljoner kronor å kapitalbudgeten. Av den å driftbudgeten äskade anslagssumman avse 53 miljoner kronor reglering av försvarsutgifter på förskottsstaten och 41 miljoner kronor täckning av reservförrådsnämndens utgifter för inköp av motorsprit för försvarets räkning. Vidare ingå i äskandena å driftbudgeten dels ett belopp av 56 miljoner kronor avseende prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, vilka i väsentlig mån betingats av fjolårets ogynnsamma skördeutfall, dels ett belopp av likaledes 56 miljoner kronor utgörande beräknade nettokostnader för regleringsåtgärder beträffande oljekraftfoder och foder-cellulosa, vilka enligt hittills tillämpade regler eljest skolat av svenska spannmålsaktiebolaget förskotteras till den tidpunkt under nästa budgetår då täckning för förlusten å bolagets verksamhet under löpande bokslutsperiod skall utgå.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förut omförmälda förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—13*) fattat beslut, och sålunda å riksstaten för budgetåret 1941/42 upptaga de utgifter som framgå av den vid protokollet såsom bihang fogade sammanställningen jämte specifikationer.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
William Dickson.

Bihang.

RIKSSTATEN FÖR BUDGETÅRET

1941/42.

UTGIFTER Å TILLÄGGSSTAT II.

Sammanställning
av utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42.

		Kronor
Driftbudgeten.		
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	154,000	
III. Utrikesdepartementet	76,000	
IV. Försvarsdepartementet	134,048,000	
V. Socialdepartementet	545,000	
VI. Kommunikationsdepartementet	130,000	
VII. Finansdepartementet	300,000	
IX. Jordbruksdepartementet	112,223,100	247,476,100
	Summa	247,476,100

		Kronor
Kapitalbudgeten.		
<i>Kapitalinvestering:</i>		
I. Statens affärsverksfonder		4,028,000
III. Statens allmänna fastighetsfond		7,200
IV. Försvarsväsendets fastighetsfond		16,538,100
VII. Fonden för förlag till statsverket		29,170,000
	Summa	49,743,300

SPECIFIKATION AV UTGIFTERNA:

DRIFTBUDGETEN.

Egentliga statsutgifter.

I. Kungl. hov- och slottsstaterna.

		Kronor	Kronor
	A. Kungl. hovstaten.		
8a	Ersättning för vissa bränslekostnader vid de kungl. hoven		154,000

III. Utrikesdepartementet.

		Kronor	Kronor
	B. Sveriges representation i utlandet.		
	Avlöningar vid beskickningar och konsulat:		
4	Skrivbiträden, <i>reservationsanslag</i>	25,000	
5	Extra biträden och vaktbetjante, <i>reservationsanslag</i> ..	15,000	40,000
			40,000
	D. Diverse.		
6	Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige ...		26,000
11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>		10,000
			36,000
	Summa		76,000

Egentliga statsutgifter.**IV. Försvarsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	C. Försvarskrafterna.		
	<i>Armén.</i>		
	Sjukvård:		
14a	Skyddsåtgärder mot gengasförgiftning, <i>reservationsanslag</i>		23,000
	Tygmateriel m. m.:		
40	Anskaffning av tygmateriel, <i>reservationsanslag</i>	34,750,000	
40b	Luftskyddsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>	1,875,000	36,625,000
	Fortifikatoriska anläggningar:		
41a	Vissa markförvärv för befästningsanläggningar m. m., <i>reservationsanslag</i>		1,045,000
	Bidrag och understöd:		
47	Bidrag till skjutbanors ordnande, <i>reservationsanslag</i> ..		700,000
			38,393,000
	<i>Marinen.</i>		
	Flytande materiel, artillerimateriel m. m.:		
74	Fartygsbyggnader för flottan, <i>reservationsanslag</i>	6,760,000	
74d	Vattenbåt för kustflottan, <i>reservationsanslag</i>	650,000	
74e	Bogserbåtar för Karlskrona och Stockholms örlogsvarv, <i>reservationsanslag</i>	900,000	
74f	Kylanläggningar i undervattensbåtar, <i>reservationsanslag</i>	90,000	
79	Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel, <i>reservationsanslag</i>	11,135,000	
83b	Båtar för sjökrigsskolan, <i>reservationsanslag</i>	50,000	
83c	Luftskyddsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>	1,825,000	21,410,000
	Fortifikatoriska anläggningar:		
85a	Fortsättning av vissa krigsrustningsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>		670,000
			22,080,000
	<i>Flygvapnet.</i>		
	Flygmateriel m. m.:		
107	Anskaffning av flygmateriel, <i>reservationsanslag</i>	29,000,000	
113e	Luftskyddsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>	3,047,000	
113f	Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablisement, <i>reservationsanslag</i>	728,000	32,775,000
			32,775,000
			93,248,000
	E. Diverse.		
15a	Inköp av motorsprit, <i>reservationsanslag</i>		40,800,000
	Summa		184,048,000

Egentliga statsutgifter.

V. Socialdepartementet.

		Kronor	Kronor
	B. Sociala verk och inrättningar.		
	Fattigvård och barnavård:		
77a	Bidrag till allmänna barnhuset		180,000
	C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.		
	Sinnessjukvårdsanstalter:		
	Statens anstalt för fallandesjuka:		
29a	Anskaffande av vissa inventarier, <i>reservationsanslag</i>		32,000
	Övriga egentliga sjukvårdsanstalter:		
34a	Inköp av turboaggregat för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra, <i>reservationsanslag</i>		26,000
			58,000
	F. Civila luftskyddet.		
	Civilt luftskydd:		
3	Alarmeringsanordningar, <i>reservationsanslag</i>	100,000	
6a	Besiktning av vissa motorfordon, <i>reservationsanslag</i> ..	40,000	
9a	Resekostnads- och traktamentsersättning till vissa del- tagare i kurser vid statens luftskyddsskola, <i>för- slagsanslag</i>	17,000	157,000
			157,000
	G. Diverse.		
11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reserva- tionsanslag</i>		150,000
	Summa		545,000

Egentliga statsutgifter.**VI. Kommunikationsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	E. Diverse.		
2a	Ersättning åt statens och enskilda järnvägar för transporter av finska flyktingar m. m., <i>förslagsanslag</i>		130,000

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
	A. Finansdepartementet.		
3	Finansdepartementet: Besparingsberedningen, <i>reservationsanslag</i>		300,000

Egentliga statsutgifter.

IX. Jordbruksdepartementet.

		Kronor	Kronor
	D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.		
	Lantbrukshögskolan:		
7a	Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	10,000	
8a	Utprövning av markundersökningsmetod m. m., <i>reservationsanslag</i>	20,000	
8b	Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter, <i>reservationsanslag</i>	16,000	46,000
18a	Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>		127,000
			173,000
	F. Veterinärväsendet m. m.		
	Veterinärhögskolan:		
5a	Inredning och utrustning, <i>reservationsanslag</i>		35,100
	G. Lanthushållning i allmänhet.		
31	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, <i>reservationsanslag</i>		56,000,000
31a	Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>		56,000,000
			112,000,000
	J. Skogsväsendet.		
	Statens skogsförsöksanstalt:		
8	Särskilda undersökningar, <i>reservationsanslag</i>		15,000
	Summa		112,223,100

SPECIFIKATION AV UTGIFTERNA:

KAPITALBUDGETEN.

Kapitalinvestering.

I. Statens affärsverksfonder.

		Kronor	Kronor
	A. Postverket.		
6	Bostadshus för postverkets räkning i Boden, <i>reservationsanslag</i>		28,000
	B. Telegrafverket.		
3	Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, <i>reservationsanslag</i>		4,000,000
	Summa		4,028,000

III. Statens allmänna fastighetsfond.

		Kronor	Kronor
10a	Jordbruksdepartementet: Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt, <i>reservationsanslag</i>		7,200

Kapitalinvestering.

IV. Försvarsväsendets fastighetsfond.

		Kronor	Kronor
	Arméförvaltningens delfond:		
5	Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m., <i>reservationsanslag</i>	10,000,000	
5c	Anordnande av vissa garage och verkstadslokaler, <i>re-</i> <i>servationsanslag</i>	750,000	
9b	Kemiska tvättiurättningar, <i>reservationsanslag</i>	274,000	
13c	Vissa förråds- och verkstadslokaler, <i>reservationsanslag</i>	1,270,000	
13d	Utvidgning av vissa verkstäder i Karlsborg, <i>reserva-</i> <i>tionsanslag</i>	85,000	12,379,000
	Marinförvaltningens delfond:		
23a	Vissa arbeten vid Karlskrona örlogsvarv, <i>reservations-</i> <i>anslag</i>	517,000	
25c	Förrådslokaler för minor m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	1,200,000	
26	Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m., <i>reservationsanslag</i>	120,000	
28b	Förbättring av apteringsverkstaden vid Gotlands kust- artilleriförsvar, <i>reservationsanslag</i>	70,000	
30a	Komplettering av maskinutrustningen vid kronobage- riet i Karlskrona, <i>reservationsanslag</i>	34,800	
31a	Kompletterings- och istandsättningsarbeten i Älvsborgs fästning, <i>reservationsanslag</i>	50,000	1,991,800
	Flygförvaltningens delfond:		
42c	Reparation av tjänstebostad vid flygkrigsskolan, <i>reser-</i> <i>vationsanslag</i>	18,800	
45c	Vissa förrådsbyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i>	1,076,500	
45d	Radiosändarstationer m. m. vid vissa flygvapnets etablissemang, <i>reservationsanslag</i>	216,000	
46a	Ytterligare medel för provbocksanläggningar, <i>reserva-</i> <i>tionsanslag</i>	320,000	
54	Förvärv av mark för Östgöta flygflottilj, <i>reservations-</i> <i>anslag</i>	56,000	
55	Utvidgning av flygfältet vid Svea flygflottilj, <i>reserva-</i> <i>tionsanslag</i>	480,000	2,167,300
	Summa		16,588,100

Kapitalinvestering.

VII. Fonden för förlag till statsverket.

		Kronor	Kronor
	Finansdepartementet:		
2a	Förlag för viss kreditgivning, <i>reservationsanslag</i>		5,500,000
	Handelsdepartementet:		
4a	Anläggningar för oljelagring ovan jord, <i>reservationsanslag</i>		1,170,000
	Folkhushållningsdepartementet:		
5	Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., <i>reservationsanslag</i>		22,500,000
	Summa		29,170,000

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Första huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

A. Kungl. hovstaten.

[1.] **8 a. Ersättning för vissa bränslekostnader vid de kungl. hoven.** Å riksstaten för budgetåret 1941/42 hava liksom för de tre nästföregående budgetåren anvisats *dels* ett anslag å 50,000 kronor till ved och kol för de kungl. hoven, *dels ock* ett anslag å 95,000 kronor till täckande av motsedd brist å nämnda anslag. Därjämte hava å tilläggsstat för budgetåret 1940/41 anvisats sammanlagt 189,600 kronor till täckande av vissa merkostnader för ifrågavarande ändamål under budgetåren 1937/38—1940/41.

I skrivelse den 18 december 1941 har riksmarskalksämberet, under hänvisning till framställning från ståthållarämbetet på Stockholms slott, hemställt om anvisande av *dels* 14,394 kronor 65 öre till täckande av ytterligare merkostnad för budgetåret 1940/41, *dels* 140,000 kronor till täckande av beräknad merkostnad för det löpande budgetåret.

Jag tillstyrker, att ett till 154,000 kronor avrundat belopp anvisas för täckande av ifrågavarande merkostnader, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vissa bränslekostnader vid de kungl. hoven* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av kronor 154,000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
William Dickson.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.**Tredje huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

B. Sveriges representation i utlandet.

[1.] **4. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden, reservationsanslag.** För detta ändamål har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett reservationsanslag av 665,000 kronor. För budgetåret 1940/41 beviljade riksdagen ett belopp av 600,000 kronor, vilket dock visade sig vara otillräckligt, varför å tilläggsstat II för samma budgetår anvisades ytterligare 100,000 kronor. För nu löpande budgetår kunna utgifterna beräknas komma att ytterligare stiga. Särskilt vid beskickningarna i vissa utomeuropeiska länder har behovet av skrivbiträden alltjämt vuxit, i främsta rummet beroende på det ökade arbetet med sjöfartsärenden av olika slag, vilka kommit att alltmera åvila statens organ. Därjämte hava i ett flertal länder skrivbiträdenas löner måst höjas på grund av stigande levnadskostnader. Med hänsyn till den å anslaget förefintliga reservationen anser jag, att för nu löpande budgetår en förstärkning med 25,000 kronor bör vara tillräcklig. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25,000.

[2.] **5. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Extra biträden och vaktbetjänte, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för budgetåret 1941/42 uppfört med 180,000 kronor. Jämväl i fråga om den personal, som avlönas under detta anslag, har en ytterligare ökning såväl av antalet anställda som av utgående löner måst vidtagas. I det förra avseendet är att märka, att det synts angeläget att i vissa fall anförtro göromål, som eljest pläga handläggas av attachéer, åt tillfälligt anställd personal och därigenom undvika en utvidgning av den extra ordinarie personalen, till vilken attachéerna höra. Beträffande de extra biträdenas och vaktbetjantes löner gäller, liksom i fråga om skrivbiträdena, att de i vissa länder ständigt stegrade levnadskostnaderna nödvändiggjort en viss ersättning i form av höjda lönebelopp. På grund av dessa omständigheter anser jag en förstärkning av ifrågavarande anslag vara nödvändig; på grundval av nu utgående utgifter kan det för innevarande budgetår ytterligare erforderliga beloppet beräknas till 15,000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Extra biträden och vaktbetjänte* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000.

D. Diverse.

[3.] **6. Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.** För innevarande budgetår har för detta ändamål av riksdagen anvisats ett anslag av 242,000 kronor. Under rådande utomordentliga förhållanden, särskilt sedan kriget utbredds till nya delar av världen, har den svenska informationsverksamheten i utlandet ställts inför alltmera krävande uppgifter, vilka omöjliggjort en begränsning av utgifterna under ifrågavarande anslag till den beräknade kostnadsramen. Med anledning härav har en förstärkning av anslaget om 15,000 kronor visat sig ofrånkomlig. Jag anhåller därjämte att få anmäla en av sändebudet i Washington gjord framställning om att medel ställas till beskickningens förfogande för anlitan på platsen av en med amerikansk press väl förtrogen person för frågor rörande landets publicitetsförhållanden. Enligt min uppfattning, vilken delas av den svensk-amerikanska nyhetsbyråns styrelse, måste det betraktas såsom synnerligen önskvärt, att beskickningen i Washington under nuvarande krigsförhållanden äger tillgång till en sakkunnig rådgivare för frågor av nyssnämnda slag. Jag anser mig därför böra förorda, att medel anvisas för detta ändamål; enligt verkställda beräkningar skulle för innevarande budgetår ett belopp av 11,000 kronor vara tillfyllest härför. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa
ett anslag av kronor 26,000.

[4.] 11. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 5,000 kronor. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t skola ersättningar till ledamöter och sekreterare i den s. k. pressnämnden, vilken tillsattes den 12 september 1941, bestridas av ifrågavarande anslag. Ersättning skall utgå i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 29 augusti 1921 med vissa bestämmelser angående kommittéer. Arvoden, traktamenten och reseersättningar till nämndens ledamöter och sekreterare kunna för innevarande budgetår beräknas uppgå till omkring 10,000 kronor; för nämndens expenser torde böra avses ett belopp av 1,500 kronor. Med hänsyn till förefintlig reservation torde emellertid en förstärkning av anslaget med 10,000 kronor vara tillräcklig. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å
tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 10,000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hugo Ärnfast.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härafter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. Med förmälan tillika, att ärendena under punkterna 2, 4, 6, 9, 10, 13, 14 och 17 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför departementschefen följande.

C. Försvarskrafterna.

Armén.

Sjukvård.

[1.] 14 a. Skyddsåtgärder mot gengasförgiftning, reservationsanslag. I skrivelse den 14 oktober 1941 har *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* hemställt, att medel måtte anvisas för anskaffning för arméns räkning av apparater för behandling av gengasförgiftning. Sjukvårdsstyrelsen har anfört i huvudsak följande:

Arméförvaltningens tygdepartement och sjukvårdsstyrelse hade utfärdat vissa föreskrifter rörande åtgärder till förekommande samt behandling av gengasförgiftning. Ifrågavarande föreskrifter innebure bland annat, att vid

sjukavdelning å truppförband (depå, fältdepå), där gengasbil begagnades, en av de i sjukvårdsutrustningen ingående syrgasbehandlingslådorna skulle finnas uppställd med fyllda tuber, samt att garage, verkstäder o. s. v., där gengasaggregat finnes, likaledes skulle förseas med efter behovet avpassat antal dylika syrgasbehandlingslådor. Emellertid vore de sålunda vidtagna åtgärderna endast att anse såsom provisoriska. Syrgasbehandlingslådorna tillhörde nämligen fältförbandens sjukvårdsutrustning och skulle därför i fall av mobilisering disponeras av dessa. På grund härav borde lådorna snarast återställas till mobiliseringsförråden och skyddet mot gengasförgiftning vid depåerna ordnas på annat sätt. Då syrgasbehandlingslådorna icke heller vore den lämpligaste materielen för mötande av gengasförgiftningsfall, borde depåerna utrustas med härför bättre lämpad materiel. Såsom sådan hade statens bränslekommission förordat en av svenska aktiebolaget Gasaccumulator tillverkad inhalationsapparat med gastub, innehållande syrgas-kolsyreblandning.

Efter verkställda undersökningar hade behovet av behandlingsapparater för mötande av fall av gengasförgiftning vid truppförband visat sig utgöra sammanlagt 350.

Då de ifrågavarande inhalationsapparaterna av svenska aktiebolaget Gasaccumulators tillverkning betingade ett pris av 225 kronor per styck, skulle sammanlagda kostnaden för ifrågavarande apparaturanskaffning uppgå till 78,750 kronor.

Under återopande av det anförda hemställde sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte för anskaffande av apparater för behandling av gengasförgiftning ställa ett belopp av 78,750 kronor till styrelsens förfogande.

Statens bränslekommission har i utlåtande den 2 december 1941 anfört följande:

Kommissionens under år 1941 vunna erfarenhet hade givit vid handen, att svenska aktiebolaget Gasaccumulators i remisshandlingen omförmälda inhalationsapparat borde underkastas vissa modifikationer för att fullt motsvara de anspråk, som numera torde få ställas på en dylik apparat. Angående apparatur för avgasning vid koloxid eller gengasförgiftning hade den vid kommissionens gengasbyrå knutne medicinskt sakkunnige utarbetat en promemoria. Svenska aktiebolaget Gasaccumulator hade i anslutning till denna promemoria igångsatt konstruktion och tillverkning av en förbättrad inhalationsapparat, vilken enligt inhämtade upplysningar snart torde vara färdig för avprovning. Den i remisshandlingen omnämnda typen syntes emellertid för en kostnad, som kunde antagas bliva av rimlig storleksordning, kunna förseas med de delar, som i den nya modellen blivit förändrade.

Under hänvisning till vad sålunda anförts funne sig kommissionen icke kunna tillstyrka bifall till inköp av apparater av här ifrågavarande modell annat än i så begränsad omfattning, som med hänsyn till sakens brådskande natur vore oundgängligen nödvändig, förslagsvis 100 stycken, varvid förutsattes att uppgörelse vid köpet träffades med det tillverkande bolaget om villkoren för utbyte av sådana delar, som i en kommande modell kunde ha undergått förändring.

*Departements-
chefen.*

I den föreliggande framställningen har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse hemställt om anvisande av medel för anskaffning av ett avsevärt antal inhalationsapparater av närmare angiven typ för behandling av gengasförgiftningsfall inom armén. Statens bränslekommission har i sitt utlåtande

meddelat, att den ifrågavarande apparattypen för närvarande underginge översyn i syfte att ernå vissa förbättringar, varför enligt kommissionens mening allenast ett mindre antal apparater nu borde anskaffas för armén i syfte att tillgodose de mest angelägna behoven.

I anslutning till vad bränslekommissionen sålunda anfört vill jag förorda, att medel nu anvisas för anskaffning av det av kommissionen tillstyrkta antalet apparater, eller sammanlagt 100 stycken. Vid anskaffningen torde vad av bränslekommissionen anförts om vidtagande av förbättringar å de inköpta apparaterna böra iakttagas.

Kostnaden för en på nyss angivet sätt reducerad anskaffning skulle med det av sjukvårdsstyrelsen angivna styckepriset komma att uppgå till ($100 \times 225 =$) 22,500 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 23,000 kronor. Om kostnaderna på grund av omkonstruktionen skulle komma att uppgå till högre belopp än nu beräknats, torde ytterligare medel för ifrågavarande ändamål framdeles få äskas efter framställning av sjukvårdsstyrelsen. Jag förutsätter emellertid, att utrustningen omedelbart anskaffas.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsåtgärder mot gengasförgiftning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 23,000.

Tygmateriel m. m.

[2.] 40. **Anskaffning av tygmateriel, reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1941: 319 (punkten 1) framlagt förslag har riksdagen (skrivelse nr 493) till anskaffning av tygmateriel å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 68,000,000 kronor.

I den till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande framställningen av den 25 september 1941 från *arméförvaltningens tygdepartement* anmälde departementet bland annat, att behov föreläge av ett antal motorfordon. Då frågan om en eventuell anskaffning jämväl berörde arbetsförhållandena inom den inhemska bilindustrien, ansåge sig departementet endast böra anmäla behovet utan att äska det för anskaffningen erforderliga beloppet, vilket beräknades uppgå till 9,000,000 kronor.

I skrivelse den 15 december 1941 har tygdepartementet återkommit till den sålunda anmälda anslagsfrågan och därvid anfört följande:

De utredningar i frågan som sedermera verkstälts hade bestyrkt uppfattningen om önskvärdheten att den ifrågasatta anskaffningen snarast komme till stånd.

I samband med en anskaffning måste särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan om beredande av garageutrymmen. Tygdepartementet avsåge härvid att söka träffa avtal med vederbörande leverantörer om förhyrning av ga-

rageutrymmen i största möjliga utsträckning. Den omfattning, i vilken detta kunde ske, låte sig för närvarande icke överblickas, men möjligheterna torde, enligt vad en preliminär undersökning visat, kunna betecknas såsom tämligen små. Kostnaderna för en dylik förhyrning av garage torde på vanligt sätt böra bestridas å vederbörlig krigstitel.

Det vore emellertid att förvänta att även om förhyrning av garageutrymmen i största möjliga utsträckning komme till stånd, det dock kunde bliva erforderligt att garage uppfördes för större delen av fordonen. Den totala kostnaden härför kunde i enlighet med vad ovan anförts icke nu exakt angivas. Tygdepartementet, som i detta ärende samrått med fortifikationsstyrelsen, finge därför föreslå, att fortifikationsstyrelsen måtte bemyndigas att uppföra erforderligt antal garagebyggnader och att sedermera till Kungl. Maj:t inkomma med uppgift å kostnaderna.

I anslutning till det anförda hemställde tygdepartementet efter samråd med fortifikationsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte *dels* föreslå riksdagen att för anskaffning av ifrågavarande motorfordon å tilläggsstat II för innevarande budgetår anvisa ett belopp av 9 miljoner kronor, *dels ock* bemyndiga fortifikationsstyrelsen att låta uppföra för fordonens förvaring oundgängligen erforderliga garagebyggnader.

Departementss-
chefen.

I likhet med tygdepartementet finner jag det önskvärt ur beredskapssynpunkt, att den ifrågavarande anskaffningen snarast kommer till stånd. Jag tillstyrker därför, att härför erforderliga medel, i enlighet med tygdepartementets kostnadsberäkning 9,000,000 kronor, äskas av riksdagen å tilläggsstat för innevarande budgetår.

I enlighet med föreliggande förslag torde fortifikationsstyrelsen böra bemyndigas låta uppföra för fordonens förvaring erforderliga lokaler. Frågan om anvisande av för detta ändamål erforderliga medel — högst 300,000 kronor — torde efter framställning i ämnet från fortifikationsstyrelsen få framdeles underställas riksdagen.

I nu förevarande sammanhang torde medel böra äskas av riksdagen för täckning av vissa med anlitande av det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga) bestridda utgifter för anskaffning av tygmateriel. Jag avser härvid *dels* ett belopp av 25,000,000 kronor, som enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 21 november 1941 må av tygdepartementet disponeras för bestridande av förskott till leverantörer m. m. i samband med leverans av ett avsevärt antal stridsvagnar, *dels ock* ett samma dag till förfogande ställt belopp av 750,000 kronor för anskaffning av viss närmare angiven tygmateriel för hemvärnets behov.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande punkt skulle sålunda uppgå till $(9,000,000 + 25,000,000 + 750,000 =) 34,750,000$ kronor.

I detta sammanhang ber jag att få beröra uppkommen fråga angående ansvar för brandförsäkringsrisken för vissa hos A. B. Bofors ineliggande statsbeställningar.

Genom beslut den 1 mars 1940 har Kungl. Maj:t med stöd av 5 § allmänna förfogandelagen föreskrivit, att nämnda aktiebolag såsom innehavare av fabriker och andra anläggningar, där krigsmateriel tillverkas, tills vidare

skall vara pliktigt ombesörja, att krigsmateriel tillverkas för kronans räkning. Bolaget har nu anhållit, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att statsverket ikläder sig risken icke blott för staten tillhörig hos bolaget förvarad egendom av hel- och halvfabrikat utan även för under hand varande arbeten för statens räkning i den utsträckning bolaget icke kunnat erhålla täckning av brandriskerna genom försäkring i de inom landet arbetande svenska och utländska försäkringsbolagen, under förutsättning att mot nämnda risk svarande försäkringspremier inlevereras till statsverket. Utgångspunkten för denna framställning är, att det icke varit för bolaget möjligt att hos försäkringsbolag erhålla full brandförsäkring för ifrågavarande i bolagets verkstäder hopade värden. Det har synts bolaget med billighet och rättvisa förordat, att bolaget befrias från de självrisker för underförsäkring, som det måste påtaga sig på grund av arbetena för statens räkning. I en senare framställning har bolaget närmare preciserat den brandförsäkringsrisk, som staten sålunda borde åtaga sig. I särskilda skrivelser har bolaget meddelat, att bolaget icke anser sig ansvarigt och ej heller kan ikläda sig ansvar för staten tillhörigt hos bolaget förvarat gods.

Framställningen har lämnats utan erinran av arméförvaltningens civila departement ävensom av statskontoret, som förordat, att de belopp, som av bolaget kunde komma att inlevereras till statsverket i gottgörelse för den å staten belöpande försäkringsrisken, skulle av arméförvaltningen redovisas under den å riksstaten uppförda inkomsttiteln Diverse inkomster: Övriga diverse inkomster.

För egen del har jag vid prövning av ärendet funnit det förhållandet, att bolaget jämlikt Kungl. Maj:ts omförmälda beslutet står till statsverkets disposition för ifrågavarande materielleveranser, tala för ett tillmötesgående av bolagets framställning. I princip innebär åtagandet för statsverket allenast en framflyttning av den tidpunkt, från och med vilken statsverket under alla omständigheter måste ikläda sig ansvaret för brandrisken. Då jag i likhet med de hörda myndigheterna förordar bifall till framställningen, förutsätter jag emellertid, att bolaget vidtager de särskilda brandskyddsanordningar, som påkallas av de föreliggande extraordinära förhållandena.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen lämnar vad nu anförts utan erinran, meddela de närmare bestämmelser i ämnet, som finnas erforderliga. I enlighet med statskontorets förslag torde därvid böra föreskrivas, att de från bolaget inflytande ersättningsbeloppen skola tillgodoföras inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

I anslutning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av tygmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 34,750,000.

[3.] **40 b. Luftskyddsåtgärder, reservationsanslag.** I skrivelse den 10 december 1941 har *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* framlagt förslag i fråga om åtgärder till fullständiggande av luftskyddet inom försvarsväsendet. Förslaget utgör resultatet av en inom försvarsstaben utförd utredning rörande behovet av medel för luftskyddsändamål vid de olika försvarsgrenarna. Om utredningen har *överbefälhavaren* i sin skrivelse anfört i huvudsak följande:

Utredningen, som grundade sig på från försvarsgrenarna infordrade uppgifter, hade givit vid handen, att försvarets beredskap på luftskyddets område — främst med hänsyn till luftskyddets ledning, skydd för personal och materiel samt mörkläggning — icke kunde anses tillräcklig. För försvaret framstode det som en fråga av särskilt vital betydelse, att vid sådana militära anläggningar, vilka borde anses såsom primära mål för fientliga luftangrepp (permanent flygplatser, verkstäder, varvsanläggningar m. m.), luftskyddsanordningarna vore så väl tillgodosedda, att verksamheten vid anläggningarna icke redan i början av ett krig bringades ur funktion på grund av luftangrepp.

I syfte att i möjligaste mån nedbringa kostnaderna hade vissa nedskärningar av föreslagna anslagsäskanden gjorts. Dessa nedskärningar hade — för att icke fördröja ärendets handläggning — icke grundats på detaljerade kostnadsberäkningar. Det vore för den skull icke uteslutet att *överbefälhavaren* kunde nödgas senare inkomma med hemställan om ytterligare medel för luftskyddsändamål.

Till behandling i detta sammanhang torde böra upptagas det för armén beräknade medelsbehovet i förevarande avseende. I det följande kommer jag att under respektive försvarsgrenar upptaga de av *överbefälhavaren* anmälda medelsbehoven för marinen och flygvapnet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att den ifrågavarande materielen omfattar mörklägningsanordningar, anordningar för luftskyddets ledning, förbandsplatser samt anordnande av normalskyddsrum. För arméns del ha *chefen för armén* och *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* räknat med ett sammanlagt medelsbehov för ändamålet av 1,925,000 kronor, vilken beräkning upptagits av *överbefälhavaren* i dennes förslag. Enligt en inom försvarsstaben upprättad promemoria skulle av detta belopp belöpa på komplettering av mörklägningsmateriel 300,000 kronor, anordningar för luftskyddets ledning (telefonförbindelser m. m.) 125,000 kronor samt anordnande av förbandsrum och normalskyddsrum 1,500,000 kronor (byggnadskostnader 1,131,185 kronor, luftrening och ventilation 74,000 kronor, oförutsedda behov 294,815 kronor).

*Departements-
chefen.* Alltsedan det nu pågående världskrigets utbrott har stor uppmärksamhet ägnats åt luftskyddet vid försvarsväsendets olika etablissement och anstalter. Tid efter annan ha sålunda avsevärda belopp för ändamålet ställts till myndigheternas förfogande från förskottsstat och riksstat.

Den nu föreliggande framställningen avser — i viss anslutning till den bärande tanken i det av *överbefälhavaren* under år 1941 framlagda förslaget till ordnande av försvarsväsendets brandskydd, vilket upptagits i propositionen

1941: 338 — en komplettering av tidigare vidtagna anordningar efter en inom försvarsgrensmyndigheterna och försvarsstaben verkställd översyn av kvarstående behov av luftskyddsanordningar.

Då jag finner det vara av största vikt, att åt försvarsväsendets luftskydd förlänas största möjliga effektivitet, vill jag i likhet med överbefälhavaren förorda medelsanvisning för detta ändamål. De för komplettering av mörkläggingsmateriel och anordningar för luftskyddets ledning beräknade beloppen, tillhopa 425,000 kronor, giva mig icke anledning till erinran. För anordnande av förbandsrum och normalskyddsrum har enligt det föregående beräknats ett belopp av 1,500,000 kronor, varav 294,815 kronor för oförutsedda behov. Då det sistnämnda beloppet synes mig väl högt i förhållande till det för ändamålet sammanlagt erforderliga beloppet, vill jag förorda, att medelsanvisningen i denna del begränsas till 1,450,000 kronor. Till förevarande luftskyddsåtgärder vid armén erfordras sålunda tillhopa (425,000 + 1,450,000 =) 1,875,000 kronor, vilket belopp torde böra i sin helhet anvisas å driftbudgeten.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Luftskyddsåtgärder* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,875,000.

Fortifikatoriska anläggningar.

[4.] 41 a. **Vissa markförvärv för befästningsanläggningar m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 26 september 1941 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* till behandling upptagit frågan om beredande av ersättning för skada och intrång till ägare av sådan mark i Övre Norrland, som tagits i anspråk för befästningsanläggningar.

Styrelsen har framhållit, att det på grund av rådande förhållanden visat sig omöjligt att före påbörjandet av befästningsarbetena med vederbörande markägare träffa överenskommelse om ersättning för markdisposition samt för åsamkade skador och intrång i samband med anläggningarna. Styrelsen hade emellertid uppdragit åt teknologie doktorn R. Lindqvist, som anlitats såsom byggnadschef för befästningsarbetena, att för åstadkommande av reglering av berörda markfrågor söka träffa erforderliga preliminära överenskommelser med vederbörande fastighetsägare samt till styrelsen inkomma med förslag härutinnan. Lindqvist hade till fortifikationsstyrelsen lämnat en sammanfattande redogörelse för markbehovet samt de villkor, på vilka erforderliga markområden borde tagas i anspråk för kronans räkning. Enligt redogörelsen borde kronan rent principiellt förvärva allenast en del områden med äganderätt, medan övrig erforderlig mark borde tagas i anspråk med nyttjanderätt under 50 år. Kostnaderna för en reglering med markägarna enligt dessa grunder hade beräknats uppgå till sammanlagt 1,125,000 kronor.

För täckandet av kostnaderna kunde emellertid ett belopp av 125,000 kronor tagas i anspråk av de för befästningarnas uppförande beviljade medlen, varför för markregleringens genomförande skulle erfordras ett ytterligare belopp av 1,000,000 kronor. Styrelsen, som hemställer, att nämnda belopp måtte ställas till styrelsens förfogande, har i anslutning därtill förklarat sig ha för avsikt att åt en särskild nämnd anförtro de med ersättningsfrågornas reglering sammanhängande bestyren samt att i förekommande fall underställa Kungl. Maj:ts prövning frågor om markförvärv.

I den av Lindqvist verkställda utredningen har framhållits, att vid bestämmandet av villkoren för nyttjanderättsupplåtelseorna borde tillses, att odlad mark (åker och äng) endast undantagsvis medtoges utöver vad som direkt erfordrades för anläggningarna samt deras underhåll och tillsyn, att de i anspråk tagna områdena i möjligaste mån anslötes till föreliggande fastighetsgränser, att gränserna för de i anspråk tagna områdena väl markerades i terrängen men att ingärdsling av områdena ej verkställdes, att kronan erhöle rätt att under tiden för nyttjanderätten sköta skogsbeståndet på sätt kronan funne lämpligt med hänsyn till dess intressen, att befintliga vägar, gärdesgårdar och diken m. m. inom de i anspråk tagna områdena fortfarande skulle kunna användas av vederbörande markägare med skyldighet dock för dem att enligt nu gällande grunder svara för tillsyn och underhåll samt att, då tiden för nyttjanderätten vore tilländalupen, avräkning skulle ske efter dåtida priser för den minskning respektive ökning i skogsvärde, som inträtt under tiden för nyttjanderätten.

Chefen för armén, överbefälhavaren över rikets försvarskrafter och länsstyrelsen i Norrbottens län ha tillstyrkt bifall till fortifikationsstyrelsens förvarande framställning.

I skrivelser den 19 och den 23 september 1941 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* hemställt om anvisande av medel för förvärv av vissa markområden invid västra landgränsen, varå befästningsanläggningar utförts. Dessa områden hade, enligt vad fortifikationsstyrelsen framhållit, vid befästningsanläggningarnas utförande blivit så förstörda, att desamma i enlighet med av ägarna framställda yrkanden borde av kronan inlösas. Kostnaden härför syntes böra beräknas till, inklusive kostnader för avstyckning och lagfart, 12,400 kronor.

Vidare har fortifikationsstyrelsen i skrivelse den 31 oktober 1941 hemställt, att till styrelsens förfogande måtte ställas ett belopp av 30,000 kronor för inköp, jämlikt av vederbörande ägare avgivet anbud, av viss fastighet samt för förvärv av nyttjanderätt under 50 år av vissa områden av en intilliggande fastighet, vilka fastigheter tagits i anspråk för befästningsanläggningar vid ostkusten, ävensom att ett belopp av 100 kronor måtte anvisas till bestridande av lagfartskostnader för inköpet.

*Departements-
chefen.*

Under de senare åren ha som bekant omfattande befästningsanläggningar med anlåtande av särskilda för ändamålet anvisade medel utförts inom Övre Norrland. Rådande förhållanden gjorde det nödvändigt att igångsätta och

genomföra dessa arbeten utan att först överenskommelse rörande markdispositionen träffats med ägarna till den mark, å vilken befästningarna utförts. Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har nu till behandling upptagit frågan om beredande av ersättning för det intrång de av befästningsarbetena berörda markägarna lidit och i anslutning därtill hemställt om anvisande av ett belopp av 1,000,000 kronor för täckande av de med ersättningsfrågornas reglerande sammanhängande kostnaderna.

Av den förebragta utredningen framgår, att ett definitivt förslag till reglering av uppkommande markfrågor och intrångsersättningar icke nu kunnat av fortifikationsstyrelsen framläggas. Ehuru jag skulle hava funnit det önskvärt, att ett sådant förslag hade kunnat läggas till grund för anslagsfrågans bedömande, vill jag dock med hänsyn till vikten av att ersättningsfrågorna snarast bringas till en lösning förorda, att medel för ändamålet nu äskas av riksdagen.

Innan det omfattande arbetet med ersättningarnas bestämmande påbörjas, torde emellertid principerna för kronans ianspråktagande av ifrågavarande mark böra klarläggas. Fortifikationsstyrelsen föreslår, att vissa av de för befästningsanläggningarna disponerade markområdena av kronan förvärfvas med äganderätt men att i övrigt sådan uppgörelse träffas med vederbörande markägare, att kronan tillförsäkras nyttjanderätt till marken under 50 år. Den mark, till vilken ägande- eller nyttjanderätt sålunda förvärfvas, skulle enligt styrelsens mening i vissa fall begränsas till vad som direkt upptages av befästningarna. I andra fall åter synes styrelsen ha räknat med att vissa sammanhängande områden skola av kronan förvärfvas, omfattande jämväl den runt de egentliga befästningsanläggningarna liggande marken.

Till de av fortifikationsstyrelsen angivna principerna för markfrågans reglering finner jag mig kunna i stort sett giva min anslutning. Det synes önskvärt, att för begränsning av kostnaderna — ej minst de årliga administrations- och underhållskostnaderna — det i möjligaste mån undvikes att de av befästningsanläggningarna berörda markområdena förvärfvas med äganderätt. Där emot synes det lämpligt, att äganderätten överflyttas på kronan i de fall då det kan förutses, att anläggningarna komma att användas för övningsändamål eller att ett fortsatt utbyggande av befästningarna kan komma till stånd.

Det synes lämpligt att, i anslutning till fortifikationsstyrelsens förslag, de med ifrågavarande ersättningsfrågors reglering sammanhängande bestyren uppdragas åt en särskild nämnd, som bör hava att till styrelsen inkomma med förslag i ämnet, vilket styrelsen därefter med eget utlåtande bör underställa Kungl. Maj:ts prövning. Jag vill dock förorda, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att utse ledamöter i denna nämnd.

Kostnaderna för en reglering av mark- och ersättningsfrågorna i enlighet med de av fortifikationsstyrelsen antydda grunderna ha preliminärt beräknats till ett belopp av 1,125,000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat grunda sig kostnadsberäkningarna icke på en uppdelning i områden, som böra förvärfvas med äganderätt, och sådana, för vilka endast nyttjanderättsersättning beräknas skola utgå. En sådan uppdelning torde för närvarande icke

kunna genomföras. Jag finner mig emellertid under förhandenvarande omständigheter böra förorda, att styrelsens beräkningar läggas till grund för medelsäskande till riksdagen. Då ett belopp av 125,000 kronor beräknas kunna disponeras för ändamålet från de för befästningsanläggningarnas iordningställande anvisade medlen, utgör det medelsbehov som nu bör tillgodoses 1,000,000 kronor.

Enligt principerna för redovisningen av försvarsväsendets fastigheter m. m. å den för försvarsväsendet inrättade fastighetsfonden skola försvarsväsendets befästningsanläggningar icke upptagas till redovisning å nämnda fond. Kostnaderna för nu ifrågavarande markförvärv och förekommande nyttjanderättssättningar böra sålunda principiellt bestridas med medel, anvisade å riksstatens driftbudget. Därest det emellertid med hänsyn till storleken av de till inköp ifrågasatta områdena och deras användning jämväl såsom övningsfält framdeles skulle visa sig lämpligt överflytta redovisningen till kapitalfond, torde frågan få underställas Kungl. Maj:t för förnyad prövning, varvid hinder ej torde böra möta för Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter om ändrad redovisning, i den mån denna får anses följa av gällande regler för avgränsningen av försvarsväsendets fastighetsfond.

Mot de villkor, vilka förutsatts skola tillämpas vid upplåtelse under nyttjanderätt, torde i huvudsak intet vara att erinra.

Vad sedan angår de i fortifikationsstyrelsens skrivelser den 19 och 23 september samt den 31 oktober 1941 angivna förvärven, synes med hänsyn till vad i ärendena upplysts intet vara att erinra mot de i dessa hänseenden framlagda förslagen. Icke heller torde anledning finnas till erinran mot de för förvärven beräknade kostnaderna. Jag tillstyrker, att för ändamålet erforderliga medel, 42,500 kronor, på skäl som jag tidigare anfört anvisas över riksstatens driftbudget. Lämpligen böra dessa medel anvisas under samma anslagstitel som de för förstnämnda markförvärv m. m. i Övre Norrland erforderliga anslagsmedlen.

För här ifrågavarande ändamål erfordras sålunda sammanlagt (1,000,000 + 42,500 =) i avrundat tal 1,045,000 kronor, vilket belopp lämpligen bör anvisas som reservationsanslag å tilläggsstat II för innevarande budgetår. Närmare bestämmelser rörande anslagets disposition torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Erinras må, att vissa motsvarande frågor om markförvärv uppkommit i samband med iordningställandet av vissa barackanläggningar i Övre Norrland. Enligt vad jag inhämtat befinna sig dessa frågor fortfarande under utredning inom fortifikationsstyrelsen, varför det icke är möjligt att i detta sammanhang upptaga jämväl dessa frågor till behandling. Jag förutsätter emellertid, att utredningen så bedrives, att det skall vara möjligt att utan större tidsutdräkt för riksdagen framlägga förslag till reglering jämväl av dessa markfrågor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för befästningsanläggningar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,045,000.

Bidrag och understöd.

[5.] 47. **Bidrag till skjutbanors ordnande, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag förut denna dag i statsverkspropositionen, fjärde huvudtiteln under punkten 59 anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skjutbanors ordnande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 700,000.

Marinen.

Flytande materiel, artillerimateriel m. m.

[6.] 74. **Fartygsbyggnader för flottan, reservationsanslag.** I särskild skrivelse den 29 augusti 1941 har *marinförvaltningen* framlagt förslag i fråga om beräkningen av medelsbehovet under anslaget till fartygsbyggnader för flottan å tilläggsstat för innevarande budgetår samt för budgetåret 1942/43. För innevarande budgetår uppgår medelsbehovet enligt marinförvaltningens framställning till 8,950,000 kronor, fördelat med 8,250,000 kronor för nybyggnad av motortorpedbåtar och 700,000 kronor för täckande av prisstegringar å minsvepare. För budgetåret 1942/43 beräknas medelsbehovet till sammanlagt 70,600,000 kronor, avseende nybyggnad av ett antal jagare, undervattensbåtar och motortorpedbåtar, fortsättningsanslag för det vid 1940 års urtima riksdag beslutade kryssarbygget samt konstruktionsarbeten.

Vidare har marinförvaltningen i skrivelse den 12 november 1941 på närmare anförda skäl hemställt, att ett belopp av tillhoppa 1,800,000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för anskaffning av reservpannor för vissa jagare samt ändring av vissa redan befintliga pannor m. m.

I detta sammanhang torde böra för riksdagen anmälas två särskilda av Kungl. Maj:t den 4 och den 18 juli 1941 meddelade beslut, varigenom Kungl. Maj:t medgivit marinförvaltningen att för anskaffning av vissa motorer samt för installation av nya ångpannor i vissa fartyg disponera tillhoppa högst 4,260,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga).

Till frågan om anvisande av medel för de nya fartygsbyggnader av olika slag, för vilkas påbörjande eller genomförande marinförvaltningen i sin förenämnda skrivelse framlagt anslagsberäkningar, torde jag få återkomma Departements-
chefen.

i annat sammanhang. Nu torde allenast böra upptagas frågan om bestridandet av de av ämbetsverket anmälda merkostnaderna för byggande av minsvepare.

Det av marinförvaltningen för sistnämnda ändamål begärda beloppet fördelar sig enligt vad handlingarna i ärendet utvisa med 200,000 kronor på de mindre minsvepare, för vilka 1939 års urtima riksdag (skrivelse nr 53) efter förslag i propositionen nr 40 anvisat medel, och med 500,000 kronor på de likaledes mindre minsvepare, till vilkas byggande 1940 års lagtima riksdag (skrivelse nr 255) anvisat medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 97). I marinförvaltningens skrivelse framhålles, att ifrågavarande merkostnader föranletts av den allmänna prisstegringen. Mot det av marinförvaltningen för mötande av dessa prisstegringar äskade beloppet, 700,000 kronor, har jag intet att erinra.

Framställningen om anvisande av 1,800,000 kronor för anskaffning av reservpannor för vissa jagare m. m. anser jag mig böra tillstyrka.

Slutligen torde tackning för de enligt Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut gjorda förskottsavisningar böra i detta sammanhang äskas av riksdagen. Sammanlagda medelsbehovet under anslaget uppgår härigenom till $(700,000 + 1,800,000 + 4,260,000 =) 6,760,000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsbyggnader för flottan* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,760,000.

[7.] **74 d. Vattenbåt för kustflottan, reservationsanslag.** I skrivelse den 5 oktober 1940 hemställde *marinförvaltningen* bland annat om ett anslag av 500,000 kronor för anskaffande av en vattenbåt med 300 tons lastförmåga för Stockholms örlogsvarv. Till stöd för sin framställning åberopade marinförvaltningen föreliggande svårigheter i avseende å vattenförsörjningen för kustflottan och vissa lokalstyrkor samt de höga kostnader, som förorsakats statsverket genom förhyrningen av erforderliga fartyg.

I skrivelse den 22 januari 1941 hemställde marinförvaltningen om medel till vattenledning vid Hårsfjärdens depå och berörde därvid jämväl frågan om anskaffande av en vattenbåt för kustflottans vattenförsörjning. Ämbetsverket anförde i denna del bland annat följande. Efter försvarsberedskapens inträdande hade det befunnits nödvändigt att för tillgodoseende av kustflottans stora vattenbehov hyra ett nybyggt tankfartyg om 500 ton för användning såsom vattenbåt. Med detta fartyg, som vore byggt jämväl såsom isbrytare, hade det blivit möjligt att även under förra vinterns svåra isförhållanden tillfredsställande förse kustflottan med vatten. Åtgärden vore emellertid provisorisk och droge betydande kostnader. Visserligen behövdes under alla förhållanden en större, för kustflottan avsedd, starkt byggd vattenbåt, eftersom icke alla fartygen kunde tänkas bunkra vid kaj, men kostnaderna skulle kunna

väsentligen minskas, om vattnet kunde hämtas på platsen och ej som nu i Stockholm. Icke minst gällde detta när farlederna vore isbelagda.

Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1941: 142 (punkten 11) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 303) de av marinförvaltningen för vattenledning vid Hårsfjärden äskade medlen, 400,000 kronor.

I sin skrivelse den 29 augusti 1941 har marinförvaltningen återkommit till frågan om anskaffande av en vattenbåt för kustflottan och därvid anført följande:

Sedan vattenledningen vid Hårsfjärden kommit till stånd, syntes vattenförsörjningen för fartygen vid uppehåll i närheten av Hårsfjärdens depå vara tryggad. Alltjämt erfordrades emellertid en vattenbåt för distribueringen från nämnda vattenledning till de större fartygen, vilka icke kunde angöra bryggan vid Vitså. Det sammanlagda vattenbehovet för kustflottan beräknades nämligen till omkring 250 kubikmeter per dygn. För att ordna distribueringen av denna kvantitet vid kustflottans uppehåll i Stockholms skärgård disponerade Stockholms örlogsvärv vattenbåtarna Glan och Roxen med respektive 150 och 70 kubikmeters lastförmåga. Glan vore maskindriven men hade ringa hastighet. Roxen saknade maskineri för gång och vore i övrigt av dålig beskaffenhet. Ingen av dessa båtar vore isbrytande, varför även Glan vid gång i is måste bogseras. Ytterligare en vattenbåt funnes vid nämnda värv, men denna vore fullt sysselsatt med transport av vatten från Stockholm till lokalstyrkor.

De sålunda disponibla vattenbåtarna vore otillräckliga för kustflottans behov av vattendistribution. En särskild isbrytande vattenbåt vore därför nödvändig icke blott för distribueringen från Hårsfjärdens vattenledning utan framför allt vid kustflottans operationer till sjöss och vid uppehåll å kustorter, där bunkring från kaj icke kunde förekomma.

På grund av den stora fördyring av byggnadskostnaderna, som ägt rum under det gångna budgetåret, beräknades nu kostnaderna för en isbrytande vattenbåt av erforderlig storlek, 300 kubikmeters lastförmåga, till omkring 650,000 kronor.

Marinförvaltningen hemställde i anslutning till det anförda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål anvisa ett anslag av 650,000 kronor.

Av marinförvaltningens framställning i ämnet inhämtas, att ett stort behov föreligger av förbättrad vattendistribution för kustflottan. Detta behov torde bäst tillgodoses genom den av marinförvaltningen förordade anskaffningen av en vattenbåt. Jag vill därför biträda marinförvaltningens förslag i ämnet och har intet att erinra mot den beräknade kostnaden för båten.

I anslutning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vattenbåt för kustflottan* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 650,000.

*Departements-
chefen.*

[8.] **74 e. Bogserbåtar för Karlskrona och Stockholms örlogsvarv, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 18 oktober 1939 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 hemställde *marinförvaltningen* om medel för byggande av två bogserbåtar för *Karlskrona örlogsvarv*. Sedermera inköptes från Norge en valfångstbåt, vilken tilldelades *Karlskrona örlogsvarv* som bogserbåt. I sin skrivelse rörande marinens medelsbehov för innevarande budgetår hemställde *marinförvaltningen* — med förmälan att behovet av ytterligare en bogserbåt alltjämt kvarstode — om medel för anskaffande av en dylik båt för *Karlskrona örlogsvarv*, lämpad för förhalning och bogsering av större fartyg inom varvet.

Marinförvaltningen har nu i sin skrivelse den 29 augusti 1941 angående vissa medelsbehov å tilläggsstat för innevarande budgetår ånyo framhållit, att behovet av ytterligare en bogserbåt alltjämt kvarstode. Särskilt hade den gångna stränga vintern ånyo klart ådagalagt behovet av en kraftig bogserbåt med isbrytarförmåga. Kostnaden för anskaffning av en ny isbrytande bogserbåt beräknades numera uppgå till cirka 450,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde *marinförvaltningen*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för angivna ändamål å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 anvisa 450,000 kronor.

I sin skrivelse den 11 oktober 1940 angående marinens medelsbehov för budgetåret 1941/42 hemställde *marinförvaltningen* vidare om medel för anskaffande av bogserbåt för *Stockholms örlogsvarv*.

Marinförvaltningen framhöll därvid bland annat att behov av en bogserbåt för *Stockholms örlogsvarv* hade förelegat sedan december 1939, då varvets bogserbåt *Hjälmaren* sjunkit i *Stockholms skärgård*, samt att en eventuell bärgning av bogserbåten skulle vara förenad med arbeten och kostnader, vilka icke stode i proportion till båtens värde. Vidare framhöll ämbetsverket, att under rådande förhållanden bogserbåt måste hyras, vilket nu varit förhållandet i omkring ett och ett halvt år.

Marinförvaltningen har nu i skrivelsen den 29 augusti 1941 ånyo framhållit, att det ur ekonomisk synpunkt vore synnerligen lämpligt att anskaffa en ny bogserbåt för *Stockholms örlogsvarv*. För närvarande beräknades kostnaderna för en bogserbåt uppgå till cirka 450,000 kronor och *marinförvaltningen* hemställde i anslutning därtill att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet anvisa ett belopp av 450,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Från *marinförvaltningen* har jag inhämtat närmare uppgifter om de ekonomiska kalkyler, som ligga till grund för ifrågavarande medelsäskanden. Dessa synas utvisa, att anskaffning av egna bogserbåtar för *marinen* ställer sig förmånligare än förhyrning. På grund härav kan jag biträda *marinförvaltningens* nu föreliggande förslag, vilket medför ett sammanlagt medelsbehov av (450,000 + 450,000 =) 900,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bogserbåtar för Karlskrona och Stockholms örlogsvarv* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 900,000.

[9.] **74 f. Kylanläggningar i undervattensbåtar, reservationsanslag.** I skrivelse den 29 augusti 1941 har *marinförvaltningen* gjort framställning om anvisande av ett belopp av 90,000 kronor för anskaffning av för undervattensbåtar avsedda kylanläggningar till närmare angivet antal. Anläggningarna avses för förbättring av kosthållet ombord på undervattensbåtarna.

Jag förordar, att medel anvisas för ändamålet enligt ämbetsverkets förslag. *Departementschefen.*
Mot kostnadsberäkningen har jag intet att erinra.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kylanläggningar i undervattensbåtar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 90,000.

[10.] **79. Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel, reservationsanslag.** Tidigare i dag vid anmälan av medelsbehovet under fjärde huvudtiteln för nästa budgetår har jag förordat, att ett belopp av sammanlagt 8,000,000 kronor beräknas under förevarande rubrik.

Jag vill i detta sammanhang till behandling upptaga vissa medelsäskanden av likartad natur, vilka jag efter närmare prövning funnit böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Tillverkning av periskop. För förberedande åtgärder för tillverkning av undervattensbåtsperiskop torde i enlighet med marinförvaltningens av industrikommissionen i utlåtande den 30 december 1941 förordade förslag böra beräknas 200,000 kronor.

Transportabla elektriska fördelningsställverk. I enlighet med marinförvaltningens förslag torde för anskaffning av transportabla elektriska fördelningsställverk böra anvisas 20,000 kronor. Anordningarna avses för trygghet av kraftförsörjningen under krig vid vissa marina baser.

Modernisering av medelsvåra sjöfrontspjäser. För modernisering av vissa medelsvåra kustartilleripjäser i ändamål att öka pjäsernas skottvidd m. m. torde i enlighet med marinförvaltningens förslag böra upptagas ett belopp av 305,000 kronor.

Viss luftvärnsmateriel. Genom brev den 15 augusti 1941 medgav Kungl. Maj:t, att marinförvaltningen finge för bestridande av kostnaderna för inköp av viss i brevet närmare angiven luftvärnsmateriel för marinen disponera högst 3,925,000 kronor av det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga). Nämda belopp utgör hälften av ett till 7,850,000 kronor beräknat medelsbehov, vars återstående del ansetts böra anvisas först under nästa budgetår. Marinförvaltningen har nu i

skrivelse den 1 november 1941 anmält, att det återstående beloppet erfordrades redan innevarande budgetår.

På grund härav torde detta belopp, 3,925,000 kronor, böra anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 tillika med erforderligt belopp för reglering av den i det föregående nämnda förskottsvis bestridda utgiften av 3,925,000 kronor. Medelsbehovet i denna del skulle sålunda uppgå till 7,850,000 kronor.

Eldhandvapen m. m. för kustartilleriet. Marinförvaltningen har för ifrågavarande ändamål hemställt om anvisande av 1,320,000 kronor. Av nämnda belopp har hälften, eller 660,000 kronor, beräknats erforderligt under innevarande budgetår under det att med anvisande av återstående hälft kunde anstå till budgetåret 1942/43. Jag tillstyrker, att ett belopp av 660,000 kronor äskas å tilläggsstat för ifrågavarande anskaffning.

Teodolitutrustning m. m. för kontroll av luftvärnsskjutning. För försöksvis anskaffning av teodolitutrustning samt avståndsmätningssinstrumentering i och för vinnande av ökad precision vid flottans och kustartilleriets luftvärnsskjutningar torde i anslutning till förslag i ämnet av marinförvaltningen böra anvisas 590,000 kronor.

Minsvepningsmateriel. Marinförvaltningen har i denna del anmält ett medelsbehov av tillsammans 1,000,000 kronor, avsett för anskaffning av visst antal anordningar för minsvepning. Emellertid torde den ifrågasatta anskaffningen böra begränsas till att omfatta ett mindre antal minsvepningsanordningar, i följd varav medelsbehovet i förevarande avseende kan beräknas till 600,000 kronor.

Bottenhydrofonanläggningar. För anskaffning av visst antal dylika anläggningar har marinförvaltningen hemställt om anvisande av 1,250,000 kronor. En begränsning av anskaffningsprogrammet synes böra ske. Jag räknar i denna del med ett medelsbehov av 750,000 kronor.

Spaningsapparater för kustartilleriet. För anskaffning av här avsedd apparatur beräknar jag i likhet med marinförvaltningen 160,000 kronor.

I anslutning till vad i det föregående anförts skulle medelsbehovet under förevarande anslag uppgå till $(200,000 + 20,000 + 305,000 + 7,850,000 + 660,000 + 590,000 + 600,000 + 750,000 + 160,000 =)$ 11,135,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 11,135,000.

[11.] **83 b. Båtar för sjökrigsskolan, reservationsanslag.** Tidigare denna dag vid behandlingen av sjöförsvarets medelsbehov under fjärde huvudtiteln för nästa budgetår har jag såsom av statsverkspropositionen framgår (punkten 93) hemställt om förslag till riksdagen, att till båtar för sjökrigsskolan ett belopp av 120,000 kronor måtte anvisas. I samband därmed förklarade jag

min avsikt vara att framlägga förslag om anvisande för ändamålet av 50,000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under erinran härom får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Båtar för sjökrigsskolan* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

[12.] **83 c. Luftskyddsåtgärder, reservationsanslag.** I det föregående ha medel äskats för luftskyddsåtgärder vid armén. En redogörelse har därvid lämnats för en av *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* gjord framställning om anvisande av medel för luftskyddsanordningar vid samtliga tre försvarsgrenar. Jag anförde därvid, att jag i det följande komme att till behandling upptaga de av *överbefälhavaren* anmälda medelsbehoven för ifrågavarande anordningar vid marinen och flygvapnet. Jag anhåller nu att få anmäla marinens anslagsbehov i förevarande avseende.

Marinmyndigheterna hava för ifrågavarande ändamål räknat med ett medelsbehov av 6,500,000 kronor, vilket belopp emellertid efter granskning inom försvarsstaben reducerats till 1,825,000 kronor. Detta belopp har ock föreslagits av *överbefälhavaren*. Beträffande detaljerna i anslagsberäkningarna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Med godkännande av *överbefälhavarens* anslagsberäkning får jag hemstäl- *Departements-*
chefen. la, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Luftskyddsåtgärder* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,825,000.

Fortifikatoriska anläggningar.

[13.] **85 a. Fortsättning av vissa krigsrustningsarbeten m. m., reservationsanslag.** *Marinförvaltningen* har i skrivelse den 29 augusti 1941 erinrat, att medel från förskottsstaten för försvarsväsendet ställts till förfogande för krigsrustningsarbeten inom de marina försvarsanläggningarna. Emellertid återstode vissa ytterligare arbeten, för vilkas utförande medel saknades. *Marinförvaltningen* hade med anledning härav företagit en utredning rörande de mest angelägna medelsbehoven i förevarande avseende, vilken enligt en i skrivelsen intagen förteckning utmynnat i ett medelsäskande av 672,000 kronor. Emellertid företoges vissa fortsatta utredningar i ärendet och efter avslutandet härav avsåge ämbetsverket att inkomma med ytterligare anslagsäskanden. I anslutning till det anförda hemställde *marinförvaltningen*, att nämnda belopp, 672,000 kronor, måtte anvisas att utgå å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departements-
chefen.

Föreliggande anslagsäskande, som avser komplettering av tidigare vidtagna krigsrustningsarbeten inom kustförsvaret, anser jag mig böra biträda. För ändamålet torde böra anvisas i avrundat tal 670,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättning av vissa krigsrustningsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 670,000.

Flygvapnet.

Flygmateriel m. m.

[14.] **107. Anskaffning av flygmateriel, reservationsanslag.** Genom beslut den 22 augusti 1941 medgav Kungl. Maj:t, att flygförvaltningen finge för förberedelser för serietillverkning av viss flygplantyp disponera ett belopp av högst 3,500,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga). Uti en av *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* den 1 december 1941 överlämnad, den 25 november 1941 dagtecknad skrivelse har *flygförvaltningen* anmält, att ifrågavarande serietillverkning snarast borde igångsättas. Kostnaderna för anskaffning av det antal plan, som flygförvaltningen ansåge tills vidare böra tillverkas, uppginge till 25,250,000 kronor. Förutom genom ovannämnda beslut till förfogande ställda 3,500,000 kronor disponerade flygförvaltningen under innevarande budgetår ytterligare 3,150,000 kronor för motorer och utrustning. Medelsbehovet utgjorde därför $(25,250,000 - 3,500,000 - 3,150,000 =)$ 18,600,000 kronor, av vilket belopp 6,750,000 kronor erfordrades under innevarande budgetår och återstoden, 11,850,000 kronor, under budgetåret 1942/43.

I skrivelse den 30 augusti 1941 angående medelsbehovet för flygmateriel-anskaffning anmälde flygförvaltningen sin avsikt att inkomma med särskild framställning om medel, som under innevarande budgetår erfordrades för bestridande av vissa med tillverkning av flygmotorer sammanhängande kostnader för licensförvärv. I skrivelse den 9 december 1941 har flygförvaltningen återkommit till denna fråga och därvid anmält, att kostnaderna för förvärv av ifrågavarande licenser uppginge till 4,500,000 kronor. På grund av i ingånget avtal åtagna betalningsförpliktelser måste flygförvaltningen för bestridandet av dessa kostnader disponera 4,000,000 kronor under innevarande budgetår och 300,000 kronor under budgetåret 1942/43. Återstoden, 200,000 kronor, erfordrades först under budgetåret 1943/44.

I detta sammanhang torde för riksdagen böra anmälas ett av Kungl. Maj:t den 18 juli 1941 meddelat beslut, varigenom Kungl. Maj:t medgivit, att flygförvaltningen finge för inköp av viss flygmateriel disponera ett belopp av högst 14,750,000 kronor från ovannämnda förskottsanslag (Ga).

På de skäl, flygförvaltningen i skrivelserna anfört, finner jag mig böra tillstyrka, att medel anvisas för anskaffning av det av flygförvaltningen föreslagna antalet flygplan och för förvärv av ifrågavarande licenser. Till bestridande av de å innevarande budgetår belöpande kostnaderna härför, 6,750,000 kronor och 4,000,000 kronor, torde medel nu böra äskas av riksdagen. Under budgetåret 1942/43 erforderliga belopp, 11,850,000 kronor och 300,000 kronor, avser jag att upptaga i samband med framläggande för riksdagen av förslag till medelsanvisning för flygmaterielanskaffning för nämnda budgetår. Täckning för de enligt Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut gjorda förskotts-anvisningarna torde böra i detta sammanhang äskas av riksdagen. Sammanlagda medelsbehovet under anslaget uppgår härigenom till (3,500,000 + 6,750,000 + 4,000,000 + 14,750,000 =) 29,000,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av flygmateriel* å tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 29,000,000.

[15.] **113 e. Luftskyddsåtgärder, reservationsanslag.** Under erinran om vad jag i det föregående anfört vid anmälan av föreliggande medelsbehov för luftskyddsåtgärder vid armén och marinen anhåller jag nu att få till behandling upptaga motsvarande spörsmål i fråga om flygvapnet.

Jag får då erinra, att enligt vad som framgår av *överbefälhavarens över rikets försvarskrafter* tidigare berörda framställning flygmyndigheterna räknat med ett medelsbehov i förevarande avseende av 4,285,000 kronor. Denna beräkning har efter granskning inom försvarsstaben underkastats vissa justeringar, i följd varav medelsbehovet för flygvapnet nedsatts till i avrundat tal 2,335,000 kronor, vilket belopp äskats av överbefälhavaren. Av sistnämnda belopp belöpa på mörklägningsmateriel 300,000 kronor, på anordningar för luftskyddets ledning 32,500 kronor, på skyddskurar (en för varje anläggning) 11,200 kronor samt på anordnande av skyddsrum 1,988,800 kronor. Härvid har räknats med att skyddsrum skola anordnas även för vissa reservkraftaggregat.

Genom beslut den 17 oktober 1941 har Kungl. Maj:t medgivit, att flygförvaltningen finge för vissa luftskyddsanordningar disponera högst 1,047,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga).

Till mörklägningsanordningar för flygvapnets etablissemang har å tilläggsstat I för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag av 425,000 kronor (jfr propositionen 1941: 305, bilaga 2, punkten 4; riksdagens skrivelse nr 486). Ytterligare medelsanvisning för detta ändamål torde icke böra nu ske. Till anordningar för luftskyddets ledning har å samma tilläggsstat anvisats

Departementsschefen.

Departementsschefen.

ett belopp av 138,000 kronor (jfr propositionen 1941: 319, punkten 12; riksdagens skrivelse nr 493). Ej heller för detta ändamål torde ytterligare medelsanvisning böra nu ifrågakomma. Däremot har jag intet att erinra mot att ett belopp av 11,200 kronor i enlighet med överbefälhavarens förslag anvisas till anskaffning av skyddskurar för flygvapnets etablissemang. Detta belopp synes böra anvisas under driftbudgeten.

Även till överbefälhavarens förslag om anordnande av skyddsrum anser jag mig böra giva min anslutning. Jag erinrar, att jag under punkten 16 förordar medelsanvisning för anskaffning av reservkraftaggregat, varför jag anser mig böra räkna med att medel i enlighet med föreliggande förslag avses för anordnande av skyddsrum jämväl för dessa aggregat.

För de luftskyddsanordningar, som avses i ovannämnda beslut den 17 oktober 1941, har överbefälhavaren i sin framställning icke beräknat medel. För täckning av denna förskottsanvisning torde medel i detta sammanhang böra äskas av riksdagen.

För ifrågavarande ändamål torde böra anvisas ett reservationsanslag av $(11,200 + 1,988,800 + 1,047,000 =)$ 3,047,000 kronor, vilket torde böra i sin helhet upptagas å driftbudgeten. Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Luftskyddsåtgärder* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,047,000.

[16.] **113 f. Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissemang, reservationsanslag.** I skrivelse den 19 oktober 1940 med medelsäskanden för flygvapnet för innevarande budgetår framhöll flygförvaltningen, att avbrott i leveranserna av elektrisk kraft till flygflottiljerna kunde medföra avsevärda risker för såväl personal som flygmateriel. På grund härav gjorde flygförvaltningen framställning om anvisande av medel till reservkraftaggregat vid vissa flygflottiljer. Framställningen föranledde ingen Kungl. Maj:ts åtgärd. Under erinran härom har nu *flygförvaltningen* i sin skrivelse den 30 augusti 1941 angående flygvapnets medelsbehov å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ävensom för nästa budgetår, med ytterligare understrykande av de med strömavbrott förbundna riskerna, hemställt om medel för anordnande av reservkraftaggregat jämte bombsäkra skyddsrum för desamma enligt följande sammanställning:

Västmanlands flygflottilj, kasern.....	kronor	110,000
» » , Hässlö (inkluderar även Centrala flygverkstadens i Västerås filial)	»	110,000
Östgöta flygflottilj	»	110,000
Jämtlands »	»	110,000
Flygkrigsskolan (endast skyddsrum)	»	50,000

Västgöta flygflottilj	 kronor	110,000
Svea	» (endast skyddsrum)..... »	50,000
Göta	» »	110,000
Centrala flygverkstaden, Västerås	 »	150,000
» » , Malmen	 »	225,000
Administration och oförutsedda utgifter	 »	68,000

Summa kronor 1,203,000.

Av detta belopp belöpa 475,000 kronor å skyddsrum.

I utlåtande över framställningen har *statens industrikommission* tillstyrkt densamma under framhållande av att ifrågavarande anläggningar syntes vara av värde ur beredskapssynpunkt. Åtgången av material till anläggningarna syntes kommissionen icke vålla några betänkligheter. *Statens bränslekommission*, med vilken myndighet industrikommissionen samrått i ärendet, hade icke funnit anledning till direkt erinran ur drivmedelssynpunkt men hade dock ifrågasatt undersökning om möjligheten att använda annat drivmedel än, såsom flygförvaltningen avsett, dieselolja.

Med anledning av vad sålunda förekommit har *flygförvaltningen* i avgivet utlåtande anfört i huvudsak följande. De bränslen, förutom dieselolja, som med hänsyn till beredskap samt tekniska och ekonomiska förhållanden kunde komma i fråga, vore motorsprit (etylalkohol) och träkolstjära. Gengas vore olämplig ur beredskapssynpunkt, enär alltför lång tid åtginge för igångsättande av aggregatet. I fråga om karbid saknades varje erfarenhet om så stora effektbelopp, som här komme i fråga. Verkställd undersökning hade givit vid handen, att användandet av motorsprit eller träkolstjära kunde ske genom anskaffning av vissa motortyper. Prov med dessa borde dock utföras, innan anskaffning ägde rum. Anskaffningskostnaderna skulle bli högre än de av flygförvaltningen för anskaffning av reservkraftaggregat för motordieseldrift uppgivna.

Såsom flygförvaltningen och industrikommissionen anfört synes anskaffning av reservkraftaggregat för flygvapnets etablissemang vara av betydelse ur beredskapssynpunkt. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att medel anvisas för ändamålet. Mot de av flygförvaltningen gjorda kostnadsberäkningarna synes i och för sig icke finnas anledning till erinran. I dessa kostnader hava jämväl inräknats medel för skyddsrum för aggregatanläggningarna. Såsom framgår av nästföregående punkt, har emellertid behovet av medel för detta ändamål avsetts skola tillgodoses i annat sammanhang. För själva aggregatens uppgång kostnaderna till $(1,203,000 - 475,000 =) 728,000$ kronor. De härför erforderliga medlen torde böra anvisas å anslag under driftbudgeten.

De av flygförvaltningen verkställda undersökningarna synas utvisa, att vissa möjligheter föreligga att för ändamålet anskaffa sådana motorer, för vilka kan användas annat drivmedel än dieselolja. Emellertid komma härigenom anläggningskostnaderna att avsevärt ökas, såvitt av handlingarna framgår med 12,000 å 35,000 kronor per anläggning. Med hänsyn härtill och

*Departements-
chefen.*

då drivmedelsåtgången inte torde bli va mera avsevärd, har jag icke funnit mig böra räkna med att sådana motorer anskaffas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reservkraftaggregat vid vissa flygvapnets etablissem-
ent* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 728,000.

E. Diverse.

[17.] **15 a. Inköp av motorsprit, reservationsanslag.** I skrivelse den 9 oktober 1941 har *statens reservförrådsnämnd* erinrat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 25 april och den 1 augusti 1941 (folkhus-hållningsdepartementet) uppdragit åt nämnden att inköpa och omhändertaga de kvantiteter av motorsprit, som tillverkades under år 1941 och första kvartalet av 1942, ävensom att av sålunda inköpta kvantiteter till vederbörande militärförvaltning försälja den mängd som statens bränslekommission efter samråd med överbefälhavaren över rikets försvarskrafter kunde finna erforderlig för militära behov. Nämnden har vidare anført i huvudsak följande: Med anledning av nämnda beslut hade nämnden under tiden den 1 juli—den 30 september 1941 inköpt motorsprit till en kostnad av 9,223,093 kronor. Under förutsättning att nämnden ålades att fortsätta inköpen under hela innevarande budgetår skulle kostnaderna för ytterligare inköp av motorsprit uppgå till 34,500,000 kronor. För försäljning till militära ändamål beräknades allenast ett belopp av 3,000,000 kronor komma att inflyta. Till likvidering av den kvantitet varor av ifrågavarande slag, som nämnden kunde komma att inköpa under budgetåret, erfordrades därför i runt tal 40,800,000 kronor. Då det av riksdagen under fonden för förlag till statsverket anvisade reservationsanslaget till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m. icke borde anlitas för inköp av motorsprit, hemställde reservförrådsnämnden, att särskilda medel måtte anvisas för likvidering av den motorsprit, som nämnden fått och komme att få i uppdrag att inköpa under innevarande budgetår.

I ärendet har utlåtande avgivits av *statens bränslekommission*, som tillstyrkt bifall till framställningen. Ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben har på uppdrag av *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt framställningen.

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker, att medel äskas för inköp i föreslagen omfattning av motorsprit för försvarsväsendets räkning genom reservförrådsnämndens försorg, och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av motorsprit* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reser-
vationsanslag* av kronor 40,800,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.

Femte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari
1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

[1.] **1. Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.** I gällande avlöningsstat för socialstyrelsen är, bland annat, upptagen en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 565,000 kronor. Detta belopp har beräknats bliva erforderligt under den förutsättningen att socialstyrelsen skulle, såsom normalt är fallet, vara tillsynsmyndighet över arbetsförmedlingen.

I samband med ändrad lagstiftning rörande arbetsförmedlingen m. m. och i anslutning därtill genomförd organisation av statens arbetsmarknadskommission hava emellertid de på socialstyrelsen ankommande ärendena rörande den offentliga arbetsförmedlingen under våren 1940 tills vidare överflyttats till kommissionen. I följd härav föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 7 maj 1940, att ett flertal för handläggning av sagda ärenden avsedda, huvudsakligen icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen skulle tills vidare tjänstgöra hos kommissionen samt därvid avlönas av till kommissionens förfogande stående medel. De från omförmälda avlöningspost utgående avlöningarna till berörda icke-ordinarie befattningshavare hava för budgetåret 1941/42 beräknats till 42,500 kronor. Med anledning härav har Kungl. Maj:t

den 2 maj 1941 föreskrivit, att av avlöningsposten för nämnda budgetår icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande tagas i anspråk högre belopp än (565,000 — 42,500) 522,500 kronor.

I skrivelse den 29 november 1941 har *socialstyrelsen* anmält, att för innevarande budgetår erfordrades en förstärkning av sagda avlöningspost med 90,000 kronor.

Styrelsen framhåller inledningsvis, att styrelsen i sina i skrivelse den 30 augusti 1941 gjorda anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 beräknat ifrågasvarande anslagspost — inklusive kostnaderna för styrelsens till arbetsmarknadskommissionen överflyttade icke-ordinarie personal — till 680,000 kronor. I detta belopp hade ingått kostnader för den personalförstärkning, som föreslagits för sistnämnda budgetår, med ett belopp av omkring 40,000 kronor. På grund av att styrelsens arbetsuppgifter företett en kraftig ökning redan under innevarande budgetår, hade emellertid flertalet av de för nästa budgetår föreslagna personalökningarna måst vidtagas redan nu.

Styrelsen lämnar härefter en närmare redogörelse för hur det begärda beloppet av 90,000 kronor fördelade sig å olika utgiftsändamål.

Styrelsen meddelar först, att under loppet av innevarande budgetår nyanställt biträdespersonal å de båda statistiska byråerna. Denna personalökning vore betingad av den ökade omfattningen av de åt styrelsen anförtrödda statistiska utredningsuppdragen och medförde en lönekostnad av 20,000 kronor för år.

Vidare erinrar styrelsen, att styrelsen i sin skrivelse den 30 augusti 1941 beräknat medel för avlönande av viss ytterligare personal och i detta hänseende anfört bland annat följande:

Å *arbetsmarknadsbyrån* handlades — sedan vissa ärenden tills vidare överflyttats till statens arbetsmarknadskommission — dels allmänna ärenden rörande arbetsmarknaden och alla på ämbetsverket ankommande ärenden angående den privata arbetsförmedlingen, dels ock de ärenden, som sammanhänge med tillsynen över den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Befattningen med sistnämnda grupp av ärenden vore den centrala arbetsuppgiften. För handhavande av hithörande ärenden hade styrelsen dittills, förutom byråchefen och en ordinarie sekreterare, disponerat 1 byrådirektör (Eo 28), 1 aktuarie (Eo 21), 2 kanslibiträden (Eo 7) och 1 skrivbiträde (Eo 2). Arbetslöshetsförsäkringen vore för närvarande stadd i en synnerligen kraftig utveckling. Ett antal nya, delvis mycket betydande arbetslöshetskassor hade under senare tid beslutats och ytterligare andra vore under förberedande. Därtill komme, att statens bidrag till de erkända kassorna avsevärt höjts. Detta nödvändiggjorde bland annat en utvidgad och fördjupad kontroll från styrelsens sida över huru kassorna handhade försäkringsverksamheten. På grund av berörda förhållanden hade den tillgängliga personalen blivit otillräcklig. Styrelsen hade därför måst nyanställa 1 amanuens för att biträda vid det fortlöpande arbetet. Det kunde beräknas att denne amanuens, som placerats i lönegraden Ex 15, komme att behövas även under budgetåret 1942/43.

Å *fattigvårdsbyråns avdelning för ärenden rörande fattigvård och barnavård i allmänhet* tjänstgjorde förutom byråchefen följande ordinarie personal, nämligen 1 sekreterare (A 26), 1 notarie (A 21) och 1 kansliskrivare (A 11) samt dessutom 1 amanuens (Eo 16) och 2 kontorsbiträden (Eo 4).

Beträffande handläggningen av dessa ärenden vore att märka, att den

under de senaste åren och under överskådlig framtid växande samhällliga vikten och omfattningen av frågor angående barnavård och ungdomsvård reste krav på inrättandet av en med erforderlig expertis utrustad särskild avdelning för sistnämnda ärenden. Vissa förarbeten hade också inletts för en uppdelning av den allmänna avdelningen på två, en för fattigvård och socialvårdsärenden i allmänhet och en för barnavård och ungdomsvård. Tills vidare skedde denna specialisering såsom en inre omorganisation inom byrån, närmast med sikte på en effektivisering och intensifiering av barnavårdsinspektionen. Till förstärkning av den därmed verksamma personalen vore det nödvändigt att snarast möjligt tillföra byrån ytterligare en amanuens (Eo 15), som under byråchefens ledning kunde helt sysselsättas med barnavårds- och ungdomsvårdsärenden, under det att den redan förut befintliga amanuensen (Eo 16) skulle anlitas vid behandlingen av fattigvårdsärendena.

Å *fattigvårdsbyråns avdelning för ärenden rörande alkoholistvård och nykterhetsverksamhet* hade under budgetåret 1939/40 — fränsett styrelsens expert för hithörande ärenden — funnits anställda 1 sekreterare (A 26), 3 amanuenser, 1 kontorist (A 9), 1 kontorsbiträde (Eo 4) och 1 skrivbiträde (Eo 2). Under hösten 1940 hade försöksvis företagits en inskränkning av denna personal, i det att en amanuens samt kontorsbiträdet örflyttats till andra arbetsuppgifter inom styrelsen. Denna ordning hade emellertid icke kunnat upprätthållas. Omfattningen av arbetsuppgifterna på avdelningen hade nämligen ökats, dels därigenom att utplaceringen på de olika anstalterna av de vårdbehövande numera centraliserats till socialstyrelsen, dels genom länsnykterhetsnämndsinstitutionens tillkomst och dels därigenom att den allmänna utvecklingen på detta område alltjämt fortgått, om ock i något långsammare tempo än tidigare. Det hade därför visat sig ofrånkomligt att ånyo förstärka personalen med en amanuens. Denne borde lämpligen placeras i lönegraden Eo 18. Även avdelningens kanslipersonal vore otillräcklig. Den borde förstärkas med 1 skrivbiträde (Ex 2).

Å *lagbyrån* hade — om man bortsåge från det till byrån anslutna registrators- och kassakontoret — förutom byråchefen varit anställda 2 sekreterare (A 24), 1 amanuens (Eo 16) samt 1 ordinarie och 1 extra ordinarie kanslibitråde. De på lagbyrån ankommande fortlöpande arbetsuppgifterna kunde i stort sett hänföras till tre huvudgrupper, nämligen remissärenden, administrativa och kamerala ärenden samt allmän upplysningsverksamhet i sociala frågor. Av dessa hade gruppen administrativa och kamerala ärenden under de senaste åren visat en stigande tendens, vilket sammanhängde dels med den kraftiga ökningen av styrelsens personal och dels med rådande krisförhållanden, som medfört en rad nya och tidsödande arbetsuppgifter av olika slag.

Samtidigt hade upplysningsverksamheten i utomordentligt hög grad utvidgats och intensifierats. Även denna utveckling sammanhängde med de rådande, alltmera skärpta krisförhållandena men vore på samma gång i hög grad ett resultat av den alltmera utvidgade lagstiftningen på socialpolitikens område. Tidigare hade denna arbetsuppgift varit av jämförelsevis måttlig omfattning och kunnat utan större svårigheter fördelas på byråns olika tjänstemän. Numera låte sig detta icke göra utan allvarliga olägenheter och hinder för det löpande arbetets behöriga gång. Allmänheten hade i alltmera ökad utsträckning tagit för vana att å byrån inhämta upplysningar exempelvis i fråga om semesterlagens tolkning och tillämpning, hembiträdens och vissa andra arbetstagares anställningsförhållanden, värnpliktigas ställning i olika sociala avseenden samt bostads- och hyresavtalsförhållanden, speciellt avseende uppgörelser om bränsleersättningar i hyreslägenheter. Särskilt

befattningen med sistnämnda slags ärenden hade efter hand blivit en alltmera tyngande post i byråns arbetsbörda.

Med hänsyn till den inträdda utvecklingen hade det befunnits nödvändigt att tillföra avdelningen ytterligare en arbetskraft med huvudsaklig uppgift att svara för handhavandet av upplysningstjänsten. Av olika skäl hade styrelsen funnit det lämpligt att till denna post överföra den extra ordinarie aktuarien å förlikningsmannae expeditionen. Denne tjänsteman hade ersatts med en amanuens.

En av amanuenserna å *utredningsbyrån*, vilken under förra budgetåret tjänstgjort på halvtid, hade återgått till heltidstjänstgöring hos styrelsen.

I skrivelsen den 29 november 1941 anmärker styrelsen, att numera arbetet å fattigvårdsbyrån ökat till den grad att styrelsen sett sig nödsakad att redan under hösten 1941 därstädes anställa de två amanuenser och det skrivbiträde, som enligt styrelsens förslag i skrivelsen den 30 augusti 1941 varit avsedda att anställas från och med nästa budgetår.

Härefter erinrar styrelsen, att Kungl. Maj:t på framställning av styrelsen genom beslut den 10 oktober 1941 medgivit, att hos styrelsen finge tills vidare till och med den 30 juni 1942 såsom biträde åt skyddshemsinspektören anställas en i praktiskt skyddshemsarbete erfaren och i övrigt lämplig person samt därvid föreskrivit, att den tjänsteman, som sålunda anställdes, skulle under tiden för anställningen uppbära ersättning med belopp, motsvarande den lön jämte rörligt tillägg och kristillägg därå, som tillkomme å I-ort stationerad extra ordinarie tjänsteman med placering i 21 lönegraden och 22 löneklassen.

Styrelsen framhåller, att nu nämnda personaldispositioner för innevarande budgetår medförde en kostnadsökning av närmare 28,500 kronor.

Styrelsen räknar vidare med att under den närmaste tiden måste anställas två tillfälliga befattningshavare. Härom uttalar sig styrelsen sålunda.

Biträdespersonalen å den till fattigvårdsbyrån hörande *mödrahjälpsavdelningen* utgjordes för närvarande av ett kanslibiträde och ett tillfälligt biträde, som vid årsskiftet torde böra befordras till extra tjänsteman. Mödrahjälpsärendenas antal hade under senaste halvåret visat en kraftig ökning. På grund därav vore det nödvändigt att utöka den för närvarande disponibla personalen med en arbetskraft. Kostnaderna för denna nyanställning beräknades uppgå till 1,400 kronor under återstoden av budgetåret.

Utlänningsbyrån förfogade för närvarande över, förutom biträdespersonal, 1 byråchef, 2 sekreterare, 1 byråinspektör, 3 notarier och 2 amanuenser. Dittills hade denna tillgång på tjänstemän i amanuensgrad och högre ställning varit tillräcklig. Med hänsyn till den utveckling, som den norska flyktingsfrågan tagit under den senaste tiden, måste emellertid personalen utökas med 1 amanuens. Kostnaderna därför beräknades till cirka 3,000 kronor under detta budgetår.

De sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande personalökningar under innevarande budgetår har styrelsen således uppskattat till (28,500 + 1,400 + 3,000) 32,900 kronor eller i runt tal 33,000 kronor.

Styrelsen räknar vidare med vissa ökade kostnader för *befordringar och uppflyttningar i lönegrad m. m.*

Styrelsen anför härom.

Såsom styrelsen framhållit i sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår hade på grund av besparingsskäl under senare tid betydande inskränkningar vidtagits i fråga om befattningshavares befordran till extra eller extra ordinarie tjänstemän samt uppflyttning i lönegrad av amanuenser och biträdespersonal. Styrelsen ansåge dock, med hänsyn särskilt till att verkets icke-ordinarie personal under de senaste åren betydligt utökats, det vara nödvändigt med vissa möjligheter till befordran, speciellt beträffande den lägre biträdespersonalen och amanuenspersonalen. Ett motsatt förfaringsätt skulle allvarligt äventyra styrelsens möjligheter att erhålla och behålla dugliga arbetskrafter. Under innevarande budgetår hade därför vissa befordringar ägt rum. Dessa befordringar representerade tillsammans en kostnad av cirka 7,500 kronor.

Vid avlöningsreglementenas ikraftträdande den 1 juli 1939 hade arvodena åt de i skrivbiträdesgrad anställda befattningshavarna bestämts till 175 kronor per månad. Med hänsyn till levnadskostnadernas stegring hade detta belopp höjts till 190 kronor från och med den 1 november 1940 och till 200 kronor från och med den 1 juli 1941. Sistnämnda höjning av arvodesbeloppen medförde en kostnadsökning av sammanlagt 2,500 kronor per budgetår.

Styrelsen förklarar härefter att för avlöningar åt vikarier för tjänstemän, som åtnjöte semester eller tjänstledighet eller som uppehölle högre tjänst, samt för övertidsersättningar krävdes ett sammanlagt belopp av omkring 18,000 kronor. Dessa kostnader hade tidigare icke krävt ett så noggrant bedömande, som numera vore nödvändigt till följd av de från och med den 1 juli 1941 gällande bestämmelserna angående bestridande av kostnader för avlöning enligt civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet.

Styrelsen påpekar ävenledes, att de av besparingsberedningen anordnade organisationsundersökningarna medförde ökade kostnader för styrelsen, i det två befattningshavare utan att åtnjuta tjänstledighet deltagit i dessa undersökningar, vilket medfört att i befattningshavarnas ställe måst anställas annan personal. Härmed följande merkostnader kunde för innevarande budgetår uppskattas till omkring 7,000 kronor.

Slutligen har styrelsen räknat med vissa smärre personalkostnader å sammanlagt 2,000 kronor. Härav har ett belopp av 900 kronor beräknats för kostnader för av Kungl. Maj:t föreskriven bevakning av utlänningsbyråns lokaler, medan ett belopp av 800 kronor beräknats för ersättning till en hos styrelsen för närvarande på halvtid anställd arkivtekniskt kunnig tjänsteman, vilken riksarkivet på framställning av styrelsen ställt till styrelsens förfogande för utarbetande av en förteckning över styrelsens arkivalier.

Sammanlagt uppgå de angivna beloppen till (20,000 + 33,000 + 7,500 + 2,500 + 18,000 + 7,000 + 2,000) 90,000 kronor.

Av vad socialstyrelsen anfört framgår, att för budgetåret 1941/42 behövs av förstärkning av den i styrelsens avlöningsstat upptagna anslagsposten till *Departements-
chefen.*

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal föreligger. Detta behov har främst sin grund i styrelsens stora arbetsbörda, som föranlett styrelsen till vissa personalökningar. Utan att i detalj ingå på de gjorda beräkningarna anser jag mig emellertid kunna utgå från att det bör bli styrelsen möjligt att under innevarande budgetår hålla kostnaderna inom en mera begränsad utgiftsram än den av styrelsen angivna. Jag förordar därför, att medgivande för styrelsen utverkas att få överskrida ifrågavarande anslagspost med högst 80,000 kronor. Givetvis bör det belopp av posten, som, på sätt förut omförmålt, motsvarar beräknad avlöning för styrelsens hos arbetsmarknadskommissionen tjänstgörande icke-ordinarie personal, få av styrelsen disponeras allenast under den förutsättningen, att sagda personal skulle återgå till tjänstgöring inom styrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för socialstyrelsen upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1941/42 överskridas med högst 80,000 kronor.

[2.] **77 a. Bidrag till allmänna barnhuset.** I skrivelse den 4 december 1941 har *direktionen över allmänna barnhuset* gjort framställning om anvisande av medel för täckande av den brist, som beräknades uppkomma i barnhusets stat för budgetåret 1941/42. I skrivelsen anför direktionen inledningsvis följande.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 2 maj 1941, nr 240, hade 1941 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under femte huvudtiteln anvisat ett anslag å 93,000 kronor till bidrag till allmänna barnhuset.

Propositionen hade varit föranledd av en framställning från *barnhusets direktion* den 22 juli 1940. Däri hade direktionen erinrat om § 39 av barnhusets reglemente (nr 402 år 1930) enligt vilken det ålåg direktionen att vid förvaltningen tillse, att barnhuset förbleve i oförminskat åtnjutande av alla dess tillhörigheter. Utgifterna beräknades emellertid uppgå till ett belopp som efter anspråktagande helt av en dispositionsfond skulle medföra en kapitalminskning av 93,433:72 kronor. Därest Kungl. Maj:t icke ställde medel till förfogande för täckande av denna kapitalbrist eller ock förklarade bestämmelsen i § 39 av reglementet ej utgöra hinder för direktionen att fullfölja sin verksamhet enligt uppgjord stat, måste direktionen vid beviljandet av understöd för kalenderåret 1941 skära ned utgifterna, så att kapitalbrist uteblev. Denna sista utväg skulle emellertid innebära ett raserande av den organisation, som barnhuset kommunerna till tjänst genom sin understödjande verksamhet skapat eller byggt ut. Därest bidragen till de understödda barnhemmen runt om i landet skures ned med en tredjedel, vilket vore nödvändigt för undvikande av barnhusets kapitalförlust, skulle den dagavgift, som uttoges av kommunerna för vård av barn, stiga till ett sådant belopp att kommunerna till barnavårdens skada ej anlidade barnhemmen.

I över framställningen avgivet yttrande hade socialstyrelsen på

det bestämdaste avstyrkt, att åtgärder vidtoges för beskärning av barnhusets verksamhet.

Socialvårdskommittén, som likaledes yttrat sig över framställningen, hade förklarat, att det icke borde ifrågakomma att barnhusets verksamhet inskränktes eller begränsades i avbidan på den blivande översynen av barnavården i riket. Huru än barnavården komme att gestalta sig i en reformerad socialvård, funnes utrymme för en banbrytande verksamhet sådana som den bedrivits och alltjämt bedreves av barnhuset. Det vore därför synnerligen angeläget att barnhusets kapitaltillgångar förbleve i möjligaste mån orubbade för att möjliggöra en sådan verksamhet.

Föredragande departementschefen hade i propositionen anfört bland annat.

Avkastningen av de tillgångar, vilka huvudsakligen möjliggjorde den omfattande verksamhet i barnavårdens tjänst, som bedreves av allmänna barnhuset, hade sedan en följd av år varit betydligt lägre än tidigare och icke räckt till för bestridande av utgifterna. Genom tillvaron av en särskild dispositionsfond hade emellertid de uppkomna underskotten kunnat täckas utan att verksamheten behövt beskäras eller barnhusets kapital anlitas. Denna fond beräknades emellertid vara helt förbrukad under räkenskapsåret 1940/41, vilket år sammanföll med budgetåret 1940/41. Därförutom kunde enligt gjorda beräkningar under nämnda budgetår antagas uppkomma en brist å 93,433 kronor och 72 öre.

Vid den sålunda inträdda situationen stode olika alternativ till buds. Ett av dessa vore att begränsa barnhusets verksamhet och på den vägen åstadkomma balans mellan inkomster och utgifter. Ett anlitage av denna utväg skulle, enligt vad direktionen över barnhuset upplyst, medföra en beskärning av bidragen från barnhuset till barnhemmen med $\frac{1}{3}$, vilket skulle ha till följd en avsevärd stegring av den dagavgift, som uttoges av kommunerna för vård av barn å barnhemmen. Denna stegring kunde i sin tur beräknas leda till att kommunerna i stor utsträckning underlåte att anlita barnhemmen. Såväl socialstyrelsen som socialvårdskommittén hade uttalat sig mot anlitaandet av denna utväg. För egen del tvekade departementschefen ej att avvisa detta alternativ. Barnhusets nuvarande verksamhet vore nämligen ur samhällelig synpunkt av sådant värde att en dylik begränsning av dess verksamhet icke vore försvarlig.

Det andra alternativet innebure, att direktionen medgäves taga barnhusets kapitaltillgångar i anspråk för den fortsatta verksamheten. En sådan utväg syntes dock böra övervägas allenast om den under budgetåret 1940/41 uppkomna bristen kunde antagas vara en tillfällig företeelse. Detta vore emellertid, såvitt nu kunde bedömas, icke fallet. Det skulle därför innebära ett successivt försvagande av barnhusets ekonomiska ställning att för täckande av driftunderskott anlita dessa kapitaltillgångar. De ekonomiska svårigheterna skulle ingalunda upphöra utan i stället undan för undan ökas. Departementschefen hade därför tillstyrkt, att ekonomiskt bistånd från det allmännas sida lämnades till barnhusets verksamhet. I sådant hänseende hade departementschefen förordat ett bidrag till barnhuset å 93,000 kronor, vilket belopp ungefär motsvarade den beräknade bristen för budgetåret 1940/41.

Departementschefen hade tillfogat, att han icke vore beredd att taga ställning till frågan om bidrag till barnhuset för budgetåret 1941/42. Denna fråga syntes senare bli aktuell av anledningar likartade dem, som föranlett propositionen till 1941 års riksdag.

Direktionen har härefter framlagt beräkningar rörande storleken av den brist i barnhusets räkenskaper, som kunde antagas uppkomma för verksamhetsåret 1941/42. I denna del har direktionen uttalat sig på följande sätt.

Barnhusets ej i fonder för vissa särskilda ändamål bundna kapital hade den 30 juni 1941 uppgått till i runt tal 10,300,000 kronor. Därav beräknades avkastningen under budgetåret 1941/42 till 400,800 kronor, vilket i runt tal motsvarade en medelränta av 4 procent. Detta torde visserligen i dessa tider anses såsom en god ränta men barnhuset hade till för några år sedan kunnat räkna med en medelränta på 5 procent. Den lägre förräntningen, innebärande en inkomstminskning av 100,000 kronor, berodde på uppsägning av tidigare förmånliga låneplaceringar.

Samtidigt med denna inkomstminskning hade kraven på understöd från barnhuset stigit genom prisstegringen och även någon utvidgning av barnhemsverksamheten i länen. Till belysande därav kunde framhållas, att barnavårdsförbunden begärt i runt tal för 1940 520,000 kronor, för 1941 576,000 kronor och för 1942 613,000 kronor. De sålunda begärda beloppen hade av barnhuset måst nedskäras för 1940 till 461,000 kronor och för 1941 till 483,000 kronor. Vid den prövning, som direktionen i samråd med statens inspektör för fattigvård och barnavård verkställt av anslagskraven för 1942 hade befunnits, att dessa icke utan risk för strypande av pågående verksamhet kunde nedskäras under 530,000 kronor. Ökningen hade sin grund huvudsakligen i av kristiden fördyrade omkostnader samt i någon mån i utvidgad verksamhet.

Barnhusets utgifter för egna hem, kvarvarande barnhusbarn, administration, pensioner och diverse hade för 1941/42 måst beräknas till 14,000 kronor högre belopp än föregående år. Ränteinkomsterna hade för samma jämförelseår sjunkit med i runt tal 9,000 kronor.

Om man från barnhusets beräknade inkomster för 1941/42 droge barnhusets utgifter för nyss nämnda ändamål, finge man en för understödsverksamheten disponibel återstod av i runt tal 322,000 kronor. Då behovet av understöd vore 530,000 kronor bleve alltså bristen 207,000 kronor.

Att bristen kunde beräknas bli så mycket större än under budgetåret 1940/41 berodde på att barnhuset sistnämnda budgetår kunnat för motsvarande ändamål disponera av vanliga inkomster 345,000 kronor samt dessutom från kvarstående dispositionsfond i runt tal 40,000 kronor. Vidare vore att märka, att barnhuset under sagda budgetår nödgats av kapitalet taga i anspråk i runt tal 2,000 kronor.

Framhållas borde att direktionen vid beräkning av understöden upptagit allenast 15,000 kronor för mötande av oförutsedda utgifter eller nya ändamål. I den mån denna summa komme att överskridas, vilket icke vore osannolikt, måste även för budgetåret 1941/42 barnhusets kapital tillgripas.

På grund av det anförda har direktionen hemställt, att för täckande av brist i barnhusets stat för budgetåret 1941/42 måtte anvisas ett anslag å 207,000 kronor.

Över ifrågavarande framställning har *socialstyrelsen* den 19 december 1941 avgivit utlåtande. Styrelsen, som från allmänna barnhusets direktion införskaffat bland annat uppgifter rörande barnhusets verkliga utgifter och inkomster under budgetåret 1940/41 samt av barnhusets direktion fastställd utgifts- och inkomststat för budgetåret 1941/42, har i anslutning till de införskaffade, utlåtandet bifogade handlingarna gjort följande uttalanden rö-

rande storleken av den brist, som kunde beräknas uppkomma under sistnämnda budgetår.

Av handlingarna framginge, att inkomsterna vid barnhuset under innevarande budgetår beräknats till sammanlagt 512,250 kronor, varav 400,800 kronor utgjorde avkastning av barnhusets kapital och 111,450 kronor statsbidrag m. m. Vidare framginge, att den största utgiftsposten utgjordes av understöd till barnhemsverksamheten i länen. Enligt barnhusets framställning hade för kalenderåret 1942 till direktionen inkommit krav på sådana understöd å sammanlagt 613,000 kronor, vilket belopp i samråd med statens inspektör för fattigvård och barnavård av direktionen nedskurits till 530,000 kronor. Ytterligare minskning av detta belopp torde icke kunna genomföras utan att barnhemmens verksamhet beskures på ett icke önskvärt sätt.

Motsvarande utgiftspost hade i barnhusets stat för budgetåret 1941/42 endast upptagits till 500,000 kronor. Under kalenderåret 1941 hade för ändamålet beräknats åtgå 483,000 kronor och för kalenderåret 1942 som nämnts 530,000 kronor. Belastningen för budgetåret 1941/42 torde approximativt kunna uppskattas till hälften av anslagsbehovet för båda kalenderåren 1941 och 1942, eller till 506,500 kronor. Det i barnhusets stat upptagna beloppet syntes alltså vara något för lågt beräknat. I sin framställning till Kungl. Maj:t hade barnhusets direktion emellertid beräknat behovet av medel för nämnda utgiftspost lika med medelsbehovet för kalenderåret 1942, d. v. s. 530,000 kronor, vilket utgjorde 23,500 kronor mera än den av socialstyrelsen beräknade summan.

Övriga utgifter vore i staten för budgetåret 1941/42 upptagna till sammanlagt 190,000 kronor. Enligt vad som inhämtats från barnhusets expedition hade staten för 1941/42 uppgjorts innan bokslutet för 1940/41 varit avslutat. Ifrågavarande utgifter hade numera visat sig vara något för högt beräknade. Särskilt gällde detta posten pensioner och understöd. Den beräknade utgiftssumman 190,000 kronor torde på grund av nu gjorda överväganden kunna nedskäras med omkring 4,000 kronor. Socialstyrelsen funne alltså, att den sammanlagda bristen för budgetåret 1941/42, som av direktionen uppgivits till omkring 207,000 kronor, icke behövde beräknas högre än till omkring 180,000 kronor.

Beträffande frågan i vilken omfattning den uppkommande bristen borde täckas av statsmedel har styrelsen till en början erinrat hurusom styrelsen i sitt yttrande över barnhusdirektionens motsvarande framställning med avseende å budgetåret 1940/41 föreslagit, att statsbidrag i fortsättningen och närmast för budgetåret 1941/42 borde beräknas med hänsyn till kostnaderna för barnavårdsombudens verksamhet. Styrelsen anför härefter vidare.

Av numera föreliggande uppgifter framginge, att barnhusets kapital hotades av en allvarlig minskning, därest icke kraftigt stöd erhöles från statens sida. Styrelsen ville understryka sin tidigare framförda mening, vilken även delades av socialvårdskommittén, att en sådan minskning av de medel, som stode till barnhusets förfogande, icke borde ske, att därigenom barnhemsverksamheten i länen komme att minskas. Departementschefen hade i propositionen nr 240/1941 uttalat, att han bland annat av nyss angivna skäl icke funne det tillrådligt att ens delvis täcka den då uppkomna bristen genom att taga kapitaltillgångarna i anspråk. Otvivelaktigt vore det av stort värde för samhället, att barnhusets kapitaltillgångar bibehölles, så att de för framtiden kunde användas för sådan banbrytande verksamhet på barnavårdens område, som icke kunde anordnas och utprövas på bekostnad av

allmänna medel. Styrelsen funne denna synpunkt böra vara avgörande vid anslagsfrågans prövning.

Socialstyrelsen har därför tillstyrkt, att statsmedel anvisas till täckande av hela det för barnhuset under budgetåret 1941/42 uppkommande underskottet.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att man har att räkna med att allmänna barnhusets utgifter under budgetåret 1941/42 skola komma att avsevärt överstiga dess inkomster för samma budgetår. I likhet med socialstyrelsen anser jag, att den uppkommande bristen kan uppskattas till 180,000 kronor. Av samma skäl, som jag åberopade vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för budgetåret 1940/41, tillstyrker jag, att denna brist får täckas av statsmedel. För ändamålet bör å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under rubriken bidrag till allmänna barnhuset anvisas ett obetecknat anslag av 180,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till allmänna barnhuset* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett anslag av kronor 180,000.

[3.] **78. Statens skyddshem: Avlöningar.** Gällande avlöningsstat för statens skyddshem upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän å 280,000 kronor och en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 285,000 kronor. Medan den förra posten är förslagsvis beräknad, är den senare posten till beloppet begränsad.

I skrivelse den 11 december 1941 har *socialstyrelsen* anmält, att det för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anvisade beloppet icke för budgetåret 1941/42 komme att bli tillräckligt för sitt ändamål. Angående skälen härtill har styrelsen anfört bland annat.

Genom brev till statskontoret den 27 maj 1938 och den 5 maj 1939 hade Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att bestämma tidpunkten för tillsättande eller uppehållande medelst förordnande av vissa ordinarie befattningar vid skyddshemmen. Styrelsen skulle därvid tillse, att åtgärder för tillsättande eller uppehållande medelst förordnande av nya ordinarie befattningar icke vidtoges, förrän så av omständigheterna påkallades. Dessa direktiv åsyftade, att vid sådana skyddshem, som stode under utbyggnad eller som helt nyuppförts, befattningarna skulle tillsättas successivt, sedan hemmen färdigställdes och intagning av elever pågått så länge, att utökning av arbetskraften vore befogad. Därjämte hade möjlighet öppnats att uppskjuta tillsättandet av befattning med ordinarie innehavare till dess en eller flera personer under förordnande fått provtjänstgöra å densamma. Ännu i november 1940 hade ej mindre än trettiofem ordinarie befattningar uppehållits på förordnande av icke-ordinarie befattningshavare, av vilka flertalet varit provtjänstgörande.

Vid sina anslagsberäkningar för budgetåret 1941/42 hade socialstyrelsen förutsatt, att de flesta av ifrågavarande ordinarie tjänster vid ingången av nämnda budgetår skulle vara tillsatta med ordinarie innehavare. Så hade emellertid icke blivit fallet. Över trettio ordinarie tjänster hade nämligen vid budgetårets ingång uppehållits av icke-ordinarie befattningshavare och de flesta av dessa befattningshavare torde komma att kvarstå såsom icke-ordinarie under hela budgetåret. En del assistent- och lärarbefattningar kunde icke återbesättas på den grund att de ordinarie innehavarna uppehölle extra ordinarie föreståndarbefattningar. Åtskilliga befattningar vid nyinrättade skyddshem, framför allt vid Lövstahemmet, hade tillkommit så pass sent, att skyddshemsstyrelserna önskade att för fortsatt provtjänstgöring uppehålla befattningarna medelst förordnande. En sådan anordning syntes det icke finnas skäl att motsätta sig, då det vid flera tillfällen visat sig, att för övrigt dugliga personer icke passade för arbetet bland skyddshemmens svårfostrade och ömtåliga klientel. Anordningen medförde emellertid en ökad belastning å anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal.

Vidare vore att märka, att medelsbehovet för vikariatsersättningar under budgetåret varit och i fortsättningen komme att bli avsevärt större än som tidigare beräknats, beroende dels därpå att flera befattningshavare i hög löneställning drabbats av långvariga sjukdomar, dels ock därpå att åtskilliga tjänstemän inkallats till beredskapstjänst.

Anförda omständigheter hade medfört, att innevarande budgetårs utgifter för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal komme att bli vida högre än som förut antagits och numera måste beräknas till i runt tal 394,000 kronor. Den överbelastning å ifrågavarande anslagspost, som vore att förutse, komme emellertid, så vitt nu kunde bedömas, att uppvägas av den underbelastning, som uppkomme å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Under hänvisning till det anförda har socialstyrelsen hemställt om medgivande att för innevarande budgetår få överskrida anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med (394,000 — 285,000) 109,000 kronor.

Med hänsyn till de omständigheter, som i förevarande framställning åberopats av socialstyrelsen, anser jag mig böra tillstyrka framställningen. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departementschefen.*

att den i avlöningsstaten för statens skyddshem upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1941/42 överskridas med högst 109.000 kronor.

[4.] **Vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl.** Med bifall till en av Kungl. Maj:t i proposition den 3 januari 1941. nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 (bil. 5, punkt 4) gjord framställning anvisade riksdagen till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl. å nyss-

nämnda tilläggsstat ett reservationsanslag (B) av 647,000 kronor. Av beloppet avsågos 461,000 kronor för arbeten med uppförande å kronoegendomen Lindhult i Viby socken, Örebro län, av ett nytt skolhem, avsett att ersätta det nuvarande skolhemmet Åkerby, samt återstoden för byggnadsarbeten å annat skolhem. Beträffande den närmare motiveringen för ifrågavarande arbeten och beräkningen av det anvisade anslaget torde jag få hänvisa till nyssnämnda proposition.

Genom brev den 14 mars 1941 meddelade Kungl. Maj:t socialstyrelsen, att riksdagen anvisat förenämnda B-anslag och erinrade därvid, att dispositionen av anslaget skulle bero på särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 2 december 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att den del av anslaget, som vore avsedd för uppförandet av skolhem å egendomen Lindhult, snarast möjligt måtte få tagas i anspråk oberoende av arbetslöshetsläget. Som motivering härför har socialstyrelsen anfört, att lokalförhållandena på Åkerby skolhem vore sådana, att man icke utan mycket allvarliga olägenheter kunde fortsätta verksamheten och att övriga skolhem, med undantag av de i översta Norrland belägna, vore överbelagda. Det nya hemmet å Lindhult kunde därför icke längre undvaras. De brister, som vidlåde undervisningslokalerna i Åkerby skolhem och de ohygieniska förhållandena för eleverna därstädes, vore enligt styrelsens uppfattning av så allvarlig natur, att styrelsen ansåge det oundgängligen nödvändigt, att uppförandet av det nya hemmet å Lindhult ofördröjligen finge taga sin början.

*Departements-
chefen.*

Frågan om uppförandet av ett nytt skolhem, avsett att ersätta det nuvarande Åkerby skolhem, har länge varit aktuell. Trots det otillfredsställande tillstånd, vari byggnaderna vid Åkerby befinna sig, har emellertid med hänsyn till rådande tidsläge byggnadsföretaget ansetts böra uppskjutas. Såsom av socialstyrelsens framställning i ärendet torde framgå, är ytterligare uppskov med byggnadsföretaget emellertid knappast försvarligt. Jag föreslår därför, att de beslutade byggnadsarbetena för nytt skolhem å kronoegendomen Lindhult i Viby socken nu igångsättas.

Då de för ifrågavarande byggnadsföretag anvisade medlen icke kunna tagas i anspråk med mindre arbetslöshetspolitiska skäl kunna åberopas därför, men denna förutsättning för anslagets utnyttjande för närvarande icke är för handen, torde bemyndigande böra utverkas av riksdagen att det oaktat få taga de för byggnadsarbetets utförande erforderliga medlen i anspråk.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den del av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkes-

hem m. fl., som beviljats för uppförande av skolhem å kronoegendomen Lindhult i Viby socken av Örebro län, må tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[5.] 1. **Medicinalstyrelsen: Avlöningar.** Den i gällande avlöningsstat för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är fastställd till 215,000 kronor.

I skrivelse den 10 oktober 1941 har *medicinalstyrelsen* anmält, att styrelsen med hänsyn till göromålens behöriga gång funnit ofrånkomligt att överskrida sagda anslagspost. Till närmare motivering härav anför styrelsen följande:

En inom medicinalstyrelsen verkställd sammanräkning av utgifterna för styrelsens personal under tiden 1 juli—30 september 1941 har givit vid handen, att belastningen å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som i gällande avlöningsstat är maximerad till 215,000 kronor, för nämnda kvartal uppgått till 66,662 kronor. Denna relativt höga belastning sammanhänger väsentligen med utgifterna för de under denna tid erforderliga semestervikarierna. För återstående tre kvartal kunna, med bibehållande av den personal, som styrelsen efter noggrann prövning funnit nödvändig för de löpande göromålens behöriga gång, utgifterna under denna anslagspost icke begränsas till lägre belopp än $(3 \times 54,500)$ 163,500 kronor, vilket innebär, att vid budgetårets slut ett överskridande av anslagsposten med $(66,662 + 163,500 - 215,000)$ 15,162 kronor eller i runt tal 15,000 kronor kan beräknas uppstå. Skulle ledighet för sjukdom eller militärtjänstgöring under återstående del av budgetåret påkallas i större omfattning än hittills eller eljest särskilda omständigheter inträffa, lär ett ökat överskridande av anslagsposten icke kunna undvikas, därest styrelsens verksamhet skall upprätthållas i oförändrad omfattning.

Med hänsyn till arten av de ärenden, som tillhöra styrelsens handläggning, är styrelsen för närvarande icke beredd att för egen del vidtaga eller hos Kungl. Maj:t förordna åtgärder, som skulle medföra en begränsning av styrelsens nuvarande verksamhet. Självfallet kommer dock styrelsen att i fortsättningen ägna skärpt uppmärksamhet åt de möjligheter till besparingar i personalutgifterna, som kunna erbjuda sig.

Vidare har medicinalstyrelsen i skrivelse den 16 december 1941 anmält, att på grund av vissa icke förutsedda omständigheter ökad belastning å anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kunde förväntas uppkomma. Sålunda hade på initiativ av besparingsberedningen igångsatts en undersökning rörande möjligheterna att rationalisera kontorsorganisationen inom styrelsen och därtill anslutna förvaltningar, vilken beräknades draga en extra kostnad av minst 2,000 kronor för arvoden åt därtill sysselsatt personal, inbegripet erforderlig skrivhjälp. Styrelsen har vidare anmält, att, sedan Kungl. Maj:t den 15 oktober 1937 uppdragit åt styrelsens rättsmedicinska nämnd att verkställa utredning rörande rättsmedicinalväsendets ordnande,

samt nämnden uppdragit åt medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn W. B. Bosæus att utföra de förberedande undersökningarna i ämnet, denne numera slutfört dessa undersökningar och påkallat biträde av en rättsbildad tjänsteman för att överarbeta det frambragta materialet. Så vitt nu kunde bedömas, syntes sistnämnda arbete komma att taga en tid av tre å fyra månader i anspråk. Ett belopp av cirka 2,000 kronor anser styrelsen komma att bli erforderligt för detta ändamål.

Det belopp, varmed posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle behöva förstärkas, har styrelsen alltså beräknat till (15,000 + 2,000 + 2,000) 19,000 kronor.

Departement-
chefen.

Av medicinalstyrelsen har anmälts, att de medel, som anvisats å den i styrelsens avlöningsstat för innevarande budgetår upptagna posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal visat sig otillräckliga. Det ökade medelsbehovet är till övervägande delen föranlett av att styrelsen icke funnit det möjligt att inom den härför beräknade anslagsramen tillgodose behovet av semestervikarier och tillfälliga befattningshavare. Medel från ifrågavarande post ha även ansetts erforderliga bland annat för anställande av ett rättsbildat biträde för utförande av visst arbete åt den inom styrelsens rättsmedicinska nämnd pågående utredningen rörande rättsmedicinalväsendets ordnande.

Med hänsyn till arten av de omständigheter, som föranlett att posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i medicinalstyrelsens avlöningsstat visat sig otillräcklig, vill jag icke motsätta mig att posten för innevarande budgetår förstärkes. En reduktion av det av medicinalstyrelsen beräknade beloppet torde dock vara möjlig. Jag förordar, att medgivande utverkas till överskridande av anslagsposten med 17,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1941/42 överskridas med högst 17,000 kronor.

[6.] **29 a. Statens anstalt för fallandesjuka: Anskaffande av vissa inventarier, reservationsanslag.** I proposition den 4 januari 1940, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i huvudsaklig överensstämmelse med ett i propositionen framlagt förslag till anskaffande av vissa inventarier till statens anstalt för fallandesjuka anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor. I skrivelse den 13 februari 1940, nr 20, anmälde riksdagen, att riksdagen, som ansett att med visst föreslaget inköp tills vidare borde anstå, å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

Med skrivelse den 13 november 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat en

av direktionen för statens anstalt för fallandesjuka gjord framställning om anvisande av erforderliga medel för anskaffande av viss i ett av anstaltens överläkare och syssloman den 15 oktober 1941 upprättat tjänstememorial angiven utrustning till ett beräknat värde av 40,000 kronor.

I memorialet anföres till en början, att vid tiden för upprättande av det förslag till anskaffande av vissa inventarier, som låg till grund för Kungl. Maj:ts förenämnda proposition, några erfarenheter icke funnos angående anstaltens driftförhållanden och bristerna beträffande inventarier, maskiner m. m. Efter det en tid av två år numera förflutit, hade avsevärda brister, vilka snarast möjligt borde avhjälpas, kunnat konstateras. Följande utrustning borde i anledning därav anskaffas:

	Beräknat pris
Möbler för matsal, dagrum, barnsal och sjuksalar	kronor 8,780: 50
Skolmateriel m. m.	» 1,423: —
Tvättmaskiner m. m.	» 5,500: —
Snickerimaskiner med montering och tillbehör	» 5,000: —
Skomakerimaskin	» 1,000: —
Stickmaskin	» 700: —
Maskiner för städning (golvbonare, 4 dammsugare)	» 1,006: —
Servis	» 1,500: —
Elektrisk transportcykel	» 1,800: —
Electroencephalograph	» 7,500: —
Annan laboratorie- och klinisk utrustning	» 5,300: —
Diverse	» 490: 50
	kronor 40,000: —.

Medicinalstyrelsen har för egen del anfört följande:

Styrelsen anser sig i stort sett kunna vitsorda behovet av de inventarier, som direktionen föreslagit skola anskaffas. Enligt medicinalstyrelsens mening synes dock tills vidare kunna anstå med anskaffande av electroencephalograph — såvida icke särskilda skäl att nu inköpa dylik vetenskaplig apparatur anses föreligga — varjämte det i förteckningen upptagna antalet dammsugare torde kunna minskas till två. Härigenom skulle det i förevarande sammanhang beräknade medelsbehovet, 40,000 kronor, kunna nedbringas till 32,000 kronor.

Medicinalstyrelsen får i detta sammanhang erinra därom, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisades ett reservationsanslag av 20,000 kronor för anskaffande av vissa inventarier till anstalten. Detta anslag har emellertid ej till någon del tagits i anspråk, utan hava samtliga kostnader för den sålunda avsedda utrustningen belastat den i anstaltens omkostnadsstat för budgetåret 1939/40 upptagna delposten till övriga utgifter. Den härigenom å sistnämnda delpost uppkomna merutgiften uppgår till 18,724 kronor 19 öre, vilket belopp således ersatts av budgetutjämningsfonden. Rätteligen borde alltså under innevarande budgetår motsvarande belopp avföras å förenämnda reservationsanslag och tagas till uppbörd å det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till omkostnader vid anstalten. Då emellertid nu föreligger behov av anslagsmedel för ytterligare inventarieutrustning vid anstalten, vill medicinalstyrelsen ifrågasätta, huruvida icke det å tilläggs-

stat för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget bör tagas i anspråk för detta ändamål. Vid sådant förhållande skulle beloppet av erforderliga nya anslagsmedel komma att utgöra (32,000 — 20,000) 12,000 kronor eller, därest electroencephalograph anses böra inköpas, 19,500 kronor.

Medicinalstyrelsen har i anslutning härtill hemställt, *dels* att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 uppförda reservationsanslaget för anskaffande av inventarier till statens anstalt för fallandesjuka finge tagas i anspråk för inköp av nu ifrågasatt inventarieutrustning, *dels ock* att härutöver ett reservationsanslag av 12,000 kronor måtte anvisas för ändamålet.

I anledning av vad medicinalstyrelsen hemställt har utlåtande inhämtats från *riksräkenskapsverket*, som i yttrande den 18 december 1941 förklarar sig ej kunna tillstyrka, att det för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget toges i anspråk för den inventarieanskaffning, varom nu vore fråga. Ämbetsverket har därför föreslagit, att erforderliga medel härför i sin helhet anvisades under ett för ändamålet uppfört anslag å riksstaten för budgetåret 1942/43 eller å tilläggsstat till riksstaten för nu löpande budgetår.

*Departements-
chefen.*

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag erforderligt, att medel anvisas för anskaffande av ytterligare inventarier till statens anstalt för fallandesjuka. Emot direktionens förslag till sådan anskaffning har jag i huvudsak intet att invända. Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört synes dock med anskaffande av en electroencephalograph kunna anstå tills vidare, varjämte antalet dammsugare torde kunna minskas till två. Kostnaderna böra till följd härav kunna nedbringas till 32,000 kronor.

I anslutning till vad riksräkenskapsverket föreslagit anser jag medel till hela anskaffningskostnaden böra anvisas under ett särskilt anslag. Erforderliga medel torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för nu löpande budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka: Anskaffande av vissa inventarier* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 32,000.

[7.] **34 a. Inköp av turboaggregat för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra, reservationsanslag.** Genom medicinalstyrelsens materielnämnds försorg hava förslag upprättats rörande de åtgärder, som behövde vidtagas för att säkerställa beredskapssjukhusens elektriska krafttillförsel, särskilt med hänsyn till driften av apparaturen för röntgendiagnostik. Såvitt avser Kronprinsessan Victorias kustersanatorium i Barkåkra har därvid föreslagits, att erforderlig reservkraft till röntgenanläggningen skulle erhållas genom att en motorgenerator, å vilken likström omformades till växelström, anskaffades och anbringades mellan en vid sanatoriet befintlig ångturbinge-

nerator för likström samt röntgenutrustningen, vilken vore avpassad för växelström. Omformarens storlek borde enligt förslaget väljas med hänsyn till röntgenanläggningens effektbehov, därvid borde iakttagas, att en viss inskränkning torde behöva göras i anläggningarnas drift för att i möjligaste mån nedbringa omformarens effekt.

Direktionen för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium, som anmodats undersöka möjligheterna för förslagets genomförande, anförde i skrivelse den 15 januari 1941 till materielnämnden bland annat följande:

Belysningsinstallationerna i stora sjukhuskomplexet vid kustsanatoriet äro så utförda, att de kunna matas antingen med växelström, som sedan flera år inköpes från Vejby med omnejd energiförening, eller ock med likström, som produceras i befintlig ångturbingenerator för likström. På grund härav ha dubbla ledningssystem måst anläggas alltefter sanatoriet utvidgats och behovet av uttag för växelström gjort sig gällande i olika lokaler för drift därstädes av diverse apparater. Detta system har i längden visat sig ohållbart och oekonomiskt. och direktionens strävan har på senare tid varit att övergå till endast ett strömsystem, nämligen växelström. De under 1939—1940 uppförda nybyggnaderna ha sålunda projekterats för enbart växelström och ett par äldre byggnader, av vilka den ena bl. a. inrymmer tvättinrättningen, ha i samband härmed kopplats över på endast denna strömart.

Genom likströmsgeneratoren finnes reserv endast för belysningen inom sanatoriet, men någon reserv för drift av motorer av olika slag finnes icke. Direktionen anser, att det är lika angeläget att ha fullgod reserv för så viktiga utrustningar som tvättmaskiner, kylmaskiner, arbetsmaskiner i kök och verkstäder, hissar och cirkulationspumpar för byggnadernas uppvärmning m. m. som för röntgeninstrumentariet. Ty i händelse av krig kan det tänkas, att så svåra skador åstadkommas å nätet för den abonnerade energien, å transformator- eller kraftstationer, att det erfordras flera dagar att reparera desamma.

Direktionen förordar i sin skrivelse i stället, att sanatoriets reservkraftfråga ordnas genom anskaffande av ett turboaggregat. Ett dylikt aggregat, avsett uteslutande för röntgenanläggning, beräknades draga en kostnad av cirka 20,000 kronor, medan ett aggregat av den storlek, att det kunde användas för drift av såväl röntgenanläggningen som viktigare motorer samt för belysning, skulle draga en kostnad av ungefär 26,000 kronor. Till jämförelse upplyser direktionen, att anskaffandet av en omformare uppgivits draga en kostnad av cirka 7,000 kronor.

Direktionen har därefter i underdånig skrivelse den 25 juli 1941 — under hänvisning bland annat till att medicinalstyrelsens materielnämnd förklarar, att medel till reservaggregat ej vore att förvänta från anslaget till upprättande av beredskapssjukhus — hemställt om anvisande av ett anslag å 26,000 kronor till inköp av ett turboaggregat.

Över framställningen hava utlåtanden inhämtats från *medicinalstyrelsens materielnämnd* samt *byggnadsstyrelsen*.

Materielnämnden anför bland annat följande:

Materielnämnden, som bl. a. har att sörja för beredskapssjukhusens utrustning, har låtit undersöka möjligheterna att tillgodose beredskapssjukhusens behov av elektrisk reservkraft, för den händelse den ordinarie tillförseln av

elektrisk energi skulle komma att avbrytas vid krig. Undersökningarna hava företagits huvudsakligen med hänsyn till nödvändigheten att säkerställa driften vid beredskapssjukhusens röntgenanläggningar, som i åtskilliga fall komma att anordnas i annexlokaler utanför de befintliga sjukvårdsinrättningarna (kärnsjukhusen). Anordningar för reservkrafttillförsel för drift av elektriska motorer för hissar, vattenpumpar o. d. vid kärnsjukhusen hava ansetts böra ombesörjas och bekostas av resp. sjukvårdsinrättningar. För beredskapssjukhusens vidkommande är reservkraft för belysningsändamål i allmänhet icke erforderlig, eftersom materielnämnden anskaffat karbidlampor såsom reservbelysning.

Den företagna undersökningen har endast avsett kraftreserv för röntgenapparater. Sådan kraftreserv skulle, enligt vad undersökningen givit vid handen, kunna erhållas genom anskaffning av en omformare för en beräknad kostnad av c:a 7,000 kronor.

Materielnämnden uppgiver sig vidare hava från sakkunnigt håll infortrat yttrande över direktionens förslag om anskaffande av ett turboaggregat för en beräknad kostnad av 26,000 kronor. Enligt nämnda yttrande vore direktionens önskemål värt allt beaktande. Den beräknade kostnaden vore därjämte enligt yttrandet skälig. Materielnämnden förklarar sig för egen del, enär behovet av elektrisk reservkraft skulle bliva väl tillgodosett genom den av direktionen föreslagna anordningen, förorda beviljande åt kustsanatoriet av ett anslag av 26,000 kronor för anskaffande av ett turboaggregat.

Byggnadsstyrelsen yttrar följande.

Det synes byggnadsstyrelsen oundgängligen erforderligt att anordningar vidtagas för beredande av reservkraft för kustsanatoriets röntgenavdelning. Denna fråga skulle på billigaste sätt kunna ordnas genom installation av en likströms-växelströmsomformare. Emot en sådan lösning har sanatoriets direktion anförut, att en befintlig likströmsturbogenerator därigenom skulle bli va fullbelastad, till följd varav reservkraft för belysning och motorer komme att saknas. Då emellertid ett ackumulatorsbatteri redan finnes och belysningsinstallationerna till övervägande del lära kunna matas med såväl likström som växelström torde det, om belysningen vid driftavbrott i möjligaste mån inskränktes, vara tämligen väl sörjt för reservkraft för belysning. Vad motorerna angår förefaller det ej oundgängligen nödvändigt att sörja för reservkraft för desamma, möjligen med undantag för värmeledningscirkulationspumparna vid fall av längre avbrott än en dag.

Emellertid bör det icke bortses ifrån att sanatoriet, i den mån dess växelströmsinstallation utbygges och alternativ matning med likström försvåras eller omöjliggöres, kommer att få ett alltmer oavvisligt behov av ett växelströmsreservaggregat, utan vilket driften knappast torde kunna på ett tillfredsställande sätt upprätthållas i längden. Därest av antydda skäl ett dylikt aggregat måste anskaffas i framtiden, är det uppenbart, att någon användning för en omformare då icke längre finnes, varför ett inköp av en dylik sålunda sannolikt med tiden skulle visa sig innebära en onödig utgift.

Med anledning av vad sålunda anförts får byggnadsstyrelsen, som icke har något att erinra beträffande den till 26,000 kronor angivna kostnaden för ett turboaggregat, för sin del tillstyrka, att medel anvisas för anskaffning av ett dylikt aggregat för sanatoriets räkning.

Enligt planerna för beredskapssjukhusens utrustning böra bland andra *Departements- åtgärder* anordningar vidtagas för tillgodoseende av det oundgängliga behovet av elektrisk kraft för den händelse den ordinarie tillförseln härav skulle komma att avbrytas vid krig. Särskilt bör härvid beaktas röntgenanläggningarnas behov av strömtillförsel. Vad angår Kronprinsessan Victorias kustsanatorium skulle enligt vad medicinalstyrelsens materielnämnd föreslagit den erforderliga reservkraften kunna erhållas genom anskaffande av en omformare från likström till växelström för en kostnad av cirka 7,000 kronor. Direktionen för sanatoriet har emellertid föreslagit anskaffande av ett turboaggregat för en kostnad av cirka 26,000 kronor. Därigenom skulle reservkraft erhållas ej endast åt röntgenanläggningen utan jämväl åt vissa för sjukhusets drift erforderliga maskiner samt för belysningen. Såväl materielnämnden som byggnadsstyrelsen ha tillstyrkt direktionens förslag, varvid byggnadsstyrelsen framhållit att sjukhuset genom den fortgående utbyggnaden av dess växelströmsinstallation sannolikt kommer att bli i behov av ett aggregat av den typ direktionen föreslagit.

På grund av vad sålunda anförts till förmån för anskaffande av det av direktionen föreslagna turboaggregatet och då anslaget till utrustning av beredskapssjukhus icke synes böra i förevarande fall anlitas anser jag mig böra tillstyrka, att ett sådant aggregat anskaffas och att medel för ändamålet anvisas i form av ett särskilt anslag å tilläggsstat till riksstaten för in-
nevarande budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av turboaggregat för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 26,000.

[8.] **44. Bidrag till driften av Welanderhem.** Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i 1940 års statsverksproposition framlagt förslag medgav 1940 års lagtima riksdag, bland annat, att, om och i den mån från och med den 1 januari 1939 tills vidare statsbidraget till Welanderhemmen i Göteborg och Malmö icke försloge till täckande av de enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnaderna vid hemmen samt underskottet icke kunde täckas med andra för ändamålet tillgängliga medel, Kungl. Maj:t skulle äga att, på därom av vederbörande anstaltsledning gjord framställning, bevilja det ytterligare bidrag, som kunde befinnas erforderligt. Med stöd av sagda medgivande beviljade Kungl. Maj:t genom beslut den 23 maj 1941 Göteborgs Welanderhem till täckande av underskott å driften vid hemmet under år 1940 ett statsbidrag å 9,274 kronor 32 öre, att utgå från det för budgetåret 1940/41 anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften av Welanderhem.

Sedan förslag framlagts om centralisering av vården av de hereditärsfyli-

tiska barnen till Welanderhemmet i Stockholm — varigenom hemmen i Malmö och Göteborg skulle kunna avvecklas under loppet av budgetåret 1940/41 — beräknades i 1941 års statsverksproposition ej något bidrag till sistnämnda båda hem.

På därom av Kungl. Maj:t i proposition den 2 maj 1941, nr 224, framlagt förslag medgav riksdagen, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga pensionsstyrelsen att med stiftelsen Göteborgs Welanderhem träffa avtal i huvudsaklig överensstämmelse med ett propositionen bilagt avtalsförslag om upplåtande av stiftelsens fastighet i Göteborg för vård av barn, vilka lida av reumatisk sjukdom. Den 20 juni 1941 erhöll pensionsstyrelsen ifrågavarande bemyndigande. Genom beslut samma dag medgav Kungl. Maj:t vissa ändringar i stiftelsens stadgar, innebärande, bland annat, att stiftelsens namn ändrades till stiftelsen Broströmska sjukhemmet för barn. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för stiftelsen att efter den 30 juni 1941 taga stiftelsens tillgångar i anspråk för bestridande av kostnader, som sammanhängde med stiftelsens före den 1 juli 1941 bedrivna verksamhet.

Med skrivelse den 5 december 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat två skrivelser från *stiftelsen Broströmska sjukhemmet för barn*, vari stiftelsen upplyst, att stiftelsens verksamhet för första halvåret 1941 — sedan såsom inkomst beräknats sedvanligt statsbidrag under sagda tid å 8,144 kronor 50 öre — medfört ett underskott å 10,827 kronor 98 öre.

Stiftelsen yttrar härutöver bland annat följande.

Då stiftelsen vid överläggningar med generaldirektören J. A. Höjer och medicinalrådet L. E. Edén beslöt att för sin del godtaga det av medicinalstyrelsens representanter framlagda förslaget om att stiftelsen skulle nedlägga sin tidigare verksamhet och i stället använda sin anstaltsbyggnad och övriga tillgångar till vård åt barn, lidande av reumatisk sjukdom, var den bestämda förutsättningen härför för stiftelsens vidkommande att kunna igångsätta den nya verksamheten omkring den 1 juli 1941 fri från alla med stiftelsens tidigare verksamhet förenade ekonomiska förpliktelser. Svårigheterna för stiftelsen att kunna uppnå ett dylikt utgångsläge den 1 juli 1941 lågo däri, *dels* att under avvecklingstiden fram till angivna tidpunkt med successivt hemsändande av stiftelsens tidigare patienter stiftelsens inkomster i form av sedvanligt, per barn och dag beräknat statsbidrag icke komme att förslå till täckande av stiftelsens omkostnader under samma tidsperiod, vilka ju i stor utsträckning äro fixerade vid anstaltsanläggningen och personalen, och *dels* att stiftelsen måste räkna med utgifter för möjliggörande av skälig pension till innehavaren av stiftelsens sjuksköterskebefattning, vars pensionsunderlag utgjorde allenast 1,000 kronor enligt de tidigare regleringsbestämmelserna.

Vid berörda överläggningar löstes dessa svårigheter på så sätt, att en överenskommelse träffades mellan styrelsen och medicinalstyrelsens representanter av den innebörd, *dels* att stiftelsen för avvecklingsperioden 1 januari—30 juni 1941 skulle genom medicinalstyrelsens medverkan kunna påräkna det anslag av statsmedel, som utöver stiftelsens sedvanliga statsbidrag kunde bliva erforderligt för bestridandet av stiftelsens omkostnader under berörda period, och vilket anslag, inklusive sedvanligt statsbidrag, vid överenskomsten preliminärt uppskattades till omkring 20,000 kronor, och *dels* att stiftelsen själv skulle sörja för bestridandet av ovannämnda pensionskostnader, för vilket ändamål stiftelsen i samband med vederbörlig framställning om

tillstånd till verksamhetens omläggning skulle söka utverka medgivande för stiftelsen att efter den 30 juni 1941 taga stiftelsens tillgångar i anspråk för bestridande av de med avvecklingen av stiftelsens tidigare verksamhet sammanhängande kostnaderna, med vilket uttryck åsyftades just berörda pensionskostnader.

Den sålunda träffade överenskommelsen har sedermera legat till grund för stiftelsens senare underhandlingar med statsmakterna rörande stiftelsens nuvarande verksamhet. Det mellan stiftelsen och pensionsstyrelsen träffade avtalet rörande den senare styrelsens bidrag till stiftelsen har, exempelvis då det gällt bestämmandet av storleken av detta bidrag, baserats bl. a. på den förutsättningen, att stiftelsens nuvarande donationsmedel icke komma att reduceras i vidare mån, än vad som kan föranledas av det förut anförda. Det bör ytterligare framhållas, att ledamoten av stiftelsens styrelse änkefru Ann-Ida Broström, då hon medgav, att de i hennes och hennes makes namn till stiftelsen skänkta medlen finge disponeras för det nya ändamålet, därvid förutsatte, att dessa medel ograverade skulle komma den nya verksamheten till godo.

Under återopande av vad sålunda anförts har stiftelsen hemställt om bidrag av statsmedel för täckande av underskottet å Welanderhemmets drift under första halvåret 1941.

Medicinalstyrelsen har i skrivelsen den 5 december 1941 meddelat, att, enligt vad styrelsen inhämtat, av det för första halvåret 1941 redovisade underskottet å 10,827 kronor 98 öre ett belopp av 4,020 kronor 3 öre avsåge vissa underhållskostnader, som sedan år 1938 balanserats i räkenskaperna och den 30 juni 1941 reducerats till sistnämnda belopp. Styrelsen har under hänvisning till den föreliggande möjligheten att erhålla fyllnadsbidrag av statsmedel och under återopande av vad stiftelsen Broströmska sjukhemmet för barn anfört tillstyrkt, att stiftelsen Göteborgs Welanderhem beviljades statsbidrag till täckande av underskott å driften vid hemmet med 10,827 kronor 98 öre.

Vad av stiftelsen Broströmska sjukhemmet för barn anförts till förmån för dess hemställan om täckande genom statsmedel av uppkommet driftsunderskott å stiftelsens tidigare under namn av stiftelsen Göteborgs Welanderhem bedrivna verksamhet finner jag utgöra tillräcklig motivering för bifall till framställningen. Med hänsyn dels till att en del av driftsunderskottet uppkommit redan före den 1 januari 1939, dels ock därtill att det för innevarande budgetår utgående förslagsanslaget till bidrag till driften av Welanderhem endast avser Welanderhemmet i Stockholm bör riksdagens medgivande inhämtas till att anslaget anlitas för täckande av underskottet. Storleken av underskottet uppgår till 10,827 kronor 98 öre, vilket belopp emellertid torde böra avrundas till 10,800 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av det för budgetåret 1941/42 anvisade förslagsanslaget till Bidrag till driften av Welanderhem ett belopp av 10,800 kronor må disponeras för täckande av underskott å stiftelsen Göteborgs Welanderhems verksamhet.

[9.] **Vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm.** På därom av Kungl. Maj:t i proposition den 3 januari 1941, nr 2, (bilaga 5, punkt 14) framlagt förslag anvisade riksdagen till vissa byggnadsarbeten vid vanförestalten i Stockholm å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag (B) av 158,500 kronor. Anslaget var avsett att användas för inredning av anstaltens fjärde våning till en permanent sjukavdelning och lokaler för en sjunde årsklass av anstaltens folkskola.

I skrivelse den 29 maj 1941 hemställde *styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm* — under förmålan att entreprenadanbud avgivits å ifrågavarande byggnadsarbetens utförande för en kostnad av 110,000 kronor ävensom att särskilda anbud å nödiga inventarier infordrats, vilka anbud slutade å ett belopp av omkring 10,800 kronor — dels att av reservationsanslaget å 158,500 kronor ett belopp av intill 115,000 kronor måtte utanordnas till styrelsen för arbetenas utförande, dels ock att av samma anslag måtte till styrelsens förfogande ställas ytterligare 10,800 kronor för inköp av inventarier för de nya lokalerna eller, om detta icke kunde bifallas, att styrelsen finge av egna tillgängliga medel förskottera sistberörda belopp. Genom beslut den 30 maj 1941 tillerkände Kungl. Maj:t föreningen ett belopp av högst 115,000 kronor för utförande av byggnadsarbetena, varjämte Kungl. Maj:t förklarade hinder ej möta för föreningen att av egna tillgängliga medel bestrida den till omkring 10,800 kronor uppgående kostnaden för inköp av erforderliga inventarier till anstaltens nya lokaler.

I skrivelse den 3 oktober 1941 har styrelsen meddelat, att de nya lokalerna numera tagits i bruk. Kostnaderna för byggnads- och inredningsarbetena hade stannat vid omkring 106,000 kronor och således med omkring 9,000 kronor understigit det anslagna beloppet. Däremot hade kostnaderna för inköp av nödiga inventarier och sängutrustningar uppgått till 17,522 kronor 81 öre och således väsentligt överstigit de ursprungligen beräknade. Anledningen härtill vore huvudsakligen den, att 22 av de till sjukavdelningen avsedda gamla sängarna visat sig vara för smala och måst ersättas med nya, samt att kostnaden för inköp av sängkläder och linne förut icke medtagits. Styrelsen framhåller, att det skulle vara kännbart för föreningens ekonomi, om den av egna medel skulle vidkännas kostnaden för inköp av inventarier och sängutrustningar samt hemställer därför, att föreningen måtte erhålla gottgörelse av statsmedel med ett belopp av 17,500 kronor för föreningens kostnader för anskaffande av utrustning till de nya lokalerna.

*Departements-
chefen.*

Kostnaderna för inköp av erforderliga inventarier till de nyinredda avdelningarna vid vanförestalten i Stockholm, vilka kostnader tidigare beräknats till omkring 10,800 kronor, ha i verkligheten uppgått till i runt tal 17,500 kronor. Å andra sidan har en avsevärd besparing kunnat vinnas å det anslag, som anvisats för själva byggnadsarbetena. Därest föreningen själv skulle nödgas slutligen vidkännas utgifterna för anskaffandet av inventarier, skulle detta medföra en kännbar belastning å föreningens ekonomi. Jag finner det vid sådant förhållande skäligt, att statsverket jämväl påtager sig kost-

naderna för utrustning av de med bidrag av statsmedel anordnade lokalerna vid anstalten. Då den å anslaget till byggnadsarbetena uppkomna reservationen är betydligt större än inventariiekostnaden, föreslår jag, att nämnda anslag tages i anspråk för bestridande jämväl av inventariiekostnaden. Riksdagens bemyndigande härtill torde därför böra inhämtas.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av det till Vissa byggnadsarbeten vid vanföreanstalten i Stockholm å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget å 158,500 kronor ett belopp av 17,500 kronor må tagas i anspråk för anskaffande av utrustning till de med bidrag från anslaget anordnade lokalerna vid anstalten.

E. Polisväsendet.

[10.] **4. Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten.** Från detta anslag, som för budgetåret 1941/42 är i riksstaten upptaget till 2,900,000 kronor, bestridas kostnaderna för de statspolisavdelningar, som finnas inrättade i Stockholms stad och ett flertal andra städer.

Under åberopande av vad jag denna dag i statsverkspropositionen anfört vid behandlingen av frågan om anslag för berörda ändamål för nästa budgetår (V. punkt 186) får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att statspolisavdelningen i Stockholm må från och med den 1 mars 1942 utökas med 1 kriminalöverkonstapel och 2 kriminalkonstaplar.

F. Civila luftskyddet.

[11.] **3. Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar, reservationsanslag.** I skrivelse den 20 december 1941 har *luftskyddsinspektionen* hemställt om anvisande av medel till bestridande av kostnaderna för flyttning av alarmeringscentraler och manövercentraler till reservtelefonstationer.

Luftskyddsinspektionen upplyser till en början, att inspektionen för centralmanövrering av larmaggregat anskaffat manövercentraler, vilka i allmänhet installerats å respektive luftskyddsarters telefonstationer, vanligen i det s. k. korskopplingsrummet. Även de för genomförande av telefonalarmering erforderliga alarmeringscentralerna vore installerade å telefonstationerna. Till ersättning för dessa stationer funnes i stor utsträckning anordnade särskilda i skyddsrum belägna reservstationer, vilka icke vore tek-

niskt fristående utan för sin drift beroende av att korskopplingen i den ordinarie stationen vore driftsduglig. Inspektionen hade emellertid nyligen under hand av telegrafstyrelsen erfarit, att styrelsen meddelat sina distriktschefer, att befintliga eller planerade reservstationer nu skulle göras tekniskt fristående från ordinarie telefonstation och att arbetet därmed vore avsett att snarast påbörjas. I anslutning härtill anför inspektionen:

Inspektionen finner det synnerligen angeläget att alarmeringscentraler och manövercentraler (manöverapparater) nedflyttas till reservstationerna. Genom nämnda flyttning vinnes dels att för ovannämnda apparatur erforderliga ledningar icke behöva passera den ordinarie telefonstationen, utan i de fall de äro framdragna i jordkabel direkt inlagas till reservstation, dels ock att apparaturen blir placerad i skyddsrum. Med ett sådant arrangemang kan alarmering, under förutsättning att ledningsnätet är driftsdugligt, verkställas även om den ordinarie telefonstationen är helt förstörd. Det är vidare önskvärt, att nedflyttningen verkställs i samband med den planerade omläggningen av reservstationerna, då härigenom kostnaderna nedbringas avsevärt.

Telegrafstyrelsen har under hand meddelat, att kostnaderna för här ifrågavarande nedflyttning av alarmeringscentraler och manövercentraler (manöverapparater) torde belöpa sig till i genomsnitt 500—750 kronor för varje reservstation, varför ett belopp av högst 100,000 kronor synes böra beräknas för ändamålet.

Under återopande härav hemställer inspektionen, att ett belopp av 100,000 kronor måtte för ändamålet ställas till inspektionens förfogande.

Departements-
chefen.

Säkerheten för att de alarmeringsanordningar för luftskyddet, som äro förlagda till telefonstationerna, skola kunna fungera under luftanfall ökas uppenbarligen avsevärt, om manövreringen sker från en station, som är förlagd i skyddsrum och för sin drift oberoende av den ordinarie stationen. Med hänsyn till den betydelse alarmeringen äger för en god beredskap inom luftskyddet tillstyrker jag luftskyddsinspektionens förslag att, i den mån reservtelefonstationerna inrättas såsom tekniskt fristående, luftskyddets manövercentraler och alarmeringscentraler flyttas dit från de ordinarie telefonstationerna. Enär kostnaderna för denna flyttning uppgivits bliva lägre, om flyttningen sker i samband med att anordningarna för att göra reservstationen tekniskt fristående vidtagas, torde medel för ändamålet böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. För ändamålet torde, såsom inspektionen föreslagit, böra beräknas ett belopp av 100,000 kronor. Medlen böra anvisas såsom reservationsanslag under rubriken Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Alarmeringsanordningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

[12.] **6 a. Civilt luftskydd: Besiktning av vissa motorfordon, reservationsanslag.** I skrivelse den 27 september 1941 har *luftskyddsinspektionen* till behandling upptagit frågan om upprätthållandet av nödig beredskap i fråga om de för luftskyddsändamål erforderliga motorfordonen.

Inspektionen framhåller inledningsvis i sin skrivelse, att för luftskyddets behov erfordrades som regel dels lastbilar, avsedda för transport av man-skap och materiel tillhörande brand-, sjukvårds-, röjnings- och gasskydds-tjänsten m. fl. tjänstegrenar, dels personbilar, avsedda för allmänna luft-skyddets ledning, ordningstjänsten, läkarambulanser m. m., dels ock bilar för blockledarnas transportbehov. Bland annat på grund av att ett så betydande antal bilar uttagits för militära ändamål hade luftskyddets behov av motor-fordon i stor utsträckning måst täckas bland bilar framställda år 1936 eller tidigare. I stor utsträckning vore de i luftskyddsplanerna ingående motorfor-donen avregistrerade. Bilarnas relativt höga ålder nödvändiggjorde, att repa-rationsfrågan ägnades nödig uppmärksamhet, varjämte det vore av största vikt, att sådana förberedelser blivit träffade, att de avregistrerade fordonen tillräckligt snabbt kunde göras funktionsdugliga. Erfarenheten hade givit vid handen, att de avregistrerade bilarna över lag vore i sådant skick, att tämli-gen tidsödande arbeten erfordrades för att sätta dem i stånd. Vid rådande be-redskapsgrad III gällde, att en tredjedel av luftskyddet inom 12 timmar skulle kunna intaga full beredskap och att inom 36 timmar luftskyddet i sin helhet skulle kunna vara i funktion. Såvitt de gjorda erfarenheterna gåve vid handen torde upprätthållandet av dessa krav påfordra en effektivisering av beredskapen i vad den avsåge motorfordonen. Inspektionen hade för avsikt att lämna luftskyddscheferna vissa direktiv av innebörd att viss fortlöpande kontroll skulle utövas över de uttagna motorfordonen. Därvid måste beaktas, att fordonen ständigt måste vara så utrustade och i övrigt vårdas så, att de på tillräckligt kort tid kunde tagas i bruk för avsett ändamål. Härför syntes i första hand erforderligt

att samtliga uttagna fordon besiktigades, varvid iakttagna brister tillrät-tades eller, där så icke lämpligen kunde ske, fordonen utbyttes mot andra,

att ägarna till fordonen anmodades att ofördröjligen underrätta luftskydds-chefen rörande varje förändring av betydelse i fråga om de uttagna fordo-nens beskaffenhet etc. (t. ex. byte av ägare, försäljning av ringar eller andra tillbehör, skada som uppkommit genom brand, m. m.),

att luftskyddschefen på lämpligt sätt sörjde för att laddade batterier stän-digt stode till förfogande (antingen genom att de till bilarna hörande batte-rierna inlämnades till förvaring å laddningsstation eller på annat sätt t. ex. genom avtal med batterifirma), samt

att de uttagna fordonen genom luftskyddschefens försorg tid efter annan underkastades kontroll (eventuellt i form av stickprov eller i samband med luftskyddsövningar) rörande deras funktionsduglighet.

Inspektionen framhåller vidare, att vidtagandet av dessa åtgärder ofrån-komligen medförde vissa kostnader. Då rekvisitionsförfarande icke lämpli-gen syntes kunna ifrågakomma i dylika fall, torde emellertid medel för be-

stridande av kostnaderna icke finnas tillgängliga. Inspektionen hemställer därför, att bestämmelser måtte meddelas rörande på vad sätt kostnaderna för dessa åtgärder skulle gäldas.

Statskontoret, som efter remiss den 15 oktober 1941 avgivit yttrande över luftskyddsinspektionens framställning, finner det ofrånkomligt, att de för luftskyddsändamål erforderliga motorfordonen underkastas viss fortlöpande kontroll samt förses med sådana tillbehör, att de vid förekommande behov utan tidsödande arbeten kunna sättas i funktionsdugligt skick. Statskontoret hade därför icke något att erinra mot att luftskyddsinspektionen lämnade respektive luftskyddschefer direktiv rörande de åtgärder i skilda hänseenden, som därutinnan borde av dem vidtagas. Beträffande kostnadsfrågan hänvisar statskontoret till vad därutinnan anförts i den utredning rörande revision av luftskyddslagstiftningen, som luftskyddsinspektionen i samråd med särskilda sakkunniga avgav den 13 februari 1941. Enligt utredningen borde nämligen den omständigheten att i en del fall stadgat rekvisitionsförfarande av praktiska skäl icke tillämpats, ej i och för sig utesluta från rätt till ersättning av statsmedel. Statskontoret hade tidigare vid skilda tillfällen anslutit sig till denna mening, vartill statskontoret i förevarande fall hänvisade. Statskontoret funne det emellertid önskligt, att genom inspektionens försorg utredning införskaffades om storleken av kostnaderna för ifrågavarande ändamål.

Sedan luftskyddsinspektionen därefter anmodats verkställa den av statskontoret efterfrågade kostnadsutredningen samt därefter inkomma med eget förnyat utlåtande, avgav *luftskyddsinspektionen* med skrivelse den 19 december 1941 dylikt utlåtande. Inspektionen anför däri, bland annat:

Inspektionen har från överståthållarämbetet och länsstyrelserna införskaffat uppgifter beträffande antalet för luftskyddsändamål erforderliga motorfordon ävensom uppgifter på huru många av ifrågavarande motorfordon, som för närvarande äro avförda ur automobilregistret. Vid en sammanställning av nämnda uppgifter erhållas för riket i dess helhet följande siffror:

1) Sammanlagda antalet <i>kommun tillhöriga</i> motorfordon (såsom polisbilar, brandbilar, ambulansbilar ävensom lastbilar m. m.), vilka äro avsedda att för luftskyddsändamål tagas i anspråk senast under beredskapsgrad I	1,700 st.
2) Sammanlagda antalet motorfordon, som <i>utöver</i> de under 1) avsedda fordonen erfordras för luftskyddsändamål	
under rådande beredskapsgrad III	1,210 »
<i>därutöver</i> under beredskapsgrad I	6,525 »
Summa: 9,435 st.	

Av dessa 9,435 motorfordon (tillhörande staten, kommun eller enskild person) äro för närvarande sammanlagt 2,882 avförda ur automobilregistret, vilket antal emellertid så småningom torde komma att ökas till följd av den alltmer kännbara knappheten på gummiringar och smörjmedel. Det är med avseende å de sistnämnda fordonens körduglighet och utrustning som den i framställningen den 27 september 1941 avsedda fortlöpande besiktningen och översynen synes nödvändig, därest icke beredskapen på området skall äventyras.

Inspektionen anser för sin del, att besiktningen och översynen till en början bör ske åtminstone en gång varje kvartal men att den sedermera torde kunna begränsas till en gång varje halvår. Vad beträffar kostnaden är denna mer eller mindre beroende av, om fordonen stå spridda inom orten eller icke, besiktningens mer eller mindre ingående karaktär o. s. v. Härtill kommer eventuellt ersättning för till besiktningsmans förfogande ställt motorfordon för att möjliggöra medförande av startbatterier, viss kvantitet bensin, diverse verktyg m. m. Enligt inspektionens mening synes man böra räkna med en medelkostnad för den ifrågasatta besiktningen och översynen av minst 10 à 15 kronor per fordon och gång, i vilket belopp då skulle ingå kostnader för kontroll och provkörning av motorn med insättande av för denna kontroll erforderligt batteri, kontroll av ringar samt vidtagande av de smärre reparationer, som konstateras erforderliga vid besiktningen. I sådana fall där tillrättande av iakttagna brister å ett fordon icke lämpligen kan ske utan större kostnader, synes fordonet i första hand och om möjlighet härtill finnes böra utbytas mot ett annat fordon.

För att ett avregistrerat motorfordon vid förekommande behov utan tidsutdräkt skall kunna tagas i bruk för avsett ändamål inom luftskyddet torde vidare i flertalet fall fordonets utrustning i ett eller flera avseenden behöva kompletteras. Ehuru fordonsägarna författningsenligt underrättats om planläggningen med föreläggande att, då så påkallas, ställa fordonen jämte alla nödvändiga tillbehör till förfogande, synas emellertid ägarna lagligen icke kunna förhindras att efter gottfinnande borttaga delar av sina fordon, såsom framför allt batterier och gummiringar. Helt naturligt finnes för närvarande icke någon möjlighet för inspektionen att ens tillnärmelsevis beräkna storleken av hithörande kostnader.

Sammanfattningsvis anför inspektionen, att kostnaden för *en* besiktning och översyn av samtliga för luftskyddsändamål avsedda motorfordon, vilka för närvarande äro avförda ur automobilregistret, kunde uppskattas till i runt tal 40,000 kronor samt att, innan en dylik besiktning och översyn ägt rum, bedömningsgrunder saknades beträffande storleken av kostnaderna för anskaffning eller säkerställande på annat sätt av erforderlig kompletterande utrustning till de avregistrerade fordonen.

Under den grad av beredskap, som luftskyddet för närvarande intager, är *Departements-*
chefen.
allenast en mindre del av de vid full beredskap inom luftskyddet erforderliga motorfordonen tagen i anspråk. För att luftskyddet inom den härför anbefallda tiden skall kunna intaga full beredskap kräves, att även övriga för luftskyddet avsedda fordon äro i sådant skick, att de utan omgång kunna komma till användning. I fråga om de fordon, som äro avregistrerade, har man för närvarande ingen säkerhet för att så är fallet.

Luftskyddsinspektionen föreslår därför, att viss fortlöpande kontroll skall utövas över nämnda motorfordon. Enligt inspektionens mening bör besiktning och översyn till en början ske åtminstone en gång varje kvartal. Sedermera kan kontrollen begränsas till en gång varje halvår. Kostnaderna för varje dylik besiktning och översyn — omfattande kontroll och provkörning av motorn med insättande av batteri, kontroll av ringar samt vidtagande av de smärre reparationer, som vid besiktningen konstateras vara erforderliga

— uppskattas av inspektionen till minst 10 à 15 kronor. Då antalet avregistrerade fordon, avsedda för luftskyddsändamål, för närvarande uppgår till 2,882, skulle kostnaderna för *en* besiktning och översyn av samtliga avregistrerade fordon utgöra omkring 40,000 kronor. Förutom nu nämnda kostnader måste vid ett genomförande av luftskyddsinspektionens förslag beträffande flertalet motorfordon räknas med kostnader för komplettering av fordonens utrustning.

Jag är ense med luftskyddsinspektionen om nödvändigheten av att vidtaga åtgärder för att upprätthålla beredskapen på detta område. Såsom första åtgärd härutinnan bör besiktning och översyn ske av de avregistrerade fordonen. Kostnaderna härför torde böra bestridas från ett för ändamålet anvisat särskilt anslag. Då de sammanlagda besiktningskostnaderna uppgå till betydande belopp, är det av vikt, att besiktningarna icke ske oftare än som är strängt nödvändigt. Jag är därför för närvarande icke beredd tillstyrka, att medel anvisas till mera än en besiktning av varje avregistrerat fordon. Denna besiktning bör emellertid verkställas snarast möjligt. Till frågan huru ofta nya besiktningar böra företagas torde därför först längre fram ställning böra tagas.

För anskaffande av den utrustning, som kan finnas erforderlig för motorfordonen, finnas medel till förfogande utan anvisande av särskilt anslag. Därest medel anvisas för besiktningskostnader, torde emellertid lämpligen böra samtidigt för luftskyddsmyndigheterna framhållas angelägenheten av att i möjligaste mån förebygga, att fordonens ägare draga nytta av det tillskott till bilens utrustning, som de erhålla. Vidare bör uppmärksammas, att — med hänsyn till stadgandet i 5 § 2 mom. luftskyddsförfogandelagen — ersättning av statsmedel icke bör utgå till komplettering av utrustningen å kommun tillhörigt motorfordon.

Det för bestridandet av besiktningskostnaderna erforderliga beloppet, 40,000 kronor, bör anvisas såsom reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår under rubriken Civilt luftskydd: Besiktning av vissa motorfordon.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Besiktning av vissa motorfordon*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa
ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

[13.] **9 a. Civilt luftskydd: Resekostnads- och traktamentsersättning till vissa deltagare i kurser vid statens luftskyddsskola, förslagsanslag.** I skrivelse den 11 oktober 1941 har *luftskyddsinspektionen* hemställt om anslag för utbetalande av resekostnads- och traktamentsersättningar till vissa deltagare i kurser vid statens luftskyddsskola.

Inspektionen erinrar till en början, att den utbildningsverksamhet, som

bedreves centralt vid statens luftskyddsskola i Stockholm, avsåge meddelande av utbildning åt dels högre befattningshavare inom luftskyddet, såsom luftskyddschefer, ställföreträdande luftskyddschefer, tjänstegrenschefer, luftskyddsledare vid industrier m. fl., dels ock vissa specialister i fråga om gasskydd, projektilröjning m. m. Det årligen anvisade förslagsanslaget till civilt luftskydd: statens luftskyddsskola vore avsett att täcka kostnaderna för lärarearvoden, vissa expenser och dylikt. Däremot hade kostnaderna för kursdeltagarnas resor icke bestritts av medel, som stode till inspektionens förfogande.

De luftskyddschefer, som vore landsfiskaler, torde enligt inspektionen erhallå resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, enär resan ansåges företagen för åtgärd, som ankommer på landsfiskalen i egenskap av luftskyddschef. I fråga om övriga kursdeltagare, för vilka rätt till ersättning icke vore stadgad, hade kostnaderna dittills bestritts av vederbörande kommun eller företag eller på annat sätt genom frivilliga bidrag, varför det icke varit förenat med några större svårigheter att sammankalla deltagare till kurser. Härutinnan hade emellertid numera uppstått ett i viss mån ändrat läge, varom inspektionen anför:

På senaste tiden hava emellertid förhållandena blivit något ändrade. Sålunda har antalet luftskyddschefer, som icke äro polischefer, betydligt ökats, och det har visat sig önskvärt att ställföreträdande luftskyddschefer och distriktschefer, som utöva mera självständigt befäl, bibringas samma utbildning som luftskyddschefer. Härtill kommer att inspektionen funnit det önskvärt att anordna ett antal repetitionskurser för sådan luftskyddspersonal som tidigare genomgått grundläggande utbildning. Ifråga om dylika repetitionskurser hava emellertid kommunerna visat sig mindre benägna att bestrida rese- och traktamentskostnader, då de ansett att en viss gräns bör sättas för kommunernas ekonomiska medverkan i detta hänseende. Det samma synes gälla beträffande de frivilliga bidragen till kostnadernas gäldande. För att svårigheter icke skola möta, när det gäller att utbilda personal för viktigare luftskyddsuppgifter, anser inspektionen att här ifrågasvarande resekostnads- och traktamentsersättningar principiellt böra bestriidas av statsmedel samt att generella bestämmelser böra utfärdas härom. Detta synes dock icke böra gälla samtliga kursdeltagare. Sålunda bör icke den personal, som kommun jämlikt 11 § 2 mom. luftskyddslagen kan åläggas att utbilda, erhålla ersättning av statsmedel. Vidare bör dylik ersättning enligt inspektionens förmenande endast utgå till det allmänna luftskyddets personal och sålunda icke till luftskyddsledare vid industrier m. fl.

I fråga om kostnaderna för beviljande av resekostnads- och traktamentsersättningar anför inspektionen:

Vad beträffar beloppet av de resekostnads- och traktamentsersättningar, som staten synes böra bestrida, låter sig detta svårigen beräkna. Med ledning av kursplanerna för närmast föregående budgetår kan emellertid förutsättas att för här ifrågasvarande personal varje budgetår anordnas i runt tal tio kurser, vardera i genomsnitt om fem dagar och femtio deltagare. Halva deltagarantalet beräknas komma i åtnjutande av här ifrågasvarande resekostnads- och traktamentsersättning. Ersättning för samtliga kursdeltagare synes böra utgå jämlikt rese- och traktamentsklass II C. Om sålunda

för varje deltagare den genomsnittliga resekostnaden beräknas till 50 kronor och traktamentsersättningen per dygn till 20 kronor, skulle kostnaderna för ett budgetår komma att belöpa sig till i runt tal 37,500 kronor. Det synes inspektionen angeläget att medel anvisas till ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Beträffande budgetåret 1942/43 torde förevarande spörsmål få anstå i avvaktan på resultatet av den översyn av luftskyddslagstiftningen, vilken uppdragits åt 1941 års hemorts-försvarsakkunniga.

Luftskyddsinspektionen hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår bevilja ett förslagsanslag å 37,500 kronor.

Departements-
chefen.

Ett ej oväsentligt antal av befattningarna såsom luftskyddschefer, ställföreträdande luftskyddschefer och tjänstegrenschefer innehaves numera av personer, som ej äro befattningshavare vid polisväsendet. Då dessa deltaga i sådan kurs, som anordnas vid statens luftskyddsskola, äro de under tiden härför icke berättigade till resekostnads- eller traktamentsersättning. Enligt nu gällande lagstiftning föreligger icke heller skyldighet för kommun att bestrida sådan ersättning. I åtskilliga fall hava emellertid kommunerna frivilligt utbetalat ersättning till kursdeltagare. Med hänsyn till att det för effektiviteten inom luftskyddet är av stor vikt, att vederbörande luftskyddsbefäl erhållit utbildning, är det otillfredsställande att det är beroende av kommuns frivilliga beslut, huruvida det skall vara ekonomiskt möjligt för vederbörande att förskaffa sig den erforderliga utbildningen. Jag finner mig därför böra tillstyrka luftskyddsinspektionens förslag om anslag för utbetalande av dylika ersättningar, dock med den ändringen att ersättningen beräknas efter rese- och traktamentsklass II D. Givetvis böra ersättningar utgå endast till personal inom det *allmänna* luftskyddet.

Luftskyddsinspektionen har beräknat, att för ändamålet skulle för helt budgetår erfordras ett belopp av 37,500 kronor. Med hänsyn dels till att retroaktiv ersättning ej bör utgå för tid före den 1 januari 1942 och anslag sålunda nu behöver beräknas endast för kurser under tiden den 1 januari —30 juni 1942, dels ock därtill att ersättningen bör utgå enligt lägre traktamentsklass än inspektionen föreslagit, torde ett anslag å 17,000 kronor kunna beräknas vara tillfyllest. Anslaget bör utgå i form av förslagsanslag under rubriken Civilt luftskydd: Resekostnads- och traktamentsersättning till vissa deltagare i kurser vid statens luftskyddsskola.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Resekostnads- och traktamentsersättning till vissa deltagare i kurser vid statens luftskyddsskola* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 17,000.

G. Diverse.

[14.] **11. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Anslaget för ifrågavarande ändamål, som för budgetåret 1939/40 var upptaget till 400,000 kronor, nedsattes för budgetåret 1940/41 till 300,000 kronor och för budgetåret 1941/42 till 250,000 kronor. Under den förflutna delen av sistnämnda budgetår har ett mycket stort antal sakkunnigberedningar varit i arbete och så kan även beräknas bliva fallet under återstoden av budgetåret. Bland beredningar, som för närvarande äro i verksamhet, vill jag särskilt erinra om socialvårdskommittén, 1941 års hemortsförsvarssakkunniga och 1941 års befolkningsutredning, vilka samtliga draga betydande kostnader. En verkställd överslagsberäkning har givit vid handen, att hithörande utgifter för löpande budgetår kunna uppskattas till omkring 490,000 kronor. Då den 1 juli 1941 å anslaget förefanns en reservation å omkring 90,000 kronor, torde det nuvarande anslaget behöva förstärkas med (490,000 — 90,000 — 250,000) 150,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å
tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 150,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bertha Klemedtson.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.**Sjätte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] **2 a. Ersättning åt statens och enskilda järnvägar för transporter av finska flyktingar m. m., förslagsanslag.** Kort efter det fientligheter utbröt mellan Finland och Ryssland år 1939 erhöll järnvägsstyrelsen underrättelse om att medellösa flyktingar anlönt eller voro på väg från Finland till svenska gränsorter, dit de sökt sig för att finna en tillflyktsort under kriget.

Av denna anledning hemställde styrelsen i skrivelse den 14 december 1939 om bemyndigande att på vissa villkor låta tills vidare avgiftsfritt befordra dylika medellösa flyktingar på statens järnvägar.

I brev den 22 december 1939 bemyndigade Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsen att, under iakttagande av de kontroll- och befodringsföreskrifter, styrelsen funne erforderliga, på framställning av vederbörande länsstyrelse, dels låta på statens järnvägar i 3 klass avgiftsfritt befordra medellösa finska och svenska flyktingar från Finland från den statens järnvägars station, dit de anlönt, till vederbörande uppehållsort i Sverige, ävensom, fram och åter, flyktingarna medföljande manliga och kvinnliga vårdare jämte annan för transporten erforderlig personal, dels ock låta på statens järnvägar avgiftsfritt återbefordra för flyktingarnas förplägnad och dylikt erforderlig utrustning.

Därjämte bemyndigades styrelsen att på enahanda villkor låta befordra så-

dana medellösa flyktingar av annan nationalitet än nyss nämnts, vilka på grund av rådande krigstillstånd önskade genomresa Sverige till respektive hemland, från den statens järnvägars station, dit de anlät, till vederbörande gränsstation mot utlandet.

Då de finska flyktingarna efter fredsslutet i mars 1940 önskade återvända till sitt hemland, hemställde Centrala Finlandshjälpen hos Kungl. Maj:t, att avgiftsfri befordring måtte på samma villkor som för hittransporterna beviljas jämväl för återresorna.

Efter yttrande av järnvägsstyrelsen bemyndigade Kungl. Maj:t den 30 mars 1940 styrelsen att, under iakttagande av de kontroll- och befordringsföreskrifter, styrelsen kunde finna erforderliga, tills vidare på framställning i varje särskilt fall av vederbörande länsstyrelse dels låta på statens järnvägar i 3 klass avgiftsfritt befordra medellösa finska flyktingar kortaste vägen från uppehållsorten i Sverige till Haparanda eller till den svenska hamn, varifrån överfarten till Finland kunde företagas, ävensom, fram och åter, flyktingarna medföljande manliga och kvinnliga vårdare jämte annan för transporterna erforderlig personal, dels ock låta på statens järnvägar avgiftsfritt återbefordra för flyktingarnas förplägnad och dylikt erforderlig utrustning.

I förenämnda beslut den 22 december 1939 och den 30 mars 1940 förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles på anmälan av järnvägsstyrelsen taga under övertägande, huruvida ersättning för ifrågavarande resor kunde beredas statens järnvägar av statsmedel, därest dylik ersättning icke på annat sätt bereddades dem.

I skrivelse den 20 december 1941 har *järnvägsstyrelsen* upptagit frågan om ersättning för transporterna.

Till en början upplyser styrelsen, att styrelsen, sedan det visat sig, att transporterna till icke oväsentlig del skulle komma att beröra jämväl de enskilda järnvägarna, hänvände sig till svenska järnvägsföreningen med förfrågan, huruvida de enskilda järnvägarna vore villiga medgiva avgiftsfri befordran i samma utsträckning som statens järnvägar. Detta hade av de enskilda järnvägarna medgivits under förutsättning, att de erhöles ersättning för transporterna i den omfattning, som statens järnvägar tillerkändes sådan.

Styrelsen meddelar härefter, att styrelsen, sedan transporterna av finska flyktingar avslutats, låtit verkställa en undersökning av desammas omfattning. Denna visade, att till och med den 10 december 1941 redovisats 19,175 resor av finska flyktingar och deras vårdare samt transporter för deras räkning av 11,150 kilogram gods.

Det hade varit ogörligt, fortsätter styrelsen, att av de medellösa flyktingarna fordra någon som helst gottgörelse för dessa transporter. De svenska organisationer, som bildats för att omhändertaga flyktingströmmen, hade ej heller kunnat åtaga sig betalningen, enär de helt disponerat sina medel till mat, kläder, läkarvård och dylika ändamål. En framställning från styrelsen till de finska myndigheterna om ersättning hade slutligen under för handen varande omständigheter icke ansetts böra göras.

Med hänsyn till dessa förhållanden hemställer styrelsen, att ersättning måtte utgå av statsmedel.

Beträffande omfattningen av denna ersättning anser styrelsen, att i betraktande av transporternas särskilda karaktär endast de med desamma förknippade direkta kostnaderna kunna komma i fråga att gottgöras.

Vid en prisberäkning enligt den normala taxan bleve, meddelar styrelsen, totalkostnaderna 257,082 kronor 55 öre, varav för resande 254,424 kronor 65 öre och för resgods m. m. 2,657 kronor 90 öre. Kostnadernas fördelning på statens och de olika enskilda järnvägarna framgår av en vid järnvägsstyrelsens skrivelse fogad bilaga. Enligt denna utgöra de enskilda järnvägarnas kostnader sammanlagt 14,029 kronor 85 öre.

Beträffande ersättningarnas storlek uttalar styrelsen, att det vid transporter av här ifrågavarande art vore synnerligen svårt att exakt uträkna, huru stor del av förutnämnda belopp som kunde motsvara de direkta kostnaderna. Med hänsyn till att en del av dem måst utföras med extratåg, syntes enligt järnvägsstyrelsen dock en ersättning med 50 procent av beloppen vara skälig.

Antalet flyktingar av annan nationalitet än finsk hade, meddelar järnvägsstyrelsen, visat sig vara tämligen ringa. Till och med den 10 december 1941 hade sålunda endast 56 dylika utlännningar transporterats, därvid kostnaderna enligt ordinarie taxa utgjorde 2,251 kronor 40 öre. Samtliga dessa transporter hade endast berört statens järnvägar. Ej heller i dessa fall hade det med hänsyn till rådande förhållanden och de relativt obetydliga belopp, det gällt, ansetts lämpligt att från styrelsens sida hos ifrågakommande främmande legationer göra framställning om ersättning.

I anslutning till det anförda hemställer järnvägsstyrelsen, att ersättning av statsmedel beredes statens och de enskilda järnvägarna med 50 procent av de enligt den normala taxan för vederbörande järnvägar uträknade avgifterna för här omnämnda transporter, eller enligt nu föreliggande redovisningar med sammanlagt 129,666 kronor 98 öre, samt att styrelsen bemyndigas att i avräkningsväg fördela de belopp, som tillkomma de enskilda järnvägsförvaltningarna.

De svenska järnvägar, som i anledning av finsk-ryska kriget 1939/40 transporterat medellösa svenska och finska flyktingar ävensom ett mindre antal flyktingar av annan nationalitet, ha icke kunnat erhålla ersättning för sina i anledning härav uppkomna kostnader av de hjälporganisationer, som omhänderhaft flyktingshjälpen. Med hänsyn till rådande förhållanden har ersättning såvitt avser utlännningar ej heller ansetts böra sökas hos vederbörande utländska myndigheter. Vid ett dylikt förhållande anser jag i likhet med järnvägsstyrelsen, att skälig ersättning av statsmedel bör beredas järnvägarna. Ersättningens storlek synes böra på sätt styrelsen föreslagit utgå med 50 procent av kostnaden, beräknad enligt gällande taxa. Härför skulle enligt styrelsens utredning erfordras ett belopp av i runt tal 130,000 kronor, varav omkring 7,000 kronor skulle avse enskilda järnvägar.

Nämnda belopp å 130,000 kronor bör lämpligen anvisas å tilläggsstat II till

*Departements-
chefen.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

riksstaten för budgetåret 1941/42. Då enligt vad järnvägsstyrelsen meddelat ett fåtal resor ännu äro oredovisade, vilket möjligen kan medföra, att beloppet icke förslår, synes anslaget böra anvisas såsom förslagsanslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt statens och enskilda järnvägar för transporter av finska flyktingar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 130,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härafter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

A. Finansdepartementet.

[1.] **3. Besparingsberedningen, reservationsanslag.** Till bestridande av kostnaderna för besparingsberedningens verksamhet har riksdagen, i enlighet med förslag i Kungl. Maj:ts proposition nr 261 år 1941, anvisat dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 160,000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 240,000 kronor.

Nämnda proposition innehåller en redogörelse för besparingsberedningens organisation och arbetsformer. Vidare har en översikt över beredningens arbete lämnats i årets statsverksproposition under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Till ifrågavarande redogörelse och översikt torde här få hänvisas. Därjämte må nämnas, att besparingsberedningens arbete bedrives, förutom genom själva beredningen och delegationer inom denna, jämväl genom ett antal av beredningen tillkallade särskilda sakkunnigutredningar samt en av beredningen inrättad avdelning för kontorsorganisation, vilken utför organisationsundersökningar i olika verk under medverkan av representanter för verken samt anställda experter.

I propositionen nr 261 år 1941 anfördes, i anslutning till vissa kostnadsberäkningar, att behovet av anslagsmedel för besparingsberedningens verksamhet i huvudsak betingades av arbetet inom avdelningen för kontorsorganisation samt av igångsatta eller ifrågakommande särskilda sakkunnigutredningar. Beträffande organisationsavdelningen syntes det få bero på den fortsatta erfarenheten, huru stora utgifter statsverket borde ikläda sig för avdelningens arbete. I varje fall syntes det emellertid angeläget, att medel stode till förfogande i den utsträckning, som erfordrades för att få de moderna organisationsmetodernas användbarhet inom statsförvaltningen ingående prövad. Vad beträffade besparingsarbetet i övrigt syntes det likaledes angeläget att, sedan arbetet igångsatts med syfte att få till stånd en allmän, grundlig prövning av besparingsfrågorna inom statsförvaltningen, möjligheten att fullfölja detta syfte icke alltför mycket begränsades av hänsyn till utredningskostnaderna. I propositionen framhölls vidare såsom förenat med vissa svårigheter att ur anförda synpunkter uppskatta medelsbehovet för besparingsberedningen. Emellertid förordades, att ett sammanlagt belopp av 400,000 kronor anvisades för ändamålet. I anslutning härtill uttalades att, om ytterligare medelsanvisning längre fram skulle finnas påkallad, frågan därom borde genom nytt anslagsäskande föreläggas riksdagen.

Arbetet med den allmänna granskningen inom beredningen av statsutgifterna har nu fortskridit så långt, att man torde kunna räkna med att en avveckling av den centralt inom själva beredningen och dess delegationer bedrivna utredningsverksamheten snart skall kunna påbörjas. De särskilt tillkallade sakkunnigutredningarna böra var för sig slutföra sitt arbete. Därjämte torde man få räkna med att under avslutandet av den allmänna granskningen av statsutgifterna det skall finnas påkallat att föranstalta om vissa ytterligare särskilda sakkunnigutredningar. Vad härefter angår avdelningen för kontorsorganisation, bör denna ännu någon tid fortsätta verksamheten efter hittillsvarande riktlinjer, varvid emellertid, med beaktande av efter hand vunnen erfarenhet rörande de lämpligaste arbetsformerna, en begränsning av kostnadsramen för avdelningens verksamhet bör eftersträvas. I vilken utsträckning och i vilken form de genom avdelningen bedrivna organisationsundersökningarna sedermera böra fortgå är ännu svårt att bedöma. Denna fråga sammanhänger med det under utredning varande spörsmålet om organiserandet av en central statlig sakrevision.

För fullföljande av besparingsberedningens verksamhet i enlighet med vad nu anförts erfordras förstärkning av anslagsmedlen. Det ytterligare anslagsbelopp, som erfordras för utgifterna, i den mån dessa jämväl i fortsättningen böra bestridas från särskilt anslag till beredningen, torde kunna uppskattas till 300,000 kronor. Nämda belopp torde böra anvisas å tilläggsstat II för det löpande budgetåret.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

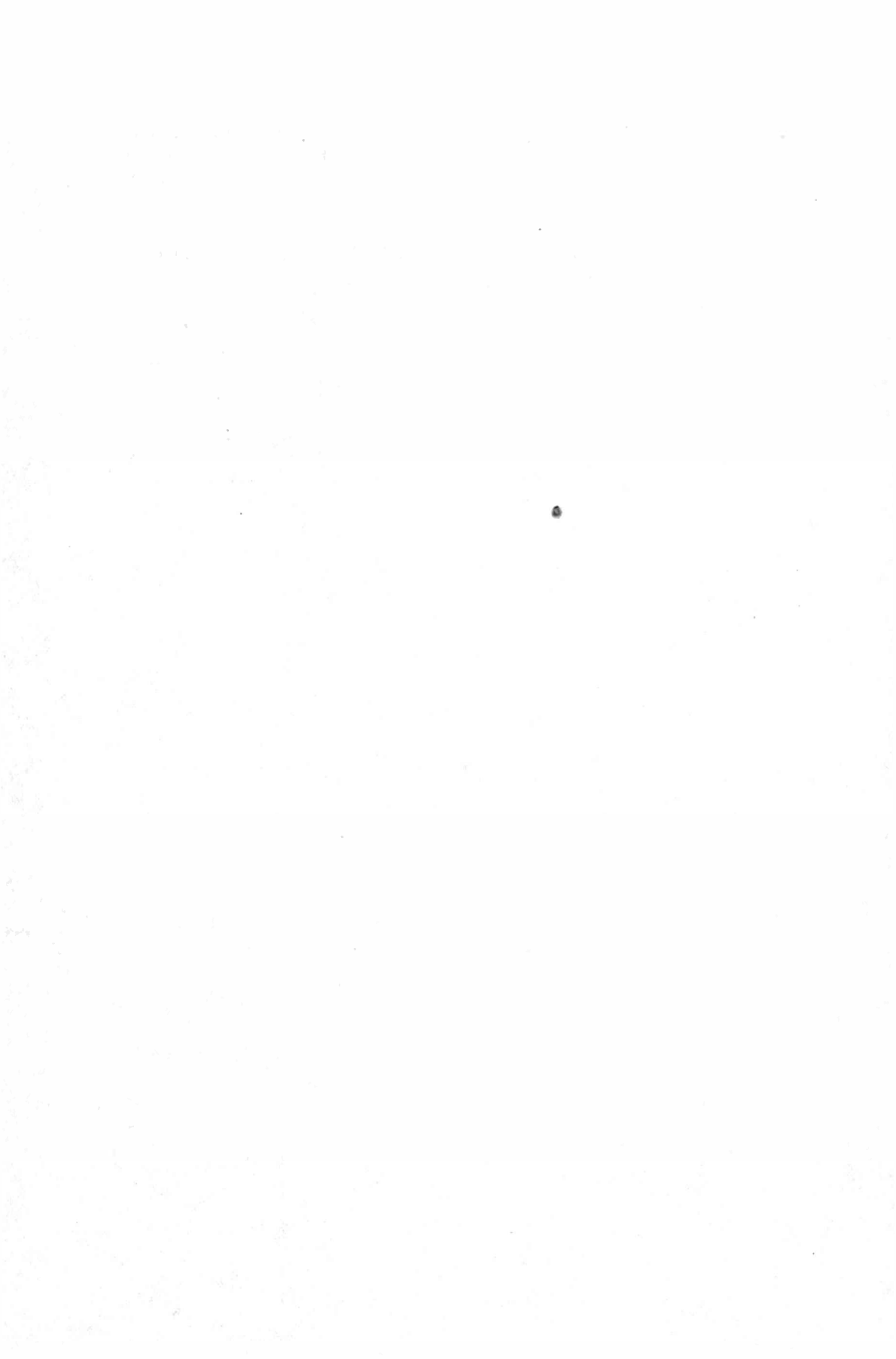
att till *Besparingsberedningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

William Dickson.

●

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, och statsrådet Domö anmäla härafter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, statsrådet Pehrsson-Bramstorp beträffande punkterna 1—4 och 6—8 samt statsrådet Domö beträffande punkten 5. Föredragandena yttra därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

[1.] **7 a. Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** I proposition nr 167/1936 angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. beräknades kostnaderna för byggnader, avseende jordbruks- och husdjursförsöken samt lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek m. m. till 1,336,900 kronor. Kostnaderna för inventarier och utrustning beräknades utgöra 132,500 kronor. Samtliga nu nämnda kostnader, tillhopa 1,469,400 kronor, föreslogos skola fördelas på tre budgetår räknat från och med budgetåret 1936/37 enligt en i propositionen intagen plan. Den av riksdagen fastställda planen har på grund av olika omständigheter endast i viss omfattning genomförts. Hittills ha såsom reservationsanslag anvisats för budgetåret 1936/37 300,000 kronor, för budgetåret 1937/38 400,000 kronor, å tilläggsstat för sistnämnda budgetår 80,700 kronor;

å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 46,500 kronor samt för budgetåret 1939/40 183,300 kronor, eller alltså tillhopa 1,010,500 kronor.

I skrivelse den 30 september 1941 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 måtte till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet vid lantbrukshögskolan anvisas ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Av de utav riksdagen anvisade anslagen å tillhopa 1,010,500 kronor har Kungl. Maj:t ställt till byggnadsstyrelsens förfogande den 25 februari 1938 277,000 kronor, den 13 maj 1938 5,000 kronor, den 30 december 1938 6,000 kronor, den 17 februari 1939 46,500 kronor och den 25 augusti 1939 165,000 kronor samt till lantbrukshögskolans förfogande den 7 juli 1939 12,000 kronor, eller alltså tillhopa 511,500 kronor.

Av totala anslagsbeloppet, 1,010,500 kronor, kvarstodo sålunda efter den 25 augusti 1939 odisponerade (1,010,500 — 511,500 =) 499,000 kronor.

I den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, förutsattes, att 500,000 kronor av riksstatsanslaget för budgetåret 1939/40 jämte ingående reservation skulle disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gällde för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat, varom erinrats i propositionen nr 2 till 1941 års riksdag (sid. 144).

Av det sålunda odisponerade beloppet å 500,000 kronor har Kungl. Maj:t emellertid anbefallt byggnadsstyrelsen att för anskaffande av inventarier m. m. till lantbrukshögskolan utbetala genom brev den 8 december 1939 10,000 kronor och genom brev den 23 februari 1940 15,000 kronor, varför av de odisponerade medlen numera kvarstå endast 475,000 kronor.

Genom brev den 18 juli 1941 har Kungl. Maj:t bland annat bemyndigat byggnadsstyrelsen att låta uppföra svinhus och försöksanläggning för höns vid Bäcklösa ävensom biblioteksbyggnad vid lantbrukshögskolan samt föreskrivit, att kostnaderna för byggnaderna ävensom för brunnar, planering, elektrifiering m. m. vid Bäcklösa, inventarier för husdjursförsöksverksamheten samt inredning och inventarier för biblioteket finge uppgå till ett belopp av sammanlagt högst 485,000 kronor. Samtidigt har Kungl. Maj:t förordnat, att detta belopp skall avföras från reservationsanslaget 1939/40: IX.D.9.

Då nu, såsom i det föregående påvisats, av sistnämnda anslag till byggnadsstyrelsens förfogande endast kvarstår ett belopp av 475,000 kronor, erfordras alltså ytterligare 10,000 kronor för utförande av de genom brevet den 18 juli 1941 anbefallda arbetena m. m.

*Före-
draganden.*

Av vad byggnadsstyrelsen anfört framgår, att ytterligare ett belopp av 10,000 kronor erfordras för slutförande av nu pågående byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan. Då dessa arbeten beräknas vara slutförda under sommaren 1942, vill jag förordna, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisas det av byggnadsstyrelsen äskade beloppet, 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 10,000.

[2.] 8 a. **Lantbrukshögskolan: Utprovning av markundersökningsmetod m. m., reservationsanslag.** Från och med budgetåret 1937/38 har riksdagen anvisat medel till undersökning rörande trippelanalysmetodens användbarhet. För budgetåret 1937/38 anvisades sålunda för ändamålet 3,000 kronor, för varldera av budgetåren 1938/39 och 1939/40 6,300 kronor, för budgetåret 1940/41 20,000 kronor och för budgetåret 1941/42 5,000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit en anslagsanvisning för ändamålet för nästa budgetår av 5,000 kronor. Av det för budgetåret 1940/41 beviljade beloppet ha 5,000 kronor anvisats efter förslag av Kungl. Maj:t i 1940 års statsverksproposition samt 15,000 kronor i anledning av propositionen den 28 februari 1941, nr 114 (r. skr. nr 143). Den 30 oktober 1941 ha vidare från nionde huvudtiteln anslag till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar anvisats ytterligare 5,000 kronor för ifrågasvarande ändamål. De två sistnämnda beloppen, 15,000 och 5,000 kronor, ha avsetts för en provning i större omfattning, med försök och provtagningar i olika delar av landet, av trippelanalysmetodens praktiska användbarhet för bestämning av gödslingsbehovet.

Med skrivelse den 24 november 1941 har styrelsen för lantbrukshögskolan överlämnat en framställning från föreståndaren för högskolans växtfysiologiska institution, professorn H. Lundegårdh, om ett anslag å 20,000 kronor för fortsatt utvidgad provning av trippelanalysmetodens praktiska användbarhet. *Professor Lundegårdh* har härvid anfört i huvudsak följande.

Den utvidgade provningen av metoden avser att få upplysning om, hur det i alla detaljer utarbetade systemet för trippelanalysernas verkställande arbetar i praktiken. Den praktiska provningen har tillgått så, att jordbrukarna själva fått uttaga proven på sina åkrar. Efter insändandet till institutionen ha proven analyserats och provtagaren har sedan fått ett trippelanalysbevis, vari dels resultaten angivas, dels ock lämnas en på dessa grundad anvisning på den för ifrågasvarande åkerfält lämpliga gödslingen med de tre näringsämnen kväve, fosforsyra och kali. Med innevarande år stiger antalet av dylika bevis till närmare 8,000. Genom att utrustningen nu kunnat kompletteras och arbetet rationaliseras skulle för år 1942 med samma kostnad cirka 10,000 trippelanalyser kunna utföras. Det förhållandet att jordbrukarna bli omedelbart delaktiga av undersökningsresultaten bidrager i sin mån till ett bättre utnyttjande av konstgödselmedlen på de gårdar, som fått trippelanalyser, vilket med hänsyn till den nu rådande knappheten på konstgödselmedel torde vara värt beaktande. Det direkta samarbetet med jordbrukarna skulle fullföljas på det sättet att dessa under hösten 1942 anmodades inkomma med uppgifter om sin uppfattning av värdet av de anvisningar för gödsling, som lämnas i trippelanalysbevisen. Dessutom kommer givetvis, liksom hittills, provtagning i samband med de lokala och fastliggande gödslingsförsöken att utföras även i fortsättningen.

För vinnande av härkraftiga resultat över trippelanalysmetodens praktiska användbarhet räcker det givetvis icke med bara ett års provning i större skala. Av det nyss sagda framgår ju även, att redan de under innevarande år utförda analyserna kräva ett avsevärt efterarbete under nästa år, då de praktiska konsekvenserna skola dragas. För genomförandet av den plan, som legat till grund för beviljandet av de förenämnda särskilda statsanslagen för år 1941, erfordras därför fortsatta anslag under år 1942.

Under förutsättning att även för budgetåret 1942/43 ett anslag på 5,000 kronor beviljas för fortsättandet av den grundläggande laboratorieforskningen på trippelanalysens område erfordras för den praktiska prövningen av metoden under år 1942 ett ytterligare anslag på 20,000 kronor. Över användningen av medlen har följande kostnadsförslag upprättats, varvid de under år 1941 vunna erfarenheterna utnyttjats.

Kostnadsförslag.

Extra arbetshjälp.

2 laboratoriebiträden à 3,000 kronor per år..	kronor 6,000	
2 laboratoriebiträden à 1,500 kronor per år..	» 3,000	
6 säsonganställda biträden à 400 kronor	» 2,400	
Särskild arbetskostnad för kemiska analyser	» 600	kronor 12,000

Driftskostnader.

Kemiskt glas	kronor 1,000	
Kemikalier	» 800	
Fotografiskt tillbehör (för spektralanalys) ..	» 1,200	» 3,000

Provtagningskostnader.

Resor och arvoden för inspektion och provtagningskontroll samt porton för prover i samband med försök	» 2,500
---	---------

Diverse utgifter.

Provpåsar	kronor 1,500	
Provburkar och -kartonger	» 700	
Tryckning av certifikat	» 300	» 2,500

Summa kronor 20,000.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har funnit det synnerligen önskvärt, att den praktiska prövningen av ifrågavarande metod finge fortsätta jämväl under våren och sommaren 1942, och har därför tillstyrkt bifall till professor Lundegårdhs framställning.

Statens livsmedelskommission har i remissutlåtande den 19 december 1941 anfört i huvudsak följande.

Under nu rådande förhållanden är det av den allra största betydelse, att allt göres, som kan bli gjort, för att med de gödselmängder, som stå till förfogande, avvinna våra åkerjordar största möjliga skördar. En viktig förutsättning härför är en möjligast ingående kännedom om åkerjordens näringsinnehav. Under det att man tidigare uteslutande försökt fastställa detta genom direkta växtodlingsförsök, har man på senare tiden allt mera övergått till enklare metoder härför. Särskilt den s. k. markanalysen har härvid tilldragit sig stort intresse. En annan väg har beträffats av professor Lundegårdh, som genom undersökning av förekomsten av viktiga näringsämnen i själva växtmaterialet anser sig kunna få ett begrepp om gödslingsbehovet. Det är livsmedelskommissionens uppfattning, att denna metod, den s. k. trippelanalysen, förtjänar bli föremål för prövning i stor omfattning. Härvid synes det emellertid kommissionen vara av vikt, att denna prövning företages på sådant sätt, att möjlighet finnes för jämförelse med de resultat, som uppnåtts dels vid de under lantbrukshögskolans jordbruksförsöksanstalts ledning stående lokala gödslingsförsöken dels vid markundersökning enligt här i

landet tidigare använd metod. Vidare bör den rådgivning till jordbrukarna, som man på basis av trippelanalysen tänkt sig meddela, ske i samarbete med lantbrukshögskolans anstalt för jordbruksförsök. Under förutsättning att så i fortsättningen sker anser sig kommissionen böra tillstyrka det begärda anslaget.

Vidare torde jag få anmäla, att *styrelsen för lantbrukshögskolan* i skrivelse den 24 november 1941 — under återopande av innehållet i en av professor Lundegårdh till högskolestyrelsen ingiven framställning — hemställt, att ett belopp av 5,000 kronor måtte ställas till högskolans förfogande för kompletterande arbeten å en spektralanalytisk automatmaskin. *Professor Lundegårdh* har i sin framställning anfört i huvudsak följande.

I skrivelse den 21 augusti 1940 hemställdes, att högskolestyrelsen måtte ingå med begäran om ett extra statsanslag på 3,000 kronor för fullbordandet av en spektralanalytisk maskin. Nämnade belopp beviljades sedermera av Kungl. Maj:t. De sålunda erhållna medlen ha nu förbrukats och den nya spektralanalytiska maskinen är i det närmaste färdig. Såsom vid alla dylika omfattande konstruktionsarbeten återstå emellertid ännu en del detaljer, varjämte vissa smärre förändringar befunnits önskvärda, sedan apparaten under en del av sommaren provkörts. Det torde även stå klart, att under driften av en dylik automatisk analysmaskin av hög avverkningskapacitet en viss tillsyn från en sakkunnig instrumentmakare då och då erfordras ävensom småreparationer och underhållsarbeten.

De ytterligare kostnaderna för färdigställandet, kompletteringen och instrumentella underhållet av den nya spektralanalytiska maskinen kunna beräknas till 5,000 kronor. Av detta belopp kommer, liksom förut, större delen eller cirka 3,800 kronor, på arbetskostnader och resten, cirka 1,200 kronor, på material och tillbehör.

Med hänsyn till den betydelse en allmänare användning av trippelanalysmetoden — därest dennas tillförlitlighet blir tillfullo bestyrkt — kan få för jordbruksproduktionen, vill jag förorda, att möjligheter beredas för ett fortsättande även under år 1942 av ifrågavarande praktiska undersökning. I anslutning till vad livsmedelskommissionen anfört torde undersökningen för år 1942 böra planläggas på sådant sätt, att jämförelse i största möjliga omfattning kan ske mellan å ena sidan resultaten av jordbruksförsöksanstaltens och försöksgårdarnas gödslingsförsök samt de lokala gödslingsförsöken ävensom markundersökningar enligt tidigare använd metod och å andra sidan resultaten enligt trippelanalysmetoden. Direkt rådgivning till jordbrukarna synes böra äga rum endast efter samarbete mellan högskolans växtfysiologiska institution och jordbruksförsöksanstalten. Det torde få ankomma på styrelsen för lantbrukshögskolan att fastställa plan för verksamheten samt meddela närmare föreskrifter rörande samarbetet mellan institutionen och anstalten. Då definitivt resultat av utprovningen icke synes kunna påräknas under år 1942, bör verksamheten lämpligen bedrivas i något mindre omfattning än vad högskolestyrelsen förutsatt. Ett belopp av 15,000 kronor torde få anses tillräckligt för ändamålet. För komplettering av den spektralanalytiska automatmaskinen synes vidare böra anvisas 5,000 kronor. Då så-

*Före-
draganden.*

som förut nämnts nyssberörda undersökning avses skola pågå under år 1942, torde omförmälda belopp å tillhopa (15,000 + 5,000 ==) 20,000 kronor böra i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt Lantbrukshögskolan: Utprövning av markundersökningsmetod m. m., anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Utprövning av markundersökningsmetod m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20,000.

[3.] 8 b. **Lantbrukshögskolan: Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter, reservationsanslag.** Genom beslut den 19 april 1940 ställde Kungl. Maj:t från nionde huvudtitelns reservationsanslag till Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ett belopp av högst 5,500 kronor till styrelsens för lantbrukshögskolan förfogande att användas för fullföljande av vid högskolans växtsystematisk-genetiska institution pågående undersökningar över kromosomfördubbling hos vissa lantbruksväxter. Såsom villkor för bidragets åtnjutande föreskrev Kungl. Maj:t, att den praktiska utprövningen av de erhållna högkromosomiga formerna skulle ske vid Sveriges utsädesförenings filial vid Ultuna, under förutsättning att föreningen förklarade sig villig att utan särskild ersättning åtaga sig en dylik prövning av de vid nyssnämnda institution uppdragna nya sorterna. Kungl. Maj:t förklarade sig slutligen vilja i de fall, då arbetena i fråga resulterade i praktiskt användbara sorter, framdeles besluta huru med sorterna skulle förfaras för att dessa skulle kunna på lämpligt sätt och under betryggande kontroll komma jordbruket till godo. Härefter anvisade 1941 års riksdag (prop. nr 114; r. skr. nr 143) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 för nämnda vid lantbrukshögskolan bedrivna undersökningar ett reservationsanslag av 9,300 kronor att utgå under samma villkor som föreskrivits för dispositionen av omförmälda belopp å 5,500 kronor.

Med utlåtande den 24 november 1941 har styrelsen för lantbrukshögskolan överlämnat en framställning från professorn i systematisk botanik och ärftlighetslära vid högskolan G. Turesson, vari denne anhållit om ett anslag å 16,090 kronor för fullföljande under vintern 1941 och sommaren 1942 av ifrågavarande undersökningar över kromosomfördubblade typer av olika lantbruksväxter.

Professor Turesson har lämnat följande redogörelse för undersökningsarbetet under 1941.

Förevarande arbete har fortskridit i raskt tempo, ehuru sommarens svåra torka förorsakade rätt avsevärt avbräck i uppförökningen och frösättningen av fördubblingstyperna. Av viktigare större frögenerationer av fördubblad typ förfogar växtsystematisk-genetiska institutionen nu över dylika hos vit-

senap, rybs, vit-, röd- och alsikeklöver samt humleluzern. Klöverarterna och humleluzern ha under året lagts ut i smärre förberedande, jämförande försök, varvid de normala och fördubblade typernas grönvikt och hövikt fastställts. Därtill föreligga nu också de vid kemiska analyslaboratoriet företagna bestämningarna av de viktigare kemiska beståndsdelarna hos de i de jämförande försöken konkurrerande kromosomtyperna. I det följande lämnas en översikt av de därvid fastställda procentuella relationerna mellan normaltyp och fördubblad typ hos vitklöver, alsikeklöver och humleluzern.

	Normal- formen	Fördubblingsformen		
		Vitklöver	Alsike- klöver	Humle- luzern
Grönvikt	100	175	173	160
Hövik	100	147	157	140
Torrsubstans	100	99.4	99.8	99.6
Kväve	100	105	103	101
Växttråd	100	88.6	101	95.7
Aska	100	108	88.8	85.2
Smältbar råprotein	100	108	99.5	102
Råfett	100	116	100	100
P ₂ O ₅ (fosforsyra)	100	100	104	96.4

Tabellen ger vid handen, att äggvitehalten i fördubblingstyperna av vitklöver och alsikeklöver är högre än i normaltypen. Vidare är den starka stegringen av hö- och grönvikt hos de tre fördubblingstyperna frapperande. Av tabellen framgår dessutom, att jättetypen vitklöver även i andra avseenden (hög råfetthalt och låg växttrådhalt) är överlägsen den normala.

Beträffande oljeväxterna rybs (rovrops) och vitsenap har ännu icke någon analys medhunnits. Frösättningen hos fördubblingsformerna av dessa växtslag var emellertid synnerligen god, och det torde endast vara en tidsfråga innan högavkastande stammar kunna åstadkommas även av detta material.

Av viktigare fördubblingar, som kunnat framställas vid institutionen under det gångna året, må särskilt nämnas vallmo, vicker och ärter. De befinna sig emellertid samtliga ännu på uppförökningens första stadier, och intet kan på denna tidpunkt sägas beträffande deras avkastning. Faran för sterilitet synes emellertid ha lyckligt undgått; någon större nedsättning av fertiliteten hos nyssnämnda fördubblade växtslag har hittills icke förmärkts.

Med de under det gångna året, delvis med tillämpandet av nya metoder, utexperimenterade tetraploiderna ha de vid institutionen framställda kromosomfördubblingarna stigit till ett antal av 24. Detta torde vara det största antal, som någon institution i in- eller utlandet lyckats framställa. Fördubblingsmaterialet omfattar flertalet av våra värdefullaste vallväxter och ett antal andra kulturväxter.

Det bör framhållas, att vissa av dessa fördubblingar icke beteckna något framsteg utöver normalformerna. Så synes vara förhållandet hos lin, potatis och sojabönan. Hos dessa växtslag synes kromosomtalet hos »normalformen» redan på spontan väg hunnit till det för cellen optimala; en vidare uppförökning betyder i dessa fall nedsatt vitalitet. Fördubblingsformerna hos dessa växtslag torde dock genom korsningsarbete kunna bli värdefulla för den fortsatta förädlingen.

En av den experimentella kulturväxtforskningens viktigaste uppgifter torde dock vara att med alla till buds stående metoder försöka höja kromosomtalet hos samtliga kulturväxter. Därmed skapas ett helt nytt utgångsmaterial för förädlingen inom respektive växtslag, och hos vissa av dessa växtslag kunna

fördubblingsformerna sannolikt direkt och relativt snabbt utnyttjas till lantbrukets fromma.

Förutom den specifika avkastningen sammanhånga många andra egenskaper med det förhöjda kromosomtalet. Vissa av dessa, teoretiskt såväl som praktiskt, betydelsefulla problem bearbetas vid institutionen. En sådan är köld- och torkresistensens avhängighet av kromosomtalet, egenskaper som för vårt lands vidkommande äro av synnerligen stor vikt. En annan uppgift, som bearbetas vid institutionen, är korsningar mellan kromosomfördubblade typer av helt olika arter. Dylika artkorsningar äro omöjliga eller ytterst svåra att utföra mellan dessa arters normalformer, men äro av vissa orsaker lättare tänkbara mellan samma arters fördubblingstyper. Skulle dylika korsningar mellan olika arters fördubblingstyper lyckas — vid institutionen ha vissa gynnsamma resultat redan erhållits — skulle helt nya kulturväxter kunna framställas.

För genomförandet av det fördubblingsarbete, som står på institutionens program, ha under de sista 8 månaderna cirka 10,000 kronor tagits i anspråk för tillfällig arbetskraft vid institutionen.

I fråga om kostnaderna för de i framställningen förordade fortsatta undersökningarna har professor Turesson anfördt följande.

För vintersäsongen 1941/42 torde cirka 2,000 preparat behöva kromosomräknas och pricklingar av cirka 10,000 småplantor verkställas, vilket med det ordinarie korsningsarbetet och skötseln av växthuskulturerna betyder en avsevärd arbetsstyrka, om programmet något så när skall kunna fullföljas. Vår- och sommararbetet torde icke heller med det material, som för närvarande väntar på bearbetning, tillnärmelsevis kunna skötas med den extra arbetsstyrka, som institutionen under sistförflutna arbetsår förfogat över. För att under vintersäsongen 1941/42 och under vår- och sommarmånaderna 1942 kunna fullfölja de mest trängande arbetsuppgifterna rörande fördubblingsarbetet erfordras därför ett anslag å 16,090 kronor, fördelat å följande poster:

Tillfällig extra arbetskraft:

1 cytologiskt-tekniskt biträde å 250 kronor för månad under 8 månader	kronor 2,000	
4 lägre laboratoriebiträden å 150 kronor för månad under 8 månader	»	4,800
2 arbetare för sådd, prickling, skolning och skötsel i växthus och bänkar å 210 kronor för månad under 8 månader	»	3,360
2 arbetare för skötsel av kulturer på fältet å 225 kronor för månad under 8 månader ..	»	3,600
		kronor 13,760

Materialbehov:

Stall- och konstgödsel	kronor	750	
Körslor	»	120	
Kruk-, låd- och isoleringsmaterial	»	575	
Kemikalier och glasvaror	»	885	kronor 2,330
Summa kronor 16,090.			

Styrelsen för lantbrukshögskolan har tillstyrkt bifall till den av professor Turesson gjorda framställningen. Enligt styrelsens uppfattning vore det nämligen av synnerlig vikt, att ifrågavarande undersökningar, vilka under år 1941 givit synnerligen lovande resultat, kunde fortsättas

Med hänsyn till betydelsen — särskilt i nuvarande läge — av att största möjliga avkastning kan utvinnas av våra kulturväxter och då de vid lantbrukshögskolans växtsystematisk-genetiska institution bedrivna försöken i syfte att framställa kromosomfördubblade, härdiga växttyper med avsevärt större utbyte än de eljest förekommande enligt vad högskolestyrelsen meddelat givit mycket lovande resultat under år 1941, vill jag förorda, att staten anvisar medel för undersökningarnas fullföljande. Mot den i ärendet verkställda kostnadsberäkningen har jag intet att erinra. Det synes vara lämpligt, att det föreslagna beloppet, avrundat till 16,000 kronor, äskas av riksdagen i form av ett särskilt reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. För användningen av anslaget torde böra gälla i huvudsak de villkor som föreskrivits för dispositionen av tidigare för ändamålet anvisade belopp. Arbetet vid institutionen bör planläggas på sådant sätt, att ifrågavarande medel förslå för tiden fram till den 1 april 1943.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 16,000.

[4.] 18 a. **Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m., reservationsanslag.** För detta ändamål anvisade 1939 års lagtima riksdag å riksstaten för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 230,800 kronor. Av anslaget avsågos 100,000 kronor till förbättringsarbeten i slottsbyggnaden vid Alnarp, vilka arbeten kostnadsberäknats till 202,000 kronor. I den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, förutsattes sagda belopp av 100,000 kronor skola disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gällde för användning av anslag upptaget å allmän beredskapsstat. Sedan 1941 års riksdag (prop. nr 2, bil. 9, p. 1; r. skr. nr 94) förklarat sig icke ha något att erinra mot av Kungl. Maj:t framställt förslag att för igångsättande av de av 1939 års lagtima riksdag beslutade förbättringsarbetena i slottsbyggnaden vid Alnarp taga i anspråk förenämnda belopp av 100,000 kronor, bemyndigade Kungl. Maj:t den 1 augusti 1941 styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut att för en kostnad av högst 100,000 kronor låta utföra vissa värme- och sanitetsanläggningar i slottsbyggnaden samt i samband därmed erforderliga byggnadsarbeten, allt i enlighet med av arkitekten G. Beijer, Lomma, år 1941 uppgjorda ritningar samt ett av ingenjören J. Österberg, Malmö, upprättat, den 1 juli 1941 dagtecknat förslag.

I skrivelse den 26 november 1941 har *institutets styrelse* hemställt, att ett belopp av 102,000 kronor måtte anvisas för fortsatta förbättringsarbeten i slottsbyggnaden. Härvid har anförts i huvudsak följande.

Omläggningen av värmeledningen i slottsbyggnaden har förorsakat åverkan i samtliga lokaler och målning och tapetsering i flertalet av dessa är därför synnerligen behövlig. För att erhålla rinnande vatten i slottsbyggnadens översta våningar har det befunnits nödvändigt att flytta tryckbassängen för vatten från västra flygeln till tornbyggnaden i slottet. Bland de mest trängande förbättringsarbetena av annat slag märkas iståndsättande av vaktmästarbostaden samt inredning av lokaler för bibliotek och läsrum. Därjämte har styrelsen för avsikt, att, i den mån så är möjligt, utbyta nu befintliga fönster i slottet, som delvis äro bristfälliga och i hög grad otäta, mot nya fönster med kopplade bågar. I den mån dylikt utbyte kan genomföras, torde en icke oväsentlig bränslebesparing kunna uppnås.

På grund av den mycket betydande stegring av byggnadskostnaderna, som ägt rum sedan 1938, är styrelsen fullt medveten om att samtliga de tidigare beräknade förbättringsarbetena i slottsbyggnaden icke kunna genomföras för det förut upptagna beloppet, 202,000 kronor, men styrelsen är dock av den uppfattningen, att de mest trängande behoven skola kunna avhjälpas. Styrelsen vill särskilt framhålla nödvändigheten av att omförmälda förbättringsarbeten bli utförda utan dröjsmål.

Sedermera har institutsstyrelsen i skrivelse den 15 december 1941 — på grundval av vissa av arkitekten G. Beijer, Joel Österbergs ingenjörskbyrå och södra Sveriges ångpanneförening upprättade ritningar och arbetsbeskrivningar — framlagt följande kostnadsberäkning beträffande de av styrelsen ifrågasatta fortsatta förbättringsarbetena i slottsbyggnaden:

Nytt bibliotek och läsrum, rum för lärare, förråd för vaktmästare, telefonhytter, tidskriftsrum för elever, skåp i korridorer, inredning av nya elevrum å vindarna och omändring av nu befintliga elevrum	kronor	20,900
Nya fönster och dörrar samt omläggning av golv i elevrum ..	»	15,860
Fönster i korridorer, lärosalar, läsrum, kollegierum och styrelserum	»	13,033
Golvbeläggning i korridorer	»	4,506
Flyttning av tryckbassäng för vatten	»	4,700
Iståndsättande av vaktmästarbostaden	»	5,531
Målningsarbeten	»	21,000
Ändring av den elektriska installationen	»	8,470
Arkitekt- och kontrollantarvoden för den fortsatta ombyggnaden	»	3,000
Oförutsedda utgifter	»	5,000

Summa kronor 102,000.

Jag torde vidare få anmäla, att institutsstyrelsen i skrivelse den 26 november 1941 hemställt, att ett belopp av 25,000 kronor måtte ställas till förfogande för omändring av den förutvarande rektorsbostaden vid institutet till två tjänstebostäder åt ämneslärare. I skrivelsen, vid vilken fogats av arkitekten G. Beijer uppgjorda ritningar och kostnadsberäkning, har institutsstyrelsen anförut i huvudsak följande.

På grund av brist på tjänstebostäder vid institutet nödgas ett icke ringa antal extra ordinarie befattningshavare vid institutet bo utanför dess område. Då deras tjänstgöringstid oftast omspannar hela dagen, är det uppenbart att ett dylikt förhållande vållar stora olägenheter. Till dessa tjänstemän höra äm-

nesläraren i jordbrukslära och kulturteknik samt ämnesläraren i mejerikemi och mejeribakteriologi. Båda dessa ämneslärare äro på grund av sin omfattande tjänstgöringsskyldighet i synnerligen stort behov av tjänstebostäder vid institutet. För undersökning av möjligheten att bereda dessa båda lärare bostäder vid institutet har styrelsen uppdragit åt arkitekten G. Beijer och Joel Österbergs ingenjörbyrå att upprätta förslag och kostnadsberäkning för omändring av förra rektorsbostaden till bostäder för två ämneslärarfamiljer. Enligt en av arkitekten Beijer därefter uppgjord kostnadskalkyl beräknas kostnaderna för inredning av två lägenheter om vardera 4 rum, jungfrukammare och kök till 25,000 kronor, varav 14,600 kronor för byggnadsarbeten, 4,700 kronor för värme- och sanitära ledningar, 2,400 kronor för målningsarbeten, 800 kronor för elektriska ledningar samt 2,500 kronor för diverse och oförutsedda utgifter.

Lantbruksstyrelsen har i remissutlåtande den 18 december 1941 — under framhållande av den stora bristen på bostäder vid Alnarpsinstitutet och angelägenheten av att de vid institutet anställda ämneslärarna erhöle tjänstebostad därstädes — förordat bifall till institutsstyrelsens framställning i ämnet.

Med hänsyn till angelägenheten av att slottsbyggnaden vid Alnarp snarast möjligt istandsättes anser jag mig böra biträda institutsstyrelsens framställning om anvisande av 102,000 kronor för fortsatta förbättringsarbeten i sagda byggnad. Genom utförandet av ifrågavarande arbeten, vilka bland annat avse åstadkommande av förbättrade bostadsförhållanden för lärare, elever och vaktmästare samt inredning av lokaler för bibliotek och lärum, skulle de angelägnaste behoven av reparationer och ombyggnadsarbeten i slottsbyggnaden kunna tillgodoses. På skäl som av institutsstyrelsen och lantbruksstyrelsen anförts finner jag mig vidare böra tillstyrka förslaget om en medelsanvisning av 25,000 kronor för omändring av den förutvarande rektorsbostaden till tjänstebostäder för två ämneslärare. Det synes lämpligt, att de äskade beloppen, tillhoppa $(102,000 + 25,000 =)$ 127,000 kronor, anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Föredraganden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att lämna de föreskrifter beträffande planläggningen och utförandet av ifrågavarande företag, som kunna finnas lämpligen böra vidtagas i syfte att nedbringa kostnaderna för desamma.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 127,000.

F. Veterinärväsendet m. m.

[5.] **5 a. Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning, reservationsanslag.** För budgetåret 1939/40 har å kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan upptagits ett reservationsanslag av 355,000 kronor, avsett till bestridande av kostnaderna för ombyggnad av bland annat medicinska hundkliniken. Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 anbefallt byggnadsstyrelsen att efter samråd med styrelsen för veterinärhögskolan låta utföra ifrågavarande byggnadsarbeten.

Sedan styrelsen för veterinärhögskolan i skrivelse den 14 september 1939 hemställt om en medelsanvisning av 73,254 kronor för inredning av de lokaler vid högskolan som skulle om- eller tillbyggas — varav 23,000 kronor för modernisering av medicinska hundkliniken röntgenavdelning — anvisade 1940 års lagtima riksdag å tilläggsstat II för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag å 40,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 5 mars 1941 har *styrelsen för veterinärhögskolan* hemställt om ett tilläggsanslag å 26,200 kronor för fullföljande av röntgenanläggningen på medicinska kliniken. Över framställningen har statskontoret den 12 mars 1941 avgivit infordrat utlåtande.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Av det beviljade anslaget för inredning och utrustning återstå 14,000 kronor. Enligt infordrat anbud ha kostnaderna för röntgenutrustning vid medicinska hundkliniken nu beräknats till 40,200 kronor. Då högskolan av förenämnda anslag förfogar över 14,000 kronor, erfordras alltså ytterligare 26,200 kronor för röntgenavdelningens utrustning. De ökade kostnaderna för röntgenutrustningen föranledas därav, att en prisstegring på omkring 25 procent inträtt, att en kraftigare och därför dyrbarare högsämningsanläggning blivit erforderlig för att utfå tillräcklig effekt för terapi samt att den stora utvecklingen på röntgenteknikens område medfört förbättringar, av vilka en del äro av den art, att man vid en modern installation måste tillgodogöra sig dem.

Till motivering av behovet av anläggningen har framhållits, att högskolans röntgenutrustning på såväl den kirurgiska som medicinska avdelningen vore undermålig och att den medicinska avdelningens röntgen vore sämst. Högskolan saknade fullständigt röntgenanläggning för terapi. Detta innebure en stor olägenhet, i det att många patienter, som vore behäftade med svulster och andra lidanden, vilka icke kunde operativt eller eljest behandlas men som kunde återställas genom röntgenbehandling, nu ginge förlorade. Detta hade medfört många och stora förluster av dyrbara hundar.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot bifall till framställningen.

Jag torde vidare få anmäla, att *högskolestyrelsen* i skrivelse den 29 september 1941 hemställt, att ett belopp av 8,830 kronor måtte ställas till förfo-gande för installerande av en automatisk telefonväxel inom högskolan.

Av handlingarna i detta ärende inhämtas i huvudsak följande.

Veterinärhögskolans telefonväxel är av gammal konstruktion, avsedd för manuell skötsel beträffande såväl ut- och ingående samtal som interna sam-

tal mellan högskolans avdelningar. Med den samtalsfrekvens, som sedan flera år belastat högskolans växel, har detta system visat sig vara hindersamt och olämpligt. Under de tider på dagen, då klinikerna äro öppna, är samtalsfrekvensen numera så stor, att telefonvakten omöjligen kan hinna med att tillfredsställande sköta telefontrafiken inom högskolan. Kostnaderna för anläggande av en 90 nummers automatisk telefonväxel med bibehållen manuell betjäning av ingående samtal uppgå enligt anbud från telegrafverket till 8,750 kronor, vartill kommer engångsavgift å 80 kronor för 13 huvudledningar. Genom att utgående samtal ävensom samtal inom högskolan bortgå från den manuellt skötta växeln skulle det bli möjligt för telefonvakten att fullt tillfredsställande betjäna den telefonerande allmänheten. Av telegrafverket godkända utrymmen för den automatiska apparaturen ha reserverats i den pågående tillbyggnaden av kontorsbyggnaden.

Mot de av styrelsen för veterinärhögskolan beräknade kostnaderna för utrustning av medicinska hundklinikens röntgenavdelning samt för installering av automatväxel vid högskolan har jag intet att erinra. Då de byggnadsarbeten vid högskolan, för vilkas utförande medel beviljats av 1939 års lagtima riksdag, torde vara fullbordade under våren 1942, är det angeläget, att av högskolestyrelsen äskade medel för inredning och utrustning, uppgående till $(26,200 + 8,830 =)$ i runt tal 35,100 kronor, anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

*Före-
draganden.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,100.

G. Lanthushållning i allmänhet.

[6.] 31. **Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, reservationsanslag.** För detta ändamål har för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag av 80,000,000 kronor (prop. nr 278; r. skr. nr 411). I skrivelse den 28 november 1941 har *statens livsmedelskommission* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår måtte beviljas ett belopp av 20,000,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Sedermera har livsmedelskommissionen i en den 9 december 1941 dagtecknad promemoria anhållit, att utöver nyssnämnda belopp måtte anvisas ytterligare 36,000,000 kronor.

Till närmare utredning angående medelsbehovet har kommissionen i skrivelsen den 28 november 1941 anfört bland annat följande.

För tiden juli—september 1941 ha i prisutjämningsbidrag och mjölkstillägg utbetalats i runt tal 10,000,000 kronor. Under förutsättning att under återstoden av budgetåret prisutjämningsbidraget kommer att utgå med 1 öre per kilogram invägd mjölk, skulle man, med hänsyn till den väntade nedgången i mjölkproduktionen, kunna räkna med en besparing å 6,000,000 kronor av det för utbetalning av prisutjämningsbidrag och konsumtionsmjölkstillägg beräknade beloppet, 30,000,000 kronor. Beträffande de särskilda mjölk-

ersättningarna torde man efter nu gällande grunder få räkna med en kostnad å 3,500,000 kronor, vilket i förhållande till det härför beräknade beloppet innebär en kostnadsökning å 500,000 kronor, som hänför sig till ökade utgifter för det s. k. merfrakttillägget på grund av svårigheter för mjölktransporten från och till Stockholm. De för pristillägg å lantsmör, producentbidrag och diverse kostnader beräknade beloppen, respektive 3,000,000, 42,000,000 och 2,000,000 kronor, torde med nuvarande bestämmelser förslå till täckande av ifrågavarande kostnader. Å andra sidan torde man ej kunna räkna med någon besparing å dessa belopp.

Med hänsyn till det anförda skulle således — med oförändrade grunder — av det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 80,000,000 kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett belopp på 74,500,000 kronor komma att tagas i anspråk för här förut angivna ändamål. Av ifrågavarande anslag skola emellertid enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t täckas kostnaderna jämväl för vissa andra regleringsåtgärder på jordbrukets område. Sålunda har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 15 augusti 1941 bemyndigat kommissionen dels att till odlare av höstsäd utbetala särskilt arealtillägg (odlingspremie), dels ock att i vissa fall utbetala prisrestitution å inköpt fodercellulosa, varjämte Kungl. Maj:t föreskrivit, att för utbetalande av nämnda tillägg och prisrestitution skulle anlitas de medel, som kommissionen ägde använda för upprätthållande av jordbruksregleringen. Enligt gjorda beräkningar komma kostnaderna för arealtillägget under innevarande budgetår att uppgå till 21,500,000 kronor och kostnaderna för prisrestitutionen att utgöra 3,000,000 kronor. Av ifrågavarande för innevarande budgetår anvisade anslag skulle i anslutning till vad förut anförts således komma att tagas i anspråk — utöver förenämnda belopp å 74,500,000 kronor — ytterligare $(21,500,000 + 3,000,000 =)$ 24,500,000 kronor. Med dessa beräkningar skulle alltså anslaget komma att visa en brist å 19,000,000 kronor. Då emellertid ifrågavarande anslag i viss utsträckning torde komma att anlitas även för vissa andra ännu ej beslutade regleringsåtgärder på jordbrukets område, torde man för närvarande försiktigtvis böra uppskatta det ytterligare medelsbehovet till 20,000,000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas å tilläggsstat. Kommissionen vill i detta sammanhang ytterligare framhålla, att förenämnda beräkningar äro gjorda under antagande att prisutjämningsbidraget kommer att utgöra 1 öre per kilogram invägd mjölk och att mjölk-tilläggen komma att utgå med oförändrade belopp. Mjölkkvantiteterna ha beräknats i enlighet med den av särskilda delegerade verkställda utredningen om jordbrukets inkomster och utgifter, som förut överlämnats till Kungl. Maj:t. Skulle pågående jordbruksförhandlingar resultera i en höjning av prisutjämningsbidraget eller mjölk-tilläggen eller skulle de blivande stödåtgärderna bygga på en annan uppskattning av den blivande mjölkproduktionen, bör alltså en motsvarande höjning göras av det av kommissionen härför beräknade beloppet, 24,000,000 kronor.

I förberörda promemoria har livsmedelskommissionen yttrat i huvudsak följande.

Sedan jordbruksförhandlingarna numera slutförts och resultatet av dessa tillkännagivits, får kommissionen lämna en redogörelse för på grund härav inom kommissionen gjorda förnyade beräkningar angående medelsbehovet för innevarande budgetår till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Resultatet av förhandlingarna innebär bland annat, att jordbruket vid en beräknad mjölkinvägning vid mejerierna under tiden den 1 oktober 1941 — den 31 maj 1942 av 1,342,000 ton, vilken myckenhet beräknats på grund-

val av den av särskilda sakkunniga verkställda utredningen om jordbrukets inkomster och utgifter, tillföres ett bidrag av statsmedel av cirka 36,000,000 kronor för tiden den 1 oktober 1941—den 31 augusti 1942. Nämda belopp är avsett att fördelas på följande sätt:

1) höjning av bidraget för konsumtionsmjölk och till mjölk omräknad grädde från 1 till 1.5 öre per kilogram under tiden den 1 oktober 1941—den 31 augusti 1942: 4,000,000 kronor;

2) för tillgodoseende under tiden den 1 oktober 1941—den 31 maj 1942 av de områden, som hårdast drabbats av skördenedgången, samt för höjning av bidraget till produktmjölk från 1 till 1.5 öre per kilogram under samma tid: 28,000,000 kronor;

3) för upprätthållande av mejeriernas körlinjer: 3,000,000 kronor;

4) för extra mjölkbidrag till Norrland: 1,000,000 kronor.

Därest mjölkinvägningen vid mejerierna under tiden den 1 oktober 1941—den 31 maj 1942 skulle bli lägre än 1,342,000 ton, skall förut angivna belopp av 28,000,000 kronor efter Kungl. Maj:ts bestämmande ökas med ett belopp, svarande mot den inkomst som bortfaller genom mjölkinvägningens nedgång under 1,342,000 ton, dock högst med 8,000,000 kronor. Skulle mjölkinvägningen bli högre än 1,342,000 ton, skall sagda belopp av 28,000,000 kronor nedgå med ett belopp, svarande mot den ökade inkomst som tillföres jordbruket genom ökningen i mjölkinvägningen, dock högst med 8,000,000 kronor.

Kommissionen vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 28 november 1941 förordnat, att de särskilda mjölkpristilläggen i Norrland från och med den 1 oktober 1941 skola höjas med 0.5 öre per kilogram produktmjölk. Denna höjning medför ett ökat medelsbehov för innevarande budgetår av i runt tal 675,000 kronor.

Under hänsynstagande till omförmälda överenskommelse och beslut skulle, med den av delegationen beräknade mjölkinvägningen, det ytterligare medelsbehovet för innevarande budgetår till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område kunna beräknas till — utöver det belopp å 20,000,000 kronor, som angivits i kommissionens förenämnda skrivelse den 28 november 1941 — 36,000,000 kronor. Det sammanlagda ytterligare medelsbehovet för innevarande budgetår till ifrågavarande åtgärder skulle alltså kunna upptagas till i runt tal 56,000,000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas å tilläggsstat.

Av vad livsmedelskommissionen anfört framgår, att till följd av vissa under innevarande budgetår fattade beslut det för samma budgetår anvisade reservationsanslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område icke är tillräckligt för täckande av kostnaderna för ändamålet. Kommissionen har i anledning härav hemställt om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av tillhopa 56,000,000 kronor. Mot kommissionens anslagsberäkning finnes från min sida intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 56,000,000.

[7.] **31 a. Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, reservationsanslag.** Av det till Omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget av 20,500,000 kronor avse 13,000,000 kronor täckande av kostnaderna för den av svenska spannmålsaktiebolaget under verksamhetsåret den 1 september 1940—den 31 augusti 1941 bedrivna inköps- och försäljningsverksamheten beträffande spannmål och foder. Sistnämnda belopp har framkommit på så sätt, att från de för spannmålsbolagets verksamhet under nyssnämnda tid beräknade kostnaderna, uppgående till i runt tal 19,000,000 kronor, avdragits en vid försäljning av spannmål under nämnda tid uppskattad varuvinst av 6,000,000 kronor.

För åstadkommande av en centralisering av de organisatoriska förhållandena beträffande brödsäds- och fodermedelsregleringen har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 augusti 1941 (nr 708) förordnat, att vad i allmän författning eller särskilda Kungl. Maj:ts beslut finnes stadgat rörande foderintressentföreningen u. p. a., fröintressentföreningen u. p. a. och svenska stråfoderhandelsföreningen u. p. a. skulle från och med den 1 september 1941 i stället i tillämpliga delar äga avseende å svenska spannmålsaktiebolaget. I samband härmed har Kungl. Maj:t godkänt ett avtal mellan staten och spannmålsaktiebolaget att gälla från och med den 1 september 1941 till och med den 31 augusti 1942 av huvudsakligen följande innebörd. Enligt avtalet skall bolaget i fortsättningen liksom hittills av fullgod, kvarnduglig samt vid normal skötsel lagringsduglig brödspannmål, som bolaget vid utgången av augusti 1941 innehar eller därefter inköper, för statens räkning tills vidare lagra 100,000 ton, vilken kvantitet skall utgöra ett beredskapslager att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas under utomordentliga förhållanden. Bolaget får dock, under iakttagande av de föreskrifter, som livsmedelskommissionen må finna nödigt meddela, å den inhemska marknaden försälja i beredskapslagret ingående spannmål, därest bolaget med detta införlivar en mot den försålda kvantiteten svarande myckenhet brödsäd. Bolaget skall efter direktiv från livsmedelskommissionen handhava verkställigheten av beslutade regleringar beträffande brödspannmål, frö och fodermedel samt härutöver fullgöra den verksamhet beträffande brödspannmål, frö, fodermedel och produkter därav ävensom de särskilda uppgifter i övrigt, som Kungl. Maj:t eller kommissionen uppdrager åt bolaget. Staten skall *dels* som säkerhet för bolagets upplåning av erforderliga medel i mån av behov och på villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, tillhandahålla bolaget svenska statens fyra procents obligationer till ett nominellt belopp av 150,000,000 kronor, *dels* ock bestrida kostnaderna för bolagets verksamhet under avtalstiden med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer, under det att bolaget skall i enlighet med de föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelar, till statsverket inleverera under avtalstiden influtna medel, i den mån dessa medel icke åtgått eller beräknas åtgå för återköp av spannmål eller för täckande av kostnaderna för bolagets verksamhet i övrigt eller för uppbringande av bolagets lager till av Kungl. Maj:t föreskriven omfattning.

Livsmedelskommissionen har med skrivelse den 28 november 1941 överlämnat en av *svenska spannmålsaktiebolaget* till kommissionen ställd skrivelse av den 19 november 1941 jämte en därtill fogad kostnadstablå.

Spannmålsaktiebolaget har i sin skrivelse och kostnadstablå beräknat bolagets kostnader för tiden den 1 september 1941—den 31 augusti 1942 till 102,161,750 kronor. Av detta belopp belöpa 14,503,750 kronor å spannmålssektionen, 75,125,000 kronor å fodermedelssektionen, 5,620,000 kronor å sektionen för stråfoder, utsäde och diverse varor, 1,913,000 kronor å personal- och lokalkostnader, 2,500,000 kronor å räntekostnader samt 2,500,000 kronor å leveranspremier för fodersäd.

Bolaget har i tabblån beräknat kostnaderna för spannmålssektionen sålunda:

I. Omsättning av bolaget tillhörig brödsäd.

1. Lagerhyror, in- och uttagningskostnader		kronor	2,327,500		
2. Transportkostnader		»	1,200,000	kronor	3,527,500

II. Omsättning av brödsäd genom auktoriserade spannmålshandlare.

1. Ersättning till spannmålshandlare och mäklare		kronor	1,002,500		
2. Torkningskostnader		»	200,000		
3. Transportkostnader		»	2,187,500	»	3,390,000

III. Omsättning av fodersäd genom auktoriserade spannmålshandlare.

1. Ersättning till spannmålshandlare och mäklare		kronor	3,963,750		
2. Transportkostnader					
a) vid hopsamling		kronor	337,500		
b) vid försäljning till kvarn		»	1,485,000		
c) vid överföring till Norrland ..		»	750,000		
d) vid överflyttning inom övriga delen av landet		»	1,050,000	»	3,622,500
				»	7,586,250

Summa kronor 14,503,750.

De å sektionen för fodermedel belöpande utgifterna ha av bolaget beräknats på följande sätt.

1. Oljekraftfoder.

Inköp av cirka 100,000 ton å
550 kronor per ton kronor 55,000,000

Kostnader för blandning, frakter
och försäljning å 40 kronor
per ton

kronor 4,000,000

kronor 59,000,000

Försäljning av cirka 100,000 ton
å 280 kronor

» 28,000,000 kronor 31,000,000

2. Fodercellulosa.

Inköp inkl. rivning av cirka
350,000 ton å 195 kronor per
ton

kronor 68,250,000

Kostnader för frakter och för-
säljning å 32 kronor 50 öre per
ton

» 11,375,000

kronor 79,625,000

Försäljning av cirka 350,000 ton
å 120 kronor per ton

» 42,000,000 » 37,625,000

3. Diverse varor.

Inköp av cirka 50,000 ton å 300
kronor per ton

kronor 15,000,000

Kostnader för frakter, försälj-
ning m. m. å 30 kronor per
ton

» 1,500,000

kronor 16,500,000

Försäljning av cirka 50,000 ton
å 200 kronor per ton

» 10,000,000 » 6,500,000

Summa kronor 75,125,000.

Kostnaderna för sektionen för stråfoder, utsäde och diverse varor ha av bolaget uppskattats i enlighet med följande uppställning.

1. Utlåning av cirka 4,000 ton höst- utsäde:

Prisskillnad 80 kronor per ton ..

kronor 320,000 kronor 320,000

2. Omsättning av cirka 10,000 ton potatisflingor till kvarnar

a) inköpspris 500 kronor per ton

» 5,000,000

b) transportkostnader 30 kronor
per ton

» 300,000

c) försäljningspris 300 kronor
per ton

» 3,000,000 » 2,300,000

3. Omsättning av cirka 15,000 ton potatismjöl till kvarnar

a) inköpspris 480 kronor per
ton

kronor 7,200,000

b) transportkostnader 20 kronor
per ton

» 300,000

c) försäljningspris 300 kronor
per ton

» 4,500,000 kronor 3,000,000

Summa kronor 5,620,000.

Bolaget har beträffande personal- och lokalkostnader anført, att omorganisationen av bolaget torde komma att medföra vissa engångsutgifter. Personal- och lokalkostnaderna ha av bolaget beräknats enligt följande uppställning:

1. Löner och resekostnader	kronor	1,500,000	
2. Lokal etc.			
Hyror och inredning	kronor	125,000	
Städning, rengöring och lyse ..	»	8,000	
Möbler, armatur, kontors- och bokföringsmaskiner m. m. ..	»	45,000	» 178,000
3. Övriga kontorskostnader.			
Telefon	kronor	60,000	
Porton	»	55,000	
Trycksaker, annonser och kontorsartiklar	»	120,000	» 235,000
Summa kronor		1,913,000.	

I sin skrivelse har spannmålsaktiebolaget slutligen anmärkt, att bolaget vid sin beräkning av de medel som behövas för täckning av bolagets kostnader icke tagit hänsyn till att bolaget genom försäljning av brödsäd till högre priser än som tillämpats för inneliggande lager i bokslutet den 31 augusti 1941 komme att erhålla en bokvinst av cirka 11,000,000 kronor.

Livsmedelskommissionen har i sin förenämnda skrivelse — under framhållande av att spannmålsaktiebolaget uppskattat kostnaderna för verksamheten under redovisningsåret den 1 september 1941—31 augusti 1942 till i runt tal 102,000,000 kronor — påpekat, att i detta belopp inginge utgifterna för prisrestitution å under sommaren 1941 försåld fodercellulosa, beräknade till cirka 3,000,000 kronor, men att detta belopp skulle gäldas av de till kommissionens förfogande stående medlen för upprätthållande av jordbruksregleringen, varför beloppet icke borde upptagas i detta sammanhang. Kommissionen, som förklarat sig i stort sett biträda spannmålsaktiebolagets anslagsberäkningar, har således ansett sig böra räkna med kostnader för spannmålsaktiebolaget å omkring 99 miljoner kronor. Enligt kommissionen borde därjämte beaktas, att en del av kostnaderna för bolaget, exempelvis förluster å kraftfodermedel, syntes kunna täckas genom att från det för budgetåret 1941/42 under nionde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till Prisclearing för fodermedel m. m. överfördes vad av anslaget icke behövde tagas i anspråk för clearing av konstgödsel och skördegar. För spannmålsaktiebolagets verksamhet under räkenskapsåret den 1 september 1941—31 augusti 1942 syntes kunna tagas i anspråk omkring 9,300,000 kronor av anslaget till Prisclearing för fodermedel m. m., varför för bolagets verksamhet under nämnda verksamhetsår erfordrades ett anslag av i runt tal 90,000,000 kronor.

Rörande de av bolaget uppgjorda tabläerna över bolagets utgifter har livsmedelskommissionen anført bland annat.

Till en början torde böra påpekas, att bolagets spannmålssektions kostnader huvudsakligen utgöras av lagerhyror och transportkostnader samt ersättningar till spannmålshandeln. De anstalter, som med regeringens medgivande

äro träffade härvidlag, innebära bland annat att bolaget belastas med snart sagt alla transportkostnader för såväl brödsäd som fodersäd. Dessa transportkostnader uppgå i runt tal till icke mindre än 7,000,000 kronor.

De av spannmålsbolaget angivna inköpspriserna å oljekraftfoder — genomsnitt 550 kronor per ton — måste för dagen anses tilltagna med en viss försiktighetsmarginal. Priset på oljekakor som importeras västerifrån utgör för närvarande cirka 28 kronor per deciton cif svenska hamnar. För oljekakor som inköpas i Mellaneuropa ställa sig däremot priserna för närvarande så höga som omkring 60 kronor per deciton. Ingenting tyder på att sistnämnda priser komma att i någon mera avsevärd mån reduceras ens när oljekakorna från innevarande års skörd komma att marknadsföras. Utförsäljningspriserna å oljekraftfoder ha bestämts genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 augusti 1941. I fråga om fodercellulosa äro inköps- och försäljningspriserna fixerade, inköpspriserna genom avtal, tillkomna med godkännande av Kungl. Maj:t, och försäljningspriserna genom nyssberörda beslut den 15 augusti 1941. Beträffande de kostnader, som angivits för under huvudrubriken »Fodermedelssektionen» angivna »Diverse varor» vill kommissionen påpeka följande. Utlåning av höstutsäde — vilken utlåning verkställt enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1941 — har åsamkat spannmålsbolaget vissa transportkostnader. Med hänsyn till knappheten å höstutsäde inom en del områden har bolaget vidare vid nämnda utlåning måst ställa till förfogande utsäde av i vissa fall högre kvalitet än den, som av jordbrukarna efterfrågats. Berörda kostnader få anses medföra den förlust på i genomsnitt 80 kronor per ton, som av bolaget angivits uppkomma i samband med utlåningen. Vad angår kostnaderna för potatisflingor och potatismjöl må framhållas, att inköpspriserna å berörda varor överensstämma med de priser, vilka garanterats potatisflingefabrikanterna respektive potatismjölframställarna. Försäljningspriserna äro upptagna till de belopp, 30 kronor per deciton, som kvarnindustrien torde böra erlägga. Härom föreligger dock ännu intet Kungl. Maj:ts beslut.

Vid beviljande för budgetåret 1941/42 av ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor till Prisclearing för fodermedel m. m. beräknades cirka 10,000,000 kronor belöpa å omsättning av oljekaksfoder, kli m. m. samt cirka 4,500,000 kronor å omsättningen av fodercellulosa. Den nu av spannmålsbolaget beräknade kostnaden för omsättning av oljekraftfoder, fodercellulosa m. m. avser sådan tid — den 1 september 1941—den 31 augusti 1942 — som till större delen sammanfaller med budgetåret 1941/42. Till förklaring av den stora skillnaden i de resultat, som framkommit genom de tidigare och de nu gjorda beräkningarna, må framhållas, att kostnadsökningen för omsättningen av fodercellulosa har sin grund i icke endast ökad efterfrågan på denna vara utan även av Kungl. Maj:t vidtagna åtgärder beträffande prissättningen å varan vid försäljning till förbrukarna. Vidare må påpekas att, när man nu räknar med kostnader för oljekakor och diverse andra fodermedel på tillhoppa cirka 37,500,000 kronor, detta belopp avser kostnader, som egentligen falla först på konsumtionsåret 1942/43. De varor, som nu skola inköpas, komma nämligen huvudsakligen att försälas under sistnämnda konsumtionsår. Kostnaderna förutsätta även försäljningspriser, som överensstämma med eller stå i nära anslutning till de för närvarande tillämpade.

Bolagets förvaltningskostnader, omfattande löner, lokalhyror och andra kontorskostnader m. m., uppgå till icke mindre än 1,900,000 kronor. Med hänsyn till den omfattning, som spannmålsbolagets verksamhet numera fått, har livsmedelskommissionen icke anledning till någon direkt erinran emot dessa kostnader.

Kommissionen har i sin skrivelse även upptagit frågan om behandlingen av de hos spannmålsaktiebolaget vid försäljning av brödsäds lager uppkomna bokvinsterna samt därvid anført bland annat följande:

Under förutsättning att någon fondering icke verkställs har man för redovisningsåret den 1 september 1940—den 31 augusti 1941 att räkna med en bokvinst av 3,000,000 kronor. För redovisningsåret den 1 september 1941—den 31 augusti 1942 har bolaget räknat med att cirka 11,000,000 kronor torde komma att tillföras bolaget såsom bokvinst i samband med utförsäljning av bolagets den 1 september 1941 innehavda förråd av brödsäd i sådan omfattning, att nämnda förråd nedbringas till 50,000 ton. Enligt det mellan staten och bolaget träffade avtalet torde bolaget vara pliktigt å ena sidan att till statsverket inleverera berörda bokvinster, tillhopa omkring 14,000,000 kronor, samt å den andra sidan att — därest icke Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver — städse hålla ett beredskapslager av 100,000 ton brödsäd. Under beaktande av sistnämnda skyldighet och då nyssberörda vinstbelopp kunna bli erforderliga för uppbringande av beredskapslagret av brödsäd till den avsedda storleken, anser livsmedelskommissionen, att ifrågavarande bokvinster böra tills vidare kvarstå hos bolaget. Någon särskild hänsyn bör alltså icke tagas till dem vid de nu förevarande kostnadsberäkningarna.

I enlighet med beslut av fjolårets riksdag har svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet på senare tid ytterligare utvidgats. Sålunda har bolaget numera övertagit den verksamhet, som tidigare bedrivits av foderintressentföreningen u. p. a., svenska stråfoderhandelsföreningen u. p. a. och fröintressentföreningen u. p. a. Härigenom har bland annat clearingen av priserna å kraftfodermedel, vilken förut handhåfts av förstnämnda förening, övertagits av spannmålsaktiebolaget. Bolagets verksamhet har till följd härav kommit att få en betydligt större omfattning än tidigare och inbegriper numera jämväl omsättning av högst avsevärda kvantiteter fodermedel, såsom oljekraftfoder, fodercellulosa och stråfoder m. m. Därjämte handhar bolaget omsättningen av 1941 års skörd av ärtor och bönor samt diverse fröer. Bolaget ombesörjer dessutom uppköpen och bearbetningen av oljeväxtfrö. En följd av dessa bolagets utvidgade arbetsuppgifter har blivit, att kostnaderna för verksamheten kommit att ökas i en omfattning som tidigare icke kunnat förutses samt att bolagets egna omkostnader likaledes kommit att överstiga vad man förut beräknat. Såsom av det föregående framgår har bolaget räknat med att ett belopp av 102,000,000 kronor skulle bli behöfligt för täckande av bolagets medelsbehov under verksamhetsåret den 1 september 1941—31 augusti 1942. Av denna summa belöpa såsom förut nämnts i runda tal 14,500,000 kronor på bolagets spannmålssektion, 75,100,000 kronor å bolagets fodermedelssektion, 5,600,000 kronor å sektionen för stråfoder, utsäde och diverse varor, 1,900,000 kronor å personal- och lokalkostnader, 2,500,000 kronor å räntekostnader samt 2,500,000 kronor å leveranspremier för fodersäd. De i bolagets beräkningar upptagna kostnaderna för fodermedelssektionen och sektionen för stråfoder, utsäde m. m. sammanhånga huvudsakligen med det av statsmakterna beslutade clearingförfarandet. Icke obetydliga belopp hänföra sig till transportkostnader av skilda slag. Av kost-

*Före-
draganden.*

naderna för fodermedelssektionen belöpa 31,000,000 kronor å kostnader, som sammanhånga med anskaffande av oljekraftfoder, och 37,625,000 kronor å kostnader, som sammanhånga med anskaffande av fodercellulosa. Det torde få erinras, att efterfrågan på fodercellulosa stigit i mycket hög grad, varför inköpen av denna vara måst ökas högst väsentligt. Priserna på importerat oljekraftfoder, i den mån sådant över huvud taget kunnat anskaffas från utlandet, ha vidare höjts i avsevärd grad. Bolagets medelsbehov beräknas emellertid, såsom framgår av vad livsmedelskommissionen anför, kunna täckas till omkring 3,000,000 kronor av de medel, som stå till kommissionens förfogande för jordbruksregleringens upprätthållande, samt till omkring 9,300,000 kronor av anslaget till Prisclearing för fodermedel m. m. Till förfogande står därjämte bolagets vinst i samband med utförsäljning av brödsäd, beräknad till i runt tal 11,000,000 kronor. I likhet med bolaget och kommissionen anser jag det emellertid icke lämpligt, att sagda vinst disponeras för detta ändamål. I stället torde vinstbeloppet böra fonderas tills vidare för att vid behov användas för täckande av kostnaderna för uppbringande av beredskapslagret av brödsäd till den mellan staten och bolaget avtalade kvantiteten av 100,000 ton. Av skäl som närmare utvecklats i årets statsverksproposition synes det lämpligt, att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisas så stort belopp, som erfordras till täckande av de kostnader, som sammanhånga med anskaffande av oljekraftfoder och fodercellulosa. Då sagda kostnader uppgå till i runt tal 68,000,000 kronor och med hänsyn till att, på sätt framgår av vad förut nämnts, omkring 12,000,000 kronor kunna disponeras för täckande av kostnaderna, torde sålunda tilläggsstatsanslaget böra bestämmas till (68,000,000 — 12,000,000 =) 56,000,000 kronor. Återstoden av det av livsmedelskommissionen äskade beloppet torde böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 56,000,000.

J. Skogsväsendet.

[8.] 8. **Statens skogsförsöksanstalt: Särskilda undersökningar, reservationsanslag.** I skrivelse den 6 november 1941 har 1940 års norrlandsutredning hemställt dels om uppdrag för skogsförsöksanstalten att verkställa vissa för utredningens arbete erforderliga avverkningsberäkningar, dels ock om anvisande av ett reservationsanslag av 30,000 kronor till arbetshjälp och omkostnader för ifrågavarande uppdrags fullgörande. Såsom motivering härför har utredningen anför, bland annat följande.

För utredningens fortsatta bedrivande är det av största vikt att kunna överblicka dels det norrländska skogsbrukets avkastning i närmast förfluten tid och dels de förändringar i skogsavkastningen som för framtiden äro att emotse. Avverkningsberäkningar bakåt torde lämpligen böra utföras av 1937 års riksskogstaxeringsnämnd. Beträffande avverkningsberäkningarna framåt skola dessa ligga till grund för norrlandsutredningens överbäganden rörande skogsindustriens råvaruförsörjning och det norrländska skogsbrukets arbetarfråga ävensom för lösandet av de återuppbyggnadsproblem, som förestå för det norrländska skogsbruket. Även såsom underlag för kalkyler rörande avverkningsberäkningarna framåt måste riksskogstaxeringsnämndens material utnyttjas. Sistnämnda avverkningsberäkningar förutsätta emellertid ett förberedande studium av för ändamålet tillrättalagda typfall, varigenom anvisning erhålles om den skogsskötsel som under olika förhållanden bör eftersträvas. Den så vunna uppfattningen skall sedan ligga till grund för själva avverkningsberäkningen för av riksskogstaxeringen undersökta större områden. Dessa beräkningar äro emellertid svåra och förutsätta full förtrogenhet med produktionsforskningens metoder. För norrlandsutredningen är det en lycklig omständighet, att skogsförsöksanstalten upptagit produktionsforskningen och fört fram sina undersökningar så långt, att dess resultat nu kunna tillämpas på den föreliggande uppgiften. Det kan även förtjäna framhållas, att den utredning på detta område, som erfordras för norrlandsutredningens syften, samtidigt är outhärlig för ett rationellt genomförande av den allmänna fastighetstaxeringen av den växande skogen, hur än denna taxerings principer komma att fastställas.

Såsom jag vid behandlingen i årets statsverksproposition av statens skogsförsöksanstalts avlöningsanslag för budgetåret 1942/43 framhållit torde förenämnda av 1940 års norrlandsutredning ifrågasatta avverkningsberäkningar vara av den angelägenhetsgrad, att möjligheter böra beredas för deras igångsättande snarast möjligt. Med hänsyn härtill vill jag förordna, att å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under rubriken Statens skogsförsöksanstalt: Särskilda undersökningar uppföres ett reservationsanslag av 15,000 kronor, avsett till bestridande av utgifterna för ifrågavarande ändamål under första halvåret 1942.

I enlighet med vad jag vid behandlingen av nämnda avlöningsanslag vidare anfört torde det vara synnerligen angeläget, att skogsförsöksanstaltens chef, vilken tillika är föreståndare för anstaltens skogsavdelning, i största möjliga utsträckning får ägna sig åt ledningen såväl av ifrågavarande avverkningsberäkningar som av vissa vid skogsförsöksanstalten bedrivna produktionsundersökningar. I nyssnämnda sammanhang ha beträffande anstaltschefens tjänstledighet för fullgörande av de sålunda ifrågasatta arbetsuppgifterna förordats, att anstaltschefen under tjänstledigheten skall avstå viss del, förslagsvis hälften, av sina avlöningsförmåner såsom avdelningsföreståndare i lönegrad A 30 samt att gottgörelse för mistade löneförmåner jämte övriga med ledningen och övervakandet av ifrågavarande arbeten förenade kostnader skall utgå från omförmälda undersökningsanslag. Denna anordning bör tillämpas även under innevarande budgetår. På grund härav erfordras under sistnämnda budgetår ett belopp av i runt tal 4,000 kronor för vikariatsersättningar samt för anställande av en extra befattningshavare vid skogs-

*Före-
draganden.*

försöksanstalten. Enligt vad jag inhämtat behöver den å avlöningsstaten för skogsförsöksanstalten med bestämt belopp av 136,100 kronor upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal för angivna ändamål förstärkas med högst 4,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) till *Statens skogsförsöksanstalt: Särskilda undersökningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000;

2) medgiva, att den i avlöningsstaten för statens skogsförsöksanstalt upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1941/42 överskridas med högst 4,000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Richard Jobson.

Bilaga 8.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. Med förmälan tillika, att ärendena under punkterna 1, 2, 4, 6, 7, 8 och 9 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför departementschefen följande.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

[1.] 5. **Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m., reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål hava tidigare av riksdagen anvisats följande belopp, nämligen 15,000,000 kronor (propositionen 1940 U: 38, punkten 4; riksdagens skrivelse nr 54, punkten 3) och 9,500,000 kronor (1941 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 1, punkten 4; riksdagens skrivelse nr 80, punkten 4). Av det vid propositionen 1940 U: 38 fogade utdraget av statsrådsprotokollet framgår, att tidigare från vederbörligt förskottsanslag anvisats ett belopp av 4,000,000 kronor, som enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 19 april 1940 finge av arméförvaltningens tygdepartement

och fortifikationsstyrelse användas för uppförande av ammunitionsförråd och som av dessa myndigheter ställts till statens ammunitionsnämnds förfogande. Det sammanlagda för anordnande av centrala ammunitionsförråd tillgängliga anslagsbeloppet uppgår sålunda till $(15,000,000 + 9,500,000 + 4,000,000 =)$ 28,500,000 kronor.

Under erinran härom har *ammunitionsnämnden* i skrivelse den 4 augusti 1941 hemställt, att ytterligare medel måtte anvisas för utvidgning av de under arbete varande förråden samt för vidtagande av vissa inre och yttre försvarsanordningar vid förråden. Utvidgningen av de tidigare projekterade förråden har ammunitionsnämnden funnit påkallad med hänsyn till att efter beviljandet av medel för dessa förråd ytterligare avsevärda ammunitionsanskaffningar planerats, medförande ett omfattande utrymmesbehov för ammunitionens förrådsförvaring. Kostnaderna för utvidgning av de projekterade förråden — vilken komme att ställa sig avsevärt billigare än anordnande av nya förråd — har ammunitionsnämnden beräknat till sammanlagt 7,900,000 kronor. — I avseende å medelsbehovet för inre och yttre försvarsanordningar har ammunitionsnämnden framhållit, att enligt den ursprungliga planen allenast de inre anordningarna skulle utföras i nämndens regi, för vilket ändamål i de tidigare beviljade anslagsmedlen inräknats ett belopp av 300,000 kronor. Numera hade emellertid från försvarstabens sida framförts önskemålet att nämnden med hänsyn till kravet på enhetlig ledning framförallt vid byggnadsverksamhetens samordnande borde åtaga sig jämväl att utföra de yttre försvarsanordningarna vid ammunitionsförråden. Under förutsättning att erforderlig sakkunskap ställdes till förfogande för ändamålet, vore nämnden beredd att åtaga sig även utförandet av dessa anordningar. Då totalkostnaderna för yttre och inre försvarsanordningar enligt verkställd utredning beräknades uppgå till 2,400,000 kronor och 300,000 kronor redan funnes tillgängliga för inre försvarsanordningar, uppginge medelsbehovet i denna del till 2,100,000 kronor.

I anslutning till det anförda har ammunitionsnämnden beräknat det sammanlagda medelsbehovet till $(7,900,000 + 2,100,000 =)$ 10,000,000 kronor samt hemställt, att nämnda belopp måtte ställas till nämndens förfogande för utförande av de i nämndens skrivelse angivna arbetena.

I ärendet har 1940 års militära byggnadsutredning den 19 september 1941 avgivit utlåtande. Utredningen har därvid på grundval av vissa till utredningen lämnade uppgifter om läget i avseende å ammunitionstillgången inom försvarsväsendet skisserat en plan för byggande av centrala ammunitionsförråd, vilken kostnadsberäknats till sammanlagt 28,530,000 kronor inklusive inre och yttre försvarsanordningar. I anslutning härtill har byggnadsutredningen förordat, att för närvarande några nya anslagsmedel icke ställdes till ammunitionsnämndens förfogande för ändamålet.

Med anledning av vad byggnadsutredningen sålunda anfört har *ammunitionsnämnden* den 9 oktober 1941 ånyo utlåtits sig i ärendet. Därvid har nämnden till en början framhållit, att vissa justeringar borde vidtagas i de i nämndens skrivelse den 4 augusti 1941 framlagda beräkningarna rörande

det ytterligare behovet av förrådsutrymmen. En av byggnadsstyrelsen verkställd utredning om kostnaderna för hela förrådsbyggnadsprogrammet — d. v. s. den del, för vilken medel erhållits av 1940 års urtima och 1941 års riksdagar, tillika med den i skrivelsen den 4 augusti 1941 av nämnden förordade utökningen — utvisade, att dessa kostnader skulle komma att uppgå till sammanlagt 36,450,000 kronor. Häremot svarade av nämnden till 35,000,000 kronor beräknade medel, nämligen de förut omnämnda anslagen å tillhopa 28,500,000 kronor samt det av nämnden begärda anslaget å 10,000,000 kronor, med avdrag för 1,000,000 kronor för markförvärv samt 2,500,000 kronor för anskaffning av vissa maskiner och verktyg m. m. Kostnaderna för den av nämnden i skrivelsen den 4 augusti angivna utbyggnaden av ammunitionsförråden skulle således enligt de nu föreliggande beräkningarna med 1,450,000 kronor överstiga nämndens kostnadsberäkningar. Anledningen till denna differens — vilken med hänsyn till den av nämnden inledningsvis påpekade justeringen av beräkningen av erforderligt förrådsutrymme i själva verket komme att bli något mindre än vad nyss antytts — vore närmast att söka däri, att av nämnden tidigare i samråd med byggnadsstyrelsen beräknat belopp per kvadratmeter förrådsutrymme visat sig vara för lågt. Särskilt påverkades beräkningen därav, att kostnaderna för inrednings- och installationsarbeten i förråden visat sig kostsammare än beräknat. Ammunitionsnämnden syntes på grund härav bli nödsakad att framdeles hemställa om tilläggsanslag för bestridande av sålunda tidigare icke beräknade kostnader.

Vidare har ammunitionsnämnden i sitt utlåtande framhållit, att då hittills anvisade medel beräknades förslå för bestridande av under innevarande budgetår uppkommande kostnader för ammunitionsförrådets anordnande, det av nämnden i dess skrivelse den 4 augusti 1941 äskade anslaget av 10,000,000 kronor icke torde behöva kassamässigt tagas i anspråk förrän efter ingången av budgetåret 1942/43. Det vore emellertid av största betydelse, att nämnden redan nu erhöile tillstånd att vidtaga åtgärder för förrådets planerade utvidgning samt för utförande av inre och yttre försvarsanordningar. Härigenom kunde nämligen samtliga sprängnings- och övriga arbeten å varje förråd utföras i ett sammanhang, vilket medförde att kostnaderna bleve avsevärt lägre än om utvidgningsarbetena måste utföras i en andra etapp.

Under återopande av det anförda hemställde ammunitionsnämnden, att Kungl. Maj:t måtte dels bemyndiga nämnden att vidtaga åtgärder för de centrala ammunitionsförrådets utbyggnad till i skrivelsen angiven areal samt för utförande av erforderliga inre och yttre försvarsanordningar vid förråden, dels ock föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

1940 års militära byggnadsutredning har i förnyat utlåtande den 10 november 1941 anført, att dess tidigare avstyrkande utlåtande grundat sig dels på den vid avgivandet av nämnda utlåtande rådande osäkerheten i fråga om beräkningarna av ammunitionstillgången, dels ock på det förhållandet, att i dåvarande läge av de tidigare för centrala ammunitionsförråd anvisade med-

len endast omkring 10,000,000 kronor förbrukats. Om med hänsyn till numera föreliggande direktiv i fråga om ammunitionskvantiteter och förrådsförvaring härav förrådsutrymmen skulle utbyggas på förslaget sätt hade utredningen — som jämväl beaktat, att enligt av nämnden lämnad uppgift ett belopp av 2,500,000 kronor skulle användas till utrustning av verkstäder m. m. — icke något att erinra mot att förstnämnda av nämnden äskade belopp reserverades för budgetåret 1942/43. Beloppet i fråga borde emellertid av Kungl. Maj:t ställas till förfogande endast successivt och i mån av uppkommande behov. Utredningen har tillika framhållit, att de till 2,400,000 kronor upptagna kostnaderna för försvarsanordningar borde kunna icke oväsentligt begränsas.

Slutligen har *statens ammunitionsnämnd* i skrivelse den 11 december 1941, under erinran att nämnden i sin föregående skrivelse i ärendet den 9 oktober 1941 förutsatt, att det ifrågavarande tilläggsanslaget icke behövde kassamässigt anlitas förrän under nästa budgetår, på anförda skäl med ändring av sitt tidigare yrkande hemställt, att nämnda anslag måtte anvisas redan för innevarande budgetår.

Departementss-
chefen.

Av statens ammunitionsnämnd har såsom i det föregående anförts anmälts ett till 10,000,000 kronor beräknat medelsbehov för utvidgning av de ammunitionsförråd, för vilka medel beviljats av riksdagen. Det nu aktuella medelsbehovet hänför sig dels till en utökning av förrådens storlek på grund av ytterligare ammunitionsanskaffning, dels ock till utförande av vissa inre och yttre försvarsanordningar vid förråden.

Under ärendets förberedande remissbehandling hava meningarna brutit sig i fråga om de till grund för medelsbehovet liggande beräkningarna av ammunitionstillgången vid försvarsväsendet. Under ärendets fortsatta behandling hava emellertid säkrare hållpunkter vunnits i detta hänseende. I överensstämmelse härmed har byggnadsutredningen i sitt förnyade utlåtande förklarat sig under vissa förutsättningar icke hava något att erinra mot den av ammunitionsnämnden ifrågasatta medelsanvisningen av 10,000,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda förekommit och då 1941 års riksdag i samband med beviljande av anslag till anskaffning av tygmateriel (skrivelse nr 493) starkt understrukt angelägenheten av att de militära myndigheterna tillse, att materielen vårdas och skötes på ett för försvarsintresset betryggande sätt, är jag beredd att tillstyrka, att medel anvisas för ytterligare utbyggnad av de centrala ammunitionsförråden i huvudsaklig överensstämmelse med de av ammunitionsnämnden angivna riktlinjerna ävensom för de av ammunitionsnämnden förordade inre och yttre försvarsanordningarna vid förråden. Jag förutsätter emellertid, att det genom ammunitionsnämndens försorg noggrant överväges, huruvida det icke är möjligt att genom förenklingar i byggnadsprogrammet undvika den i utsikt ställda framställningen om ytterligare medelsanvisning för samma ändamål. I samband med blivande dispositionsbeslut torde vidare böra övervägas, huruvida anslagsbeloppet i sin helhet bör på en gång ställas till förfogande eller om — i anslut-

ning till vad byggnadsutredningen förordat — medelstilldelningen bör ske successivt.

I överensstämmelse med vad ammunitionsnämnden i sin senaste skrivelse i ärendet anfört torde anslaget böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag vill framhålla vikten av att ifrågavarande förråd med det snaraste färdigställas.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av centrala ammunitionsförråd m. m.*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa
ett *reservationsanslag* av kronor 10,000,000.

[2.] 5 c. **Anordnande av vissa garage och verkstadslokaler, reservationsanslag.** I en av chefen för arméstaben jämte eget yttrande överlämnad skrivelse av den 7 november 1941 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av garage och verkstadslokaler vid ett infanteriregemente. Av framställningen inhämtas följande:

Chefen för regementet hade i skrivelse till styrelsen anmält behov av varmgarage och motorverkstäder för regementet och därvid anfört följande. Enligt utfärdad arméorder påginge vid regementet utbildning med bilar, pansarbilar, terrängbilar och motorcyklar, varjämte ett antal bilmekaniker underginge utbildning vid regementet. Utbildningens omfattning komme efter hand att ökas och pågå under hela året. Då det icke vore möjligt att genomföra utbildningen med nuvarande provisoriska anordningar, måste permanenta lokaler för ändamålet snarast komma till utförande. Härvid borde utrymme i varmgarage beräknas för lastbilar, vartill komme verkstadsutrymmen med lämplig avvägning i förhållande till antalet bilar och den avsedda mekanikerutbildningen. — I anslutning härtill hemställde regementschefen, att fortifikationsstyrelsen ville för regementet anordna varmgarage för lastbilar med smörj- och spolhall samt bensin- och kolstation ävensom verkstadslokaler. — Samtidigt finge regementschefen framhålla nödvändigheten av att erforderliga byggnadsarbeten snarast påbörjades, enär det vore nödvändigt att byggnaderna vore disponibla senast vid april månads ingång 1942. Vid nämnda tidpunkt måste nämligen regementets bilpark bliva föremål för en grundlig översyn efter vinterns övningar med då rådande primitiva garage- och verkstadsförhållanden men innan motorutbildningen med 1941 års klass av de värnpliktiga toge sin början.

Chefen för armén hade i yttrande i ärendet till fortifikationsstyrelsen meddelat, att de av regementschefen anmälda behoven borde tillgodoses, varvid dock utrymmesbehovet av varmgarage kunde inskränkas. För återstående lastbilar erfordrades endast kallgarage. Vissa varmgarage samt en mindre verkstadslokal kunde anordnas genom ombyggnad av ett till regementets kasernetablisement hörande ridhus.

Fortifikationsstyrelsen funne för egen del, att ifrågavarande nybyggnader för garage och motorverkstäder m. m. under förhandenvarande omständigheter borde komma till stånd och finge därför tillstyrka, att åtgärder vidtoges i den av chefen för armén angivna omfattningen. Samtidigt ansågo sig fortifikationsstyrelsen böra framhålla, att byggnadernas färdigställande vid

av regementschefen angiven tidpunkt förutsatte, att arbetena snarast finge igångsättas. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten hade av styrelsen beräknats till 750,000 kronor.

I anslutning till det anförda hemställde fortifikationsstyrelsen, att för uppförande av angivna byggnader ett belopp av 750,000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande.

I ärendet har 1940 års militära byggnadsutredning den 24 november 1941 avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt bifall till fortifikationsstyrelsens föreliggande framställning.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den vid regementet bedrivna motor- och mekanikerutbildningen har behov uppkommit av garage- och verkstadsutrymmen vid regementet. Kostnaderna för anordnande av dylika utrymmen ha av fortifikationsstyrelsen beräknats till sammanlagt 750,000 kronor, mot vilken beräkning 1940 års militära byggnadsutredning icke haft något att erinra.

Då de i ärendet anmälda utrymmesbehoven föranletts av den vid regementet bedrivna motorutbildningen, vilken i sin tur sammanhänger med vissa organisatoriska förändringar, har jag icke något att invända mot att medel anvisas i enlighet med fortifikationsstyrelsens av militära byggnadsutredningen godkända förslag.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa garage och verkstadslokaler*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa
ett *reservationsanslag* av kronor 750,000.

[3.] **9 b. Kemiska tvättinrättningar, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkten 69) anvisade riksdagen (skrivelse nr 4, punkten 64) till uppförande av kemiska tvättinrättningar vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente ett reservationsanslag av 116,000 kronor. Arméförvaltningen hade i ärendet anfört bland annat följande:

För tvättning av pälspersedlar ävensom i viss utsträckning av yllepersedlar funnes tvenne armén tillhörande kemiska tvättinrättningar, nämligen en i Stockholm och en i Boden. Båda dessa tvättinrättningar hade tillkommit på grund av såväl ekonomiska som hygieniska skäl. Vid det kemiska tvättförfarandet sletes nämligen persedlarna icke i tillnärmelsevis lika hög grad som vid vattentvätt, vartill komme, att kemiskt tvättade persedlar bleve fullständigt desinfekterade, vilket däremot icke alltid vore förhållandet, då persedlarna vattentvättades. — Av kostnadsskäl borde antalet kemiska tvättinrättningar tillsvidare begränsas att omfatta en för varje arméfördelning, en för Övre Norrlands trupper samt en för Gotlands trupper. — Nya sådana borde — genom tillbyggnad av redan befintliga tvättinrättningar — i första hand anordnas vid Skaraborgs regemente (tredje arméfördelningen), där tvätt för ett flertal truppförband ägde rum, och vid Gotlands infanteriregemente (Gotlands trupper), där tvättinrättningen under alla omständigheter vore i behov av modernisering.

Den 2 juni 1939 ställde Kungl. Maj:t förutnämnda anslag till arméförvaltningens fortifikationsstyrelses förfogande att av styrelsen disponeras för därmed avsedda ändamål. Av anslagsbeloppet avsågos 44,000 kronor för tvättinrättningen vid Skaraborgs regemente och 72,000 kronor för den vid Gotlands infanteriregemente. Kostnaderna för de erforderliga tvättaggregaten, tillhopa 64,000 kronor, förutsattes skola bestridas från lantförsvarets bränsleanslag, och beslut härom meddelades av Kungl. Maj:t likaledes den 2 juni 1939.

I en vid propositionen 1939 U: 79 såsom bilaga 2 fogad promemoria angående besparingar i egentliga statsutgifter under fjärde huvudtiteln förordades emellertid, att ifrågavarande anslag till den del det icke vore att betrakta som bundet borde få disponeras endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gällde för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. Berörda del av anslaget hade uppskattats till 110,000 kronor. Sedan riksdagen (skrivelse nr 97) anmält sina beslut i ärendet, förordnade Kungl. Maj:t den 30 december 1939, att arbetena med uppförande av ifrågavarande byggnader icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd.

Sedermera gjorde arméförvaltningens intendenturdepartement och fortifikationsstyrelse i en av chefen för armén den 18 februari 1941 överlämnad skrivelse framställning om igångsättande av ifrågavarande byggnadsföretag och anförde därvid i huvudsak följande:

Såväl ur beredskapssynpunkt som med hänsyn till strävan att nedbringa tvättkostnaderna vore det av stor betydelse, att kemisk tvätt av arméns persedlar såvitt möjligt utfördes vid kronan tillhöriga tvättinrättningar. Det syntes därför angeläget att de planerade tvättinrättningarna vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente snarast bleve iordningställda. På grund av stegrade arbets- och materialpriser vore emellertid en uppräknig av kostnaderna erforderlig, utgörande beträffande byggnadskostnaderna 25 procent samt i fråga om aggregaten 15 procent, varför totalkostnaden för anläggningarna nu beräknades till i avrundat tal 220,000 kronor. Departementet och styrelsen hemställde förty, dels att de år 1939 anvisade medlen måtte få för ändamålet disponeras, dels ock att ytterligare 40,000 kronor måtte anvisas för bestridande av uppkommande merkostnader för anläggningarnas färdigställande.

Genom beslut den 15 augusti 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t härefter intendenturdepartementet och fortifikationsstyrelsen att gå i författning om uppförande av ifrågavarande tvättinrättningar samt medgav — med ändring därutinnan av vad i förenämnda beslut den 2 juni 1939 föreskrivits — att kostnaderna för anläggningarna finge, i den mån de icke kunde bestridas av förenämnda för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslag å 116,000 kronor, med högst 104,000 kronor utgå från det å förskottsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1940/41 under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, uppförda förskottsanslaget till försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (VII: b).

I sina skrivelser rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 respektive 1941/42 hemställde arméförvaltningen om anvisande av medel för

anordnande av en kemisk tvättinrättning vid Norrlands artilleriregemente i Östersund. Framställningarna föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Under erinran härom hava nu *arméförvaltningens intendenturdepartement och fortifikationsstyrelse* i skrivelse den 25 februari 1941 gjort förnyad framställning i ämnet och därvid anfört bland annat följande:

Inom Norrland funnes, förutom vid Norrbottens regemente i Boden samt i Skellefteå, icke några kemiska tvättinrättningar av betydelse. På grund av den förstnämnda tvättinrättningens, i förhållande till den alltmer ökade persedelstocken icke tillräckliga kapacitet hade bland annat all pälstvätt för förband utrustade från depåer inom mellersta och övre Norrland måst äga rum vid privata tvättinrättningar i Skellefteå och Stockholm. Detta förhållande hade såväl ur beredskapssynpunkt som med hänsyn till strävan att nedbringa kostnaderna icke varit tillfredsställande och kunde härutinnan nöjaktiga resultat icke ernås på annat sätt än att möjligheter till kemisk tvätt av persedlar bereddes vid kronan tillhöriga tvättinrättningar. — Kostnaden för en kemisk tvättanläggning vid Norrlands artilleriregemente hade år 1939 beräknats till 145,000 kronor, varav för tvättmaskineriet 32,000 kronor. På grund av sedan dess inträffade stegrade arbets- och materialpriser vore en uppräkningskostnad för tvättanläggningens uppförande numera finge beräknas till i avrundat tal 170,000 kronor. Någon kostnadsbesparing, åstadkommen genom inskränkning av anläggningens omfattning, vore icke möjlig, därest med densamma avsedda ändamål skulle kunna fyllas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde intendenturdepartementet och fortifikationsstyrelsen, att ett belopp av 170,000 kronor måtte anvisas för uppförande av tvättinrättning vid Norrlands artilleriregemente.

Chefen för armén har tillstyrkt framställningen.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 hemställt om medelsanvisning för samma ändamål.

*Departements-
chefen.*

Redan vid anmälan av 1939 års statsverksproposition framhöll jag fördelarna ur såväl ekonomisk som hygienisk synpunkt av en övergång till kemiskt tvättförfarande. På Kungl. Maj:ts förslag anvisade också riksdagen medel för att möjliggöra anordnandet av dylika tvättinrättningar vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente. Med hänsyn till besparingssträvandena under hösten 1939 uppsköts genom beslut den 30 december 1939 färdigställandet av dessa båda tvättinrättningar. I och med införandet av förstärkt försvarsberedskap blev emellertid behovet av dylika tvättinrättningar alltmer framträdande. Genom beslut den 15 augusti 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t därför vederbörande ämbetsverk att färdigställa förstnämnda tvättinrättningar. I samband därmed medgavs, att ett belopp av 104,000 kronor — utgörande dels kostnaden för anskaffning av för anläggningarna avsedda maskiner dels ock vissa merkostnader på grund av stegrade arbets- och materielpriiser — finge disponeras av det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget till försvarsberedskap-

pens stärkande i allmänhet. Den sålunda förskottsvis bestridda utgiften torde nu böra regleras över riksstaten.

Sedan de båda tvättinrättningarna vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente färdigställts, föreligger möjlighet att tillgodose arméns behov av kemisk tvätt för truppförbanden inom tredje och fjärde arméfördelningarna, övre Norrlands trupper och Gotlands trupper. Arméförvaltningen har nu föreslagit, att jämväl en för andra arméfördelningens trupper avsedd, till Norrlands artilleriregemente förlagd tvättinrättning måtte färdigställas. Detta förslag anser jag mig böra biträda. Mot kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra. Medel för ändamålet, 170,000 kronor, torde böra anvisas redan för innevarande budgetår.

Såväl de för täckning av utgifterna i samband med färdigställandet av tvättinrättningarna vid Skaraborgs regemente och Gotlands infanteriregemente erforderliga medlen som de, som erfordras för bestridande av kostnaderna för uppförandet av den vid Norrlands artilleriregemente planerade tvättinrättningen, torde böra anvisas såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kemiska tvättinrättningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 274,000.

[4.] **13 c. Vissa förråds- och verkstadslokaler, reservationsanslag.** I propositionen 1941: 319 (punkten 1) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till anskaffning av tygmateriel å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 68,000,000 kronor. Detta förslag bifölls av riksdagen (skrivelse nr 493). Såsom framgår av det vid nämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, upptog *arméförvaltningens tygdepartement* i en av de till grund för medelsäskandet liggande handlingarna jämväl ett till 1,500,000 kronor beräknat medelsbehov för iordningställande av vissa för förvaring och vård av tygmateriel avsedda utrymmen. Beträffande detta medelsbehov anförde jag, att då denna fråga syntes tarva ytterligare övervägande jag icke vore beredd att i nämnda sammanhang framlägga förslag i ämnet.

Sedan numera 1940 års militära byggnadsutredning utlåtitt sig i ärendet, anhåller jag att få återkomma till förevarande spörsmål.

De av tygdepartementet anmällda utgiftsändamålen avse etappförråd, ammunitionsförråd och verkstadsanläggningar på vissa angivna platser.

I sitt utlåtande i ärendet har *byggnadsutredningen* anfört, att utredningen genom förmedling av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse beretts tillfälle att taga del av ritningar och mera detaljerade kostnadsberäkningar. På grundval härav har utredningen räknat med en sammanlagd kostnad för etappförråden och ammunitionsförråden av 980,000 kronor, varav 25,000 kro-

nor avse marklösen. För verkstadsanläggningarna har byggnadsutredningen räknat med en sammanlagd kostnad av 290,000 kronor, vari ingår ett från 29,000 kronor till 19,000 kronor reducerat belopp för marklösen. I anslutning till det anförda har byggnadsutredningen tillstyrkt, att ett sammanlagt belopp av högst 1,270,000 kronor måtte ställas till fortifikationsstyrelsens förfogande för angivna ändamål.

Departements-
chefen.

Jag biträder det av tygdepartementet framlagda förslaget i ämnet med de av byggnadsutredningen vidtagna jämkningarna, varigenom det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet reducerats till 1,270,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa förråds- och verkstadslokaler* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,270,000.

[5.] **13 d. Utvidgning av vissa verkstäder i Karlsborg, reservationsanslag.**

I skrivelse den 27 november 1941 har *försvarsväsendets verkstadsnämnd* gjort framställning om anvisande av medel för utvidgning av de till tygverkstäderna i Karlsborg hörande motorverkstäderna och därvid anfört följande:

Försvarsväsendets verkstadsnämnd företoge för närvarande i samråd med arméförvaltningens tygdepartement en utredning rörande behovet av utökning av tidigare befintliga och anläggande av nya tygverkstäder samt till vilken plats dessa senare borde förläggas för att ur kommunikationsteknisk och andra synpunkter bäst tillgodose uppkomna behov.

De verkstadsnämnden underställde tygverkstäderna i Karlsborg hade visat sig snarast behöva utvidgas och moderniseras med hänsyn till den avsevärda ökningen av materiel, vilken vore i behov av reparation. Trots att olika åtgärder vidtagits, bland annat genom utökning av personalen och genom bättre tillvaratagande av befintliga utrymmen, hade reparationskapaciteten icke kunnat ökas i erforderlig omfattning. Beträffande avdelningen för bilreparationer hade denna svällt ut så, att under sommaren och hösten en stor del av arbetet måst försiggå under bar himmel. Det vore emellertid på anförda skäl tveksamt, om allt för stora nyinvesteringar borde göras i Karlsborg. Med anledning härav hade nämnden ansett sig böra inskränka kraven på modernisering och utvidgning av tygverkstäderna i Karlsborg till att enbart omfatta nödvändiga åtgärder för att tillgodose behovet av reparationer av motorfordon för Karlsborg med närliggande område.

Intill den nuvarande bilverkstaden vore beläget ett kallförråd för materiel, vilket lämpligen kunde utnyttjas och byggas om till bilverkstad, varigenom golvutrymmet komme att ökas med cirka 430 kvadratmeter. Härigenom skulle ernås, att arbetet kunde bedrivas rationellt och framförallt under tak och i uppvärmd lokal, vilket särskilt under den kalla tiden av året vore nödvändigt för nu ifrågavarande arbete.

Kostnaderna för inredning av sådan utökning av motorverkstaden skulle bliva:

Byggnadsarbeten	kronor 30,000	
Värmeinstallation och ventilation	» 14,000	
Elektrisk installation	» 6,500	
Maskiner och verktyg	» 21,500	kronor 72,000
Konstruktions- och kontrollantkostnader, cirka 20 procent ..	» 15,000	
		Summa kronor 87,000

På grund av vad sålunda anförts hemställde verkstadsnämnden efter samråd med *arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse*, att för utvidgning av motorverkstäderna vid tygverkstäderna i Karlsborg ett belopp av 87,000 kronor måtte ställas till förfogande.

Jag finner mig kunna godtaga verkstadsnämndens föreliggande förslag, som *Departements-
chefen.* allenast omfattar strängt nödvändiga utvidgningar av tygverkstädernas i Karlsborg motorverkstäder.

Mot den verkställda kostnadsberäkningen har jag intet annat att erinra än att det för konstruktions- och kontrollkostnader efter 20 procent kalkylerade beloppet, 15,000 kronor, synes vara väl högt tilltaget och kunna ned sättas till 13,000 kronor. I följd härav skulle den sammanlagda kostnaden komma att stanna vid $(72,000 + 13,000 =) 85,000$ kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av vissa verkstäder i Karlsborg* å tilllägsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 85,000.

Marinförvaltningens delfond.

[6.] **23 a. Vissa arbeten vid Karlskrona örlogsvarv, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 29 augusti 1941 angående vissa medelsäskanden å tilllägsstat för innevarande budgetår har *marinförvaltningen* hemställt om anvisande av följande belopp för bl. a. nedannämnda arbeten vid Karlskrona örlogsvarv, nämligen för kajbyggnad vid stora mastkranen och anordnande av verktygsförråd, upplagsplats för materiel samt omklädnadsrum vid utrustningspiren 175,000 kronor, för istandsättning av järnvägsspårsystemet 75,000 kronor, för istandsättning av torpedbåtsslipen och för flyttning av slipens upphalningsspel 180,000 kronor, för modernisering och utvidgning av artilleriskjutbanan 80,000 kronor, för anordnande av nytt värmeledningssystem m. m. i tackelkammarbyggnaden 50,000 kronor, för modernisering av apteringsverkstaden 87,000 kronor samt för fullträffsäkert förvaringsrum för sjöinstrumentförrådet 20,000 kronor.

Genom beslut den 4 juli 1941 uppdrog Kungl. Maj:t åt *försvarsväsendets verkstadsnämnd* att i samråd med marinförvaltningen företaga utredning angående omorganisation av örlogsvarven samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I anslutning till det sålunda meddelade uppdraget har verkstadsnämndens utlåtande inhämtats över de i det föregående angivna medelsäskandena för olika arbeten å Karlskrona örlogsvarv. I sitt utlåtande har verkstadsnämnden meddelat, att nämnden överlämnat remisshandlingarna till en för fullgörande av nyssnämnda utredningsuppdrag bildad kommitté, örlogsvarvskommittén. Kommittén hade i yttrande till verkstadsnämnden framhållit, att kommittén funnit det före-

slagna anordnandet av nytt värmeledningssystem m. m. i tackelkammarbyggnaden å varvet jämte i samband därmed stående omorganisation av ekipagedepartementets lokaler böra tillsvidare anstå intill dess kommittén hunnit taga ställning till varvets organisation. Beträffande marinförvaltningens övriga äskanden hade kommittén icke funnit anledning till erinran ur synpunkten av de organisationsförslag, som vore föremål för övervägande inom kommittén. — Till vad kommittén sålunda anfört finge verkstadsnämnden ansluta sig.

I överensstämmelse med vad verkstadsnämnden sålunda anfört torde med frågan om anordnande av nytt värmeledningssystem i tackelkammarbyggnaden böra tillsvidare anstå. Ej heller är jag nu beredd att taga ställning till frågorna om artilleriskjutbanans utvidgning och modernisering eller om anordnande av fullträffsäkert förvaringsrum för sjöinstrumentförrådet. Till dessa äskanden torde jag emellertid framdeles få återkomma.

I anslutning till det anförda har jag funnit mig böra biträda de äskanden, som i det följande upptagas under särskilda punkter.

1. *Kajbyggnad vid stora mastkranen och anordnande av verktygsförråd, upplagsplats för materiel samt omklädnadsrum m. m. vid utrustningspiren.* I förevarande avseende har marinförvaltningen inledningsvis hänvisat till *chefens för Karlskrona örlogsvarv* skrivelse till ämbetsverket angående varvets medelsbehov för nästa budgetår, varav inhämtas i huvudsak följande:

Med anledning av inträffade sättningar i kajplanet vid stora mastkranen av järn hade undersökningar av marken därstädes verkställt. Det hade därvid befunnits erforderligt att vissa förstärkningar och förbättringar snarast vidtoges på följande sätt: Sträckan mellan innersta dykdalben i utrustningsbryggan och »kranpiren» borde utbyggas med kaj, varigenom den där befintliga öppningen komme att kunna utnyttjas. Kajkroppen borde uppföras i betong på träpålar. Den befintliga äldre stenfyllningen borde jämnas och tjäna som underlag för tråkista under kajplanets inre del. Kajplanet borde utföras i storgatsten i cementbruk. Till förstärkning av underlaget för stora kranen syntes det vara tillfyllest, att några kraftiga förankringsstag indroges så långt inne i land, som kunde anses erforderligt. Kranpirens stöttning i sidolead erhöles genom den föreslagna kajen, vilken borde utföras så, att den kunde upptaga tryck från kajpiren. Enligt verkställd kostnadsberäkning torde sammanlagda kostnaden för ovan angivna arbeten uppgå till omkring 45,000 kronor.

Med förmålan att risk för fortsatta sättningar i kajplanet syntes föreligga, har *marinförvaltningen* såsom sin åsikt uttalat, att de av varvschefen föreslagna arbetena snarast borde komma till utförande. För egen del har marinförvaltningen i ärendet anfört i huvudsak följande:

För de större och mera långvariga arbeten, som utfördes av Karlskrona örlogsvarv å fartyg, förlagda till utrustningspiren och stora mastkranen därstädes, föreläge behov av dels ett verktygsförråd med utlämning, dels plats för förvaring av diverse materiel, dels slutligen omklädnadsrum med sanitära anläggningar för personal från mera avlägset belägna arbetsgrupper, som under längre tid sysselsattes i närheten av utrustningspiren och stora mastkranen. Betydande vinster i tid och kostnad erhöles genom ett sådant arran-

gemang. Dessa behov hade hittills till viss grad fyllts därigenom, att utrangerade skeppsgossebriggen Gladan, å vilken inretts utrymme för en del av ifrågavarande ändamål, förlagts till utrustningspirens inre ända. Gladan vore emellertid nu fullständigt upprutten och kunde ej vidare repareras. Den borde därför snarast ersättas, och marinförvaltningen finge därför framlägga följande förslag:

I samband med ömförmälda förstärkning av stora mastkranens grund borde en utfyllnad göras av den nuvarande grunda bukten mellan utrustningspirens inre ända och kajen framför ingenjördepartementets kontor. Härigenom skulle vinnas plats för en enkel byggnad i två våningar med verktygsförråd och materialförvaring i nedre och tvättrum m. m. i övre våningen. Dessutom skulle vinnas en synnerligen välbehövlig utökning av det trånga utrymmet omkring mastkranen och pirens inre ända. Denna plats vore nu ständigt starkt belamrad. Det sjöutrymme, som skulle tagas i anspråk, vore nu dött utrymme. Kostnaden beräknades för närvarande för utfyllningen till 40,000 kronor och för byggnaden med inredning till 90,000 kronor eller sammanlagt 130,000 kronor.

Sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande arbeten belöpte sig sålunda till $(45,000 + 130,000 =) 175,000$ kronor.

2. *Iståndsättning av järnvägsspårssystemet.* I förenämnda skrivelse till marinförvaltningen har *varvschefen* gjort framställning om medelsanvisning för iståndsättning av järnvägsspårssystemet vid varvet. Av framställningen inhämtas följande:

Spårssystemet inom Karlskrona örlogsvarv jämte förbindelsespår till Karlskrona—Växjö järnväg och Blekinge kustbanor hade en total längd av över en mil. Spåret bestode delvis av tre skensträngar, avsedda för såväl normalspårvidd som Blekingebanornas spårvidd, 1.067 meter, och delvis, omfattande större delen av spåren, av endast den senare spårvidden, vilken jämväl användes av varvets spårkranar, spårtrallor m. m. Syllarna utgjordes av betong eller trä; detta senare företrädesvis i skarpa kurvor och i spårväxlar. Rälsen utgjordes i regel av på sin tid inköpta s. k. spårdugliga skenor med en vikt av 25 kilogram per meter. Efter hand som rälsen blivit alltför angripen av rost och nedsliten hade densamma i mån av tillgängliga medel i viss utsträckning kunnat ersättas med annan spårduglig räls, och de mest nedruttna, i marken nedsänkta träsyllarna hade kunnat utbytas mot nya av betong eller trä. Den senaste tidens skärpta krav på spåren i fråga genom den allt livligare trafiken med järnvägsvagnar och kranar samt inträffade olyckstillbud m. m. nödvändiggjorde emellertid, att spårssystemet iståndsattes bättre än hitintills kunnat ske med de begränsade medel, som stått till buds. Vagnmateriel från statens järnvägar respektive Blekinge kustbanor och Östra Blekinge järnväg trafikerade förbindelsespåret och trafikspåren inom Karlskrona örlogsvarv och fordrades även i anledning härav, att spåren befunne sig i vederbörligt skick. Varvets skyddsingenjör hade tillika vid olika tillfällen framhållit behovet av att spårssystemet snarast bleve iståndsatt. Härför erfordrades framför allt inläggning av nya spårväxlar respektive reparation av dylika, en del nya syllar samt trafikspårens packning och justering ävensom utbyte av en del rälskenor. Enligt verkställd undersökning erfordrades för de mest trängande iståndsättningsarbetenas utförande ett anslag av omkring 75,000 kronor.

För egen del har *marinförvaltningen* funnit de av *varvschefen* ifrågasatta åtgärderna synnerligen befogade till förhindrande av olycksfall och

i anslutning därtill förordat, att nämnda belopp, 75,000 kronor, ställes till förfogande för ändamålet.

3. *Istandsättning av torpedbåtsslipen vid varvet och flyttning av slipens upphalningsspel.* I denna del har *varvschefen* i sin skrivelse till marinförvaltningen anfört följande:

Verkställd undersökning hade visat, att varvets torpedbåtsslip vore i stort behov av istandsättning. Särskilt spåröverbyggnaden, sjöspåren häri inberäknade, bestående av räls på syllar av betong respektive trä, vore delvis i stort behov av reparation. Olyckstillbud, urspårningar och dylikt hade även nyligen förekommit vid sliptagning och sjösättning av båtar vid slipen. Istandsättningsarbetena avsåge i huvudsak anordnande i erforderlig utsträckning av nya syllar och ny räls å slipspåren, packning och justering av desamma jämte översyn, reparation och justering av undervattensdelen. Kostnaden för dessa arbeten beräknades uppgå till omkring 120,000 kronor.

Vid förhållningar på torpedbåtsslipen stoppades trafik och transporter ovanför slipen på grund av att wiren till upphalningsspelet korsade körbanan och järnvägsspåren. Verkställd undersökning angående möjligheterna att avhjälpa denna mycket kännbara olägenhet visade, att en flyttning av spelet till samma sida av körbanan som slipen vore möjlig efter vidtagande av vissa förändringar av spelet, bland annat övergång till kilremsdrift samt anskaffande av ny motor och växel. Emellertid nödvändiggjorde spelets flyttning även vissa andra arbeten, nämligen uppförande av särskilt hus för desamma, ändring av järnvägsspåren och breddning av gatan ovanför slipen, diverse elektriska kabelarbeten m. m. Dessa arbeten beräknades draga en kostnad av inalles omkring 60,000 kronor.

Beträffande de nu angivna istandsättningsarbetena har *marinförvaltningen* uttalat, att desamma med hänsyn till risken för haverier vid sliptagningar och därav föranledda olycksfall så snart som möjligt borde komma till utförande. I avseende å flyttningen av slipens upphalningsspel har marinförvaltningen understrukt olägenheterna för varvets järnvägstransporter av spelets nuvarande placering. Marinförvaltningen har på grundval av de av chefen angivna beloppen beräknat kostnaderna för i denna punkt avsedda arbeten till sammanlagt $(120,000 + 60,000 =) 180,000$ kronor.

4. *Modernisering av apteringsverkstaden å varvet.* I särskild skrivelse den 29 augusti 1941 har *marinförvaltningen* hemställt, att ett belopp av 87,000 kronor måtte ställas till förfogande för modernisering av apteringsverkstaden å Karlskrona örlogsvarv. Ärendet är av den natur, att närmare redogörelse för detsamma icke torde böra lämnas till statsrådsprotokollet.

Medelsbehovet under förevarande anslag skulle enligt den lämnade redogörelsen komma att uppgå till sammanlagt $(175,000 + 75,000 + 180,000 + 87,000 =) 517,000$ kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa arbeten vid Karlskrona örlogsvarv* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 517,000.

[7.] **25 c. Förrådslokaler för minor m. m., reservationsanslag.** Efter där-om av *marinförvaltningen* i särskild skrivelse den 29 augusti 1941 gjord framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1941 medgivit, att ett avsevärt antal minor och sjunkbomber för marinens räkning finge anskaffas med anlitan- de av vederbörligt förskottsanslag. I samma skrivelse har ämbetsverket jämväl till behandling upptagit frågan om anordnande av förrådslokaler för den ifrågavarande materielen. Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat, att dessa förrådslokaler förutsatts skola utföras såsom fullträffsäkra på vissa angivna platser i anslutning till under färdigställande varande förråd. Kostnaderna för de nytillkommande förråden hava av *marinförvaltningen* beräknats till sammanlagt 1,200,000 kronor. — I förevarande sammanhang har *marinförvaltningen* jämväl till behandling upptagit frågan om anordnande av förråd för en viss kvantitet undervattensbåtsnät, som *marinförvaltningen* — med återupprepande av en hösten 1940 gjord framställning i ämnet — i föreliggande skrivelse föreslagit till anskaffning. Kostnaden för anordnande av sistnämnda förråd har *marinförvaltningen* angivit till 530,000 kronor.

För den avsevärda mängd minor och sjunkbomber, som i anslutning till Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 30 december 1941 kommer att anskaffas med anlitan- de av medel å förskottsstaten, torde erforderliga förrådslokaler med det snaraste böra utföras. Jag biträder därför *marinförvaltningens* förslag om anvisande av anslagsmedel för detta ändamål.

Som jag icke ämnar föreslå den anskaffning av undervattensbåtsnät, som skulle föranleda behov av särskilda för sådana nät avsedda förråd, torde framställningen om anvisande av medel för sistnämnda förråd icke böra föranleda åtgärd.

I anslutning till det anförda skulle sålunda medelsbehovet i förevarande avseende uppgå till 1,200,000 kronor. Mot denna beräkning har jag intet annat att invända än att densamma, innan dispositionsbeslut meddelas, torde böra underkastas granskning av 1940 års militära byggnadsutredning.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förrådslokaler för minor m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,200,000.

[8.] **26. Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m., reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1940 U: 38 (punkten 9) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 54, punkten 7) till slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 2,900,000 kronor. Av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över för- svarsärenden framgår, att av anslaget ett belopp av 500,000 kronor avsetts för baseringsanordningar för motortorpedbåtar å Ostkusten.

I särskild skrivelse den 29 augusti 1941 har *marinförvaltningen* anmält, att ytterligare anslagsmedel för den ifrågavarande baseringsanordningen å Ostkusten erfordrades. Till stöd för framställningen har ämbetsverket bland annat framhållit, att genomförda övningar med motortorpedbåtar givit vid handen ett stegrat behov av depåpersonal, vadan befintliga ekonomibyggnader och bostäder måste utökas. Vidare påkallades en ökning av det elektriska distributionsnätet samt särskilda förvaringsplatser för viss teknisk materiel. Jämväl den allmänna prisstegringen hade medfört kostnadsökningar. Det sammanlagda medelsbehovet i förevarande avseende uppginge till 120,000 kronor.

I anslutning härtill och med förmålan att ämbetsverket avsåge att framdeles inkomma med äskanden om ytterligare medel för motsvarande anordningar vid örlogsvarven och Göteborgs örlogsdepå har *marinförvaltningen* hemställt, att ett belopp av 120,000 kronor måtte ställas till förfogande för nu ifrågavarande ändamål.

*Departements-
chefen.*

Vunna erfarenheter av motortorpedbåtsvapnet hava såsom *marinförvaltningen* framhållit medfört vissa ökade krav i avseende å baseringsanordningarna för dessa fartyg. På grund härav finner jag mig böra biträda *marinförvaltningens* framställning om anvisande av ytterligare anslagsmedel för utbyggande av motortorpedbåtsbasen å Ostkusten samt för täckande av genom prisstegringen uppkommande merkostnader. Anslaget torde böra upptagas under samma rubrik som det i det föregående berörda anslaget å tilläggsstat.

Som jag icke har något att invända mot den i ärendet verkställda kostnadsberäkningen, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 120,000.

[9.] **28 b. Förbättring av apteringsverkstaden vid Gotlands kustartilleriförsvar, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 29 augusti 1941 angående vissa medelsbehov å tilläggsstat för innevarande budgetår har *marinförvaltningen* hemställt, att ett belopp av 70,000 kronor måtte ställas till förfogande för vissa närmare angivna förbättringsarbeten å apteringsverkstaden vid Gotlands kustartilleriförsvar. Behovet av förbättring av ifrågavarande verkstad har uppkommit därigenom, att en tidigare planerad för armén och marinen gemensam apteringsverkstad på Gotland numera av angivna orsaker icke anses böra komma till utförande. Framställningen har tillstyrkts av *statens ammunitionsnämnd* och *försvarsväsendets verkstadsnämnd*.

*Departements-
chefen.*

Föreliggande framställning anser jag mig böra biträda.

Då jag ej har något att erinra mot kostnadsberäkningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förbättring av apteringsverkstaden vid Gotlands kustartilleriförsvar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 70,000.

[10.] **30 a. Komplettering av maskinutrustningen vid kronobageriet i Karlskrona, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 29 augusti 1941 angående vissa medelsäskanden å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 har *marinförvaltningen* gjort framställning i fråga om anvisande av medel för komplettering av maskinutrustningen vid kronobageriet i Karlskrona. Ämbetsverket har i ärendet anfört i huvudsak följande:

Vid tidpunkten för intagande av förstärkt försvarsberedskap hade Karlskronabageriet utrustats endast med ett fåtal maskiner. Arbetet i bageriet hade i största utsträckning utförts för hand. Den utökning av driften vid bageriet, som blivit en oundviklig följd av den förstärkta försvarsberedskapen, hade nödvändiggjort en rationalisering av driften genom påskyndad övergång till maskinell drift samt modernisering av redan befintlig utrustning för att bageriet skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Sålunda hade under den gångna tiden av den förstärkta försvarsberedskapen nyan-skaffats bland annat följande maskiner, nämligen en långrullningsmaskin, en rundrivningsmaskin, en plåtskrapningsmaskin och en bräck- och rundrivningsmaskin, varjämte efter förslag av Kungl. Maj:t i 1941 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bilaga 1, punkten 25) av riksdagen (skrivelse nr 80, punkten 19) medel anvisats för anskaffning av en elektrisk bakugn. — Utöver sålunda redan anskaffade maskiner erfordrades emellertid för driftens fortsatta rationalisering och bageriets modernisering ytterligare anskaffningar.

De vid marinens bageri tillverkade brödsorterna vore för närvarande relativt fåtaliga, vilket syntes hava medfört, att manskapet i viss utsträckning tröttnat på den ringa omväxlingen. En önskvärd sådan skulle kunna vinnas genom införande i utspisningen av s. k. skradda rågkakor. Uppslagning av skradda kakor för hand vore emellertid alltför tidskrävande för att vara ur ekonomisk synpunkt genomförbar, varför särskild uppslagningsmaskin erfordrades för ändamålet. En dylik maskin beräknades kosta 4,800 kronor. — Behovet av en visp- och blandningsmaskin vore mycket stort, då förekommande blandningar och visparbete samt tillredning av bakmassa nu måste ske för hand. Maskinen vore i hög grad arbetsbesparande och anskaffningen av en dylik inginge som ett led i den påbörjade rationaliseringen av driften i bageriet. Kostnaden för en maskin av denna typ uppginge till 5,000 kronor. — För närvarande funnes vid bageriet två degknådningsmaskiner, varav den ena vore särskilt lämpad för ankarstocksdeg och den andra med fördel kunde användas för kaffebrödsdegar och mindre fransbrödsdegar. För att erhålla ett smakligare och hållbarare bröd av limtyp användes numera allmänt den s. k. skållningsmetoden, vilken innebure att en mindre deg tillredes med tillsats av kokande vatten. Denna s. k. skållningsdeg finge därefter stå 10—15 timmar, varefter den slutliga degen tillverkades under tillsats av ytterligare mjöl och vatten. De nu till nämnda degknådningsmaskiner hörande två deggrytorna kunde icke användas för detta ändamål, då den ena dagligen användes för tillverkning av ankarstocksdeg och den andra ständigt vore i bruk för tillverkning av kaffebröds- och fransbrödsdegar. Därest med bageriets nuvarande utrustning skållningsmetoden skulle kunna användas, måste skåll-

ningen göras i tråg och skållningsdegen, som vore av mycket lös konsistens, därefter för den slutliga deggöringen hällas från tråget upp i deggrytan. Arbetet vore krävande, varför skållningsmetoden hittills icke kommit till någon större användning vid bageriet. För detta ändamål erfordrades en degknådningsmaskin med tre skålar till en beräknad kostnad av 7,000 kronor. — Marinens bageri saknade för närvarande tillgång till kylrum, vilket vore förenat med avsevärda olägenheter. Vid varje modernt bageri funnes numera kylrum inrättade dels för förvaring av erforderliga mejeriprodukter, dels för uppslagning av wienerbrödsdeg m. m. Arbetet med deggörningen och uppslagningen kunde härigenom förläggas till eftermiddagarna och de färdiga brödamnena insättas i kylrummet under natten för att omedelbart vid arbetstidens början morgonen därpå vara färdiga att insättas i ugnarna. Anordnande av ett kylrum, som sålunda vore önskvärt, beräknades kosta 12,000 kronor.

I anslutning till det anförda hemställde marinförvaltningen, att för ändamålet ett belopp av sammanlagt (4,800 + 5,000 + 7,000 + 12,000 =) 28,800 kronor måtte anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har för innevarande budgetår medel anvisats för anskaffande av en elektrisk bakugn för bageriet i fråga. Kostnaden beräknades av marinförvaltningen till 53,000 kronor, vilket belopp även anvisades av riksdagen. Härvid inräknades icke kostnaden för en på grund av denna anskaffning erforderlig transformatoranläggning, vilken kostnad enligt av marinförvaltningen i skrivelse den 20 oktober 1941 lämnad uppgift utgör 6,000 kronor.

Departements-
chefen.

På de av marinförvaltningen i ärendet anförda skälen vill jag biträda förslaget om anvisande av medel för komplettering av maskinutrustningen vid kronobageriet i Karlskrona, vilket förslag är att betrakta såsom ett led i strävandena att rationalisera driften vid bageriet. Medel torde jämväl böra anvisas för anskaffning av omförmälda transformator.

I följd härav skulle det erforderliga medelsbehovet i förevarande avseende uppgå till (6,000 + 28,800 =) 34,800 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Komplettering av maskinutrustningen vid kronobageriet i Karlskrona* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 34,800.

[11.] **31 a. Kompletterings- och iståndsättningsarbeten i Älvsborgs fästning, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 29 augusti 1941 angående vissa medelsbehov å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 har *marinförvaltningen* gjort framställning om anvisande av 90,000 kronor för kompletterings- och iståndsättningsarbeten i Älvsborgs fästning. De ifrågasatta åtgärderna avse vissa mindre byggnadsarbeten, iståndsättning av kajer och bryggor m. m.

Departements-
chefen.

I likhet med marinförvaltningen finner jag vissa iståndsättningsarbeten inom Älvsborgs fästnings etablissement vara av behovet påkallade. Det synes

emellertid tillräckligt, om för ändamålet anvisas ett belopp av 50,000 kronor, vilket efter marinförvaltningens beprövande bör användas till bestridande av kostnaderna för de mest angelägna arbetena. De återstående kostnaderna torde i den mån de befinnas ofrånkomliga få bestridas av det till marinförvaltningens förfogande stående anslaget till befästningars underhåll m. m.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kompletterings- och istandsättningsarbeten i Älvsborgs fästning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Flygförvaltningens delfond.

[12.] **42 c. Reparation av tjänstebostad vid flygkrigsskolan, reservationsanslag.** Med förmålan att en kronan tillhörig, för tjänstebostadsändamål disponerad byggnad vid flygkrigsskolan den 16 oktober 1941 skadats genom våldeld har *flygförvaltningen* i skrivelse den 11 november 1941 hemställt om anvisande av medel för istandsättning av ifrågavarande byggnad. Flygförvaltningen har anfört i huvudsak följande:

Eldsvådan syntes hava uppkommit genom överhettning i skorstenspipan från byggnadens värmepanna. Verkställd polisutredning hade givit vid handen, att någon enskild person icke varit vållande till eldens uppkomst. — Genom eldsvådan hade östra delen av byggnadens övre våning åsamkats avsevärda skador, varjämte nedre våningen drabbats av betydliga vattenskador i samband med släckningsarbetet. Skador å enskilda personer eller kronan tillhörig lös egendom hade icke uppstått, och skador å enskilda personer tillhörigt lösöre torde täckas genom försäkringar. — Flygförvaltningen hade genom sakkunnig person låtit uppskatta kostnaderna för reparation av den eldskadade byggnaden, varvid dessa kostnader befunnits icke komma att överstiga ett belopp av 17,500 kronor. Till nämnda belopp borde läggas ett efter 7 procent beräknat belopp för administration och oförutsedda utgifter, vadan det sammanlagda medelsbehovet skulle uppgå till 18,800 kronor. — För att kunna bereda tjänstebostadsinnehavaren tillträde till lägenheten snarast möjligt borde erforderliga reparationsarbeten igångsättas utan dröjsmål.

Under åberopande av det anförda hemställde flygförvaltningen, att för ifrågavarande ändamål ett belopp av 18,800 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört, att för bestridande av kostnaderna för reparation av ifrågavarande, genom eldsvåda skadade byggnad — i enlighet med uttalande av 1920 års riksdag (skrivelse nr 408) — förslagsanslaget till oförutsedda utgifter syntes böra komma till användning. Frågan härom syntes dock böra underställas riksdagen.

Erforderliga medel för reparation av den i ärendet avsedda byggnaden torde lämpligen kunna anvisas att utgå av särskilt anslag under försvarsväsendets fastighetsfond. Mot den i ärendet framlagda kostnadsberäkningen har jag intet att erinra.

att till *Reparation av tjänstebostad vid flygkriigsskolan* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 18,800.

Vissa förrådsbyggnader för Svea flygflottilj. Redan vid framläggandet av medelsäskandena för innevarande budgetår förordade flygförvaltningen, under hänvisning till den ständiga ökningen av skilda slag av utrustning, uppförande vid Svea flygflottilj av tygförråd för beredskapsutrustning m. m. samt av gasskyddsförråd för en beräknad kostnad av sammanlagt 105,000 kronor. Förslaget föranledde ingen Kungl. Maj:ts åtgärd. För nästa budgetår har flygförvaltningen ånyo anmält behov av dessa förrådsbyggnader och därvid med hänsyn till de stegrade byggnadskostnaderna beräknat medelsbehovet till 83,000 kronor för tygförråd för beredskapsutrustning m. m. och 26,000 kronor för gasskyddsförråd ävensom 6,500 kronor för administration och oförutsedda utgifter, eller tillhopa $(83,000 + 26,000 + 6,500 =)$ 115,500 kronor.

Förråd för vissa specialfordon. För förvaring av vissa specialfordon, såsom snöslungor samt transportabla flodljus och markradiostationer, erfordrades, anför flygförvaltningen, förrådsbyggnader vid samtliga flygförband utom Roslagens, Södermanlands och Kalmar flygflottiljer samt Tionde flygflottiljen. Dessa fordon hade tidigare i mån av utrymme förvarats i etablissemangens garage. På grund av utökningen av fordonsparken räckte emellertid garageutrymmena numera icke till jämväl för ifrågakommande fordon, vilka därför ofta måste uppställas utomhus. Kostnaderna för erforderligt antal förråd har flygförvaltningen beräknat till 944,000 kronor med följande fördelning å de olika förbanden:

Västmanlands flygflottilj	kronor	84,000
Östgöta	»	150,000
Jämtlands	»	145,000
Flygkrigsskolan	»	73,000

Västgöta flygflottilj	kronor	73,000
Skaraborgs »	»	65,000
Svea »	»	150,000
Göta »	»	58,000
Norrbottnens flygbaskår	»	92,000
Administration och oförutsett	»	54,000

Summa kronor 944,000.

Elektriska anläggningar för tidigare utförda bombförråd. Flygförvaltningen har anfört, att behov gjort sig starkt gällande av elektrifiering för belysning och uppvärmning i tidigare utförda bombförråd vid Roslagens och Östgöta flygflottiljer, flygkrigsskolan samt Rinkaby och Fårösunds flygplatser. Kostnaderna för dylika anläggningar har flygförvaltningen beräknat till sammanlagt 61,000 kronor enligt följande sammanställning:

Roslagens flygflottilj	kronor	12,500
Östgöta »	»	11,000
Flygkrigsskolan	»	10,000
Rinkaby flygplats	»	12,500
Fårösunds »	»	11,000
Administration och oförutsett	»	4,000

Summa kronor 61,000.

Tygförråd för beredskapsutrustning m. m. samt gasskyddsförråd vid Svea flygflottilj synas numera vara erforderliga, varför jag anser mig kunna tillstyrka medelsframställningen i denna del. Kostnadsberäkningarna, slutande å 115,500 kronor, ha icke givit mig anledning till erinran. Dock förutsätter jag, att föreliggande byggnadsplaner komma att underkastas granskning av 1940 års militära byggnadsutredning.

De skäl, flygförvaltningen anfört till stöd för förslaget om anordnande av förråd för vissa specialfordon, finner jag bärande; det måste vara angeläget att den ömtåliga materiel, varom här är fråga, förvaras på ett betryggande sätt. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att medel äskas för ifrågavarande ändamål.

Enligt uppgifter, som på begäran av försvarsdepartementet lämnats av flygförvaltningen, skola förrådsbyggnaderna uppföras i tegel. I anslutning till tegelbyggnaderna skola för förvaring av mindre ömtålig materiel uppföras enklare träskjul. Förråden avses skola förses med elektrisk belysning, varjämte i tegelbyggnaderna anordningar för uppvärmning genom anslutning till centralvärmeanläggningar planeras. I kostnaderna för ifrågavarande förrådsbyggnader, av flygförvaltningen som nämnts beräknade till 944,000 kronor, ingå såsom framgår av handlingarna i ärendet jämväl medel för uppförande av en garageverkstad vid Svea flygflottilj, kostnadsberäknad, enligt

vad jag under hand inhämtat, till 28,000 kronor. Då någon utredning angående behovet av denna verkstad icke förebragts, finner jag icke skäl att nu beräkna medel härför. I övrigt har jag intet att erinra mot detaljerna i föreliggande förslag. Jag utgår emellertid från att 1940 års militära byggnadsutredning kommer att underkasta förslaget närmare granskning och att ett belopp av 900,000 kronor skall visa sig tillräckligt för förslagets genomförande till den del det av mig förordats.

Vad slutligen beträffar flygförvaltningens framställning om anslag till elektriska anläggningar för vissa bombförråd, har jag under hand inhämtat, att elektrisk belysning i dessa förråd är erforderlig sedan det visat sig omöjligt att vid handhavandet av den tunga bombmaterielen reda sig med den handbelysning, som tidigare kommit till användning. Förråden måste uppvärmas för att hindra fuktbildning. Anslutning till eventuellt befintlig centralvärmeanläggning eller anordnande av annan uppvärmningsanordning än elektrisk skulle enligt uppgift medföra alltför höga kostnader. Då uppvärmning av förråden icke är erforderlig i vidare mån än att temperaturen hålles några grader över fryspunkten, torde strömförbrukningen för detta ändamål bliva obetydlig. Jag anser mig på grund av det anförda kunna tillstyrka, att de föreslagna anläggningarna komma till utförande. Kostnadsberäkningen i denna del, slutande å 61,000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran.

Medelsbehovet under förevarande anslag utgör i enlighet med det anförda sammanlagt ($115,500 + 900,000 + 61,000 =$) 1,076,500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa förrådsbyggnader m. m.* å tilläggstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,076,500.

[14.] **45 d. Radiosändarstationer m. m. vid vissa flygvapnets etablissement, reservationsanslag.** I skrivelse den 30 augusti 1941 har *flygförvaltningen* hemställt om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av medel för uppförande vid Norrbottens flygbaskår, Fårösunds flygplats, flygvapnets övningsplats i Boden samt flygvapnets huvudstation i Stockholm av byggnader, avsedda att inrymma för flygverksamheten erforderliga radiosändarstationer, kommandocentraler och pejlkiosker. Kostnaderna härför har flygförvaltningen beräknat till ett belopp av 329,000 kronor, därav 107,000 kronor för radiosändarstation vid huvudstationen i Stockholm. I beloppet ingår även 19,000 kronor för administration och oförutsedda utgifter.

Sedan för framställningens bedömande erforderlig utredning infordrats, har flygförvaltningen inkommit med en den 28 november 1941 dagtecknad promemoria i ärendet jämte ritningar till normaltyper för ifrågavarande byggnader. Av sålunda företedd utredning framgår, att kostnaderna för anläggningarna vid flygbaskåren, flygplatsen i Fårösund och övningsplatsen i Boden fördela sig sålunda:

Norrbottens flygbaskår:

Kommandocentral	kronor 50,000	
Pejlkiosk	» 2,500	
Radiosändarstation	» 35,000	
Vägar, ledningar m. m.	» 10,000	kronor 97,500

Fårösunds flygplats:

Radiosändarstation	kronor 35,000	
Pejlkiosk	» 2,500	
Vägar, ledningar m. m.	» 10,000	» 47,500

Flygvapnets övningsplats i Boden:

Radiosändarstation	kronor 35,000	
Pejlkiosk	» 2,500	
Vägar, ledningar m. m.	» 10,000	
Marklösen	» 10,500	» 58,000

Summa kronor 203,000.

Förslaget om uppförande av byggnader för med framställningen avsedda anläggningar vid Norrbottens flygbaskår, flygplatsen i Fårösund och övningsplatsen i Boden finner jag mig kunna tillstyrka. Vad åter angår radiosändarstation vid huvudstationen i Stockholm, torde frågan om beredande av utrymme för densamma lämpligen böra lösas i samband med spörsmålet om uppförande av ämbetsbyggnad för flygvapnets myndigheter i Stockholm. Kostnaderna för de av mig sålunda förordade byggnadsanläggningarna har flygförvaltningen beräknat till 203,000 kronor. Dessa kostnadsberäkningar torde kunna godtagas. Inberäknat medel för täckande av administrations- och oförutsedda utgifter uppskattar jag det erforderliga medelsbehovet till 216,000 kronor. Jag förutsätter, att byggnadsritningarna, innan dispositionsbeslut meddelas, granskas av 1940 års militära byggnadsutredning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Radiosändarstationer m. m. vid vissa flygvapnets etablissement* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 216,000.

[15.] 46 a. Ytterligare medel för provbocksanläggningar, *reservationsanslag*. Under erinran att för provbocksanläggningar vid Roslagens, Jämtlands, Västgöta, Skaraborgs, Svea, Göta, Södermanlands och Kalmar flygflottiljer samt Norrbottens flygbaskår ävensom vid de centrala flygverkstäderna å Malmen och i Västerås tidigare anvisats belopp av 80,000 kronor för varje flottilj (kår) och 300,000 kronor för envar av flygverkstäderna har *flygförvaltningen* i skrivelse den 30 augusti 1941 gjort framställning om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av ytterligare medel för dessa anläggningar. Väsentligt ökade krav hade numera, yttrar flygförvaltningen, rests på anläggningarnas ljudisolering, bland annat från luftvärnets sida, varjämte

på grund av flygmotorteknikens utveckling krav på ökad storlek framkommit. Flygförvaltningen hade fördenskull i samråd med experter på grundval av studieresor i utlandet funnit nödvändigt att uppgöra ett efter nutida krav lämpat förslag till dylika provbocksanläggningar. Väsentliga materialprisstegringar för i desamma ingående byggnadsmaterial hade även tillkommit. Kostnaderna för provbocksanläggning beräknades nu till 150,000 kronor per flottilj och 460,000 kronor per central verkstad. För ifrågavarande provbocksanläggningar erfordrades därför ytterligare belopp av $(9 \times 70,000 =)$ 630,000 kronor för flottiljerna och $(2 \times 160,000 =)$ 320,000 kronor för de centrala verkstäderna, vartill komme ett belopp av 60,000 kronor för administration och oförutsedda utgifter, eller tillhopa $(630,000 + 320,000 + 60,000 =)$ 1,010,000 kronor.

I utlåtande över framställningen har *statens industrikommission* anfört i huvudsak följande. Enligt under hand erhållen uppgift vore det avsikten att förlägga huvudparten av motoröversynerna till de centrala verkstäderna. Endast en ringa del av översynsarbetet jämte provning efter reparationer avsåges skola företagas vid flottiljverkstäderna. Denna decentralisering syntes ur ekonomisk synpunkt olämplig, men då den torde vara förestavad av militära skäl, hade industrikommissionen icke något att erinra däremot. Flygförvaltningens avsikt vore emellertid att utföra byggnaderna på de centrala verkstäderna och på flottiljverkstäderna med i princip samma dyrbara utförande och med samma högvärdiga ljuddämpningsanordningar. Med det ringa utnyttjande, som ifrågasattes för flottiljverkstädernas provningsanläggningar, ansåge kommissionen, att dessa borde kunna i sin helhet utföras på ett betydligt billigare sätt, bland annat ur ljuddämpningssynpunkt, utan att därför användbarheten minskades. Med anledning av vad sålunda anförts finge industrikommissionen tillstyrka byggandet av provbocksanläggningar vid de centrala flygverkstäderna enligt flygförvaltningens förslag, men beträffande anläggningar för flottiljverkstäderna föreslå, att med beviljande av ytterligare medel därför måtte anstå till dess anläggning av enklare slag uppförts och utprovats.

I anledning av vad industrikommissionen anfört har *flygförvaltningen* avgivit utlåtande i ärendet och därvid förklarat sig intet hava att erinra mot industrikommissionens förslag. Flygförvaltningen utredde för närvarande möjligheten att utföra provbocksanläggningar för flottiljverkstäderna av något enklare typ för att därigenom nedbringa byggnadskostnaderna. Flygförvaltningen hade för avsikt att så snart denna utredning verkställets, inkomma med ny framställning i ämnet.

Departements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår har flygförvaltningen funnit sig böra föreslå, att de anläggningar för inrymmande av provbocksutrustning, för vilka medel tidigare beviljats, erhålla en utformning, som svarar mot de ökade krav på ljudisolering och storlek, som numera anses böra ställas på dylika anläggningar. Härav föranledda kostnadsökningar i förhållande till de ursprungliga beräkningarna uppgå till jämförelsevis stora be-

lopp, 70,000 kronor per flygförband och 160,000 kronor för central flygverkstad. I dessa belopp ingå emellertid även medel för bestridande av kostnaderna för prisstegringar å material till anläggningarna, vilka, enligt vad jag inhämtat, ännu icke i något fall kommit till utförande. Industrikommissionen har tillstyrkt bifall till flygförvaltningens förslag, såvitt avser de centrala verkstäderna. Provböcksanläggningarna vid flygförbanden har kommissionen däremot ansett kunna, utan att användbarheten därigenom minskas, erhålla ett betydligt enklare utförande än flygförvaltningen räknat med. Häremot har flygförvaltningen förklarat sig icke hava något att erinra.

Även jag finner mig böra biträda industrikommissionens ifrågavarande förslag. Jag tillstyrker sålunda, att ytterligare medel nu anvisas till provböcksanläggningar vid de centrala flygverkstäderna, samt förutsätter, att frågan om medelsanvisning till provböcksanläggningar vid flygförbanden upptages till övervägande, sedan utredningen rörande möjligheterna att förenkla sistnämnda anläggningar slutförts. Beräkningarna av de ökade kostnaderna för provböcksanläggningar vid de centrala flygverkstäderna, tillhoppa 320,000 kronor, hava icke givit mig anledning till erinran. Emellertid utgår jag från att jämväl kostnaderna för administration och oförutsedda utgifter skola kunna inrymmas i detta belopp.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare medel för provböcksanläggningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 320,000.

[16.] **54. Förvärv av mark för Östgöta flygflottilj, reservationsanslag.** I skrivelse den 30 augusti 1941 angående flygvapnets medelsbehov under kapitalbudgeten å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 samt för nästa budgetår har *flygförvaltningen* gjort framställning om medel för inköp av mark för Östgöta flygflottilj och därvid anfört följande:

På grund av under senare år bedriven byggnadsverksamhet vid Östgöta flygflottilj hade flottiljens kasernområde blivit trångt med hänsyn till såväl övningar i förläggningens omedelbara närhet som ytterligare bebyggelse. Flottiljens byggnader låge till stor del samlade nära och i vissa fall omedelbart intill kasernområdets nordöstra gräns. Ehuru en del äldre, från Livgrenadjärregementet övertagna träbyggnader dels flyttats till lämpligare platser, dels nedrivits eller inom den närmaste tiden skulle nedrivas, kunde med hänsyn till flygmaterielens fortsatta utveckling och därmed påfordrade längre start- och landningsbanor inom en nära framtid förutsättas, att ytterligare byggnader måste från närheten av flygfältsgränserna bortflyttas. — I omedelbar anslutning till flygfältet låge det s. k. Sjövallaområdet, vilket genom sin lämplighet för bebyggelse komme att styckas till tomter, något som skulle medföra allvarliga risker för flottiljen. Flygförvaltningen funne det därför nödvändigt att för förhindrande av civil bebyggelse i omedelbar anslutning till flygfältet inköpa området i fråga. Flygförvaltningen hade beräknat kostnaderna för detta markförvärv till 60,000 kronor.

Sedermera har flygförvaltningen i en den 22 november 1941 dagtecknad skrivelse, vid vilken fogats en situationsplan över Östgöta flygflottilj, anmält, att avgivet försäljningsanbud på markområdet i fråga, fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Sjövalla om 15.58 hektar, icke gällde längre än till den 15 december 1941. Flygförvaltningen har därför hemställt, att medel till förvärvet skyndsammast måtte ställas till förfogande. Enligt anbudet utgjorde köpesumman 55,782 kronor, vilket belopp överensstämde med det värde som åsatts fastigheten vid en på flygförvaltningens uppdrag av domänintendenten i Östergötlands län G. A. Ahrén, riksdagsmannen K. A. Westman och godsförvaltaren Å. Joachimsson verkställd värdering.

Departements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår, har flygförvaltningen som skäl för markförvärvet anført, att den till inköp föreslagna fastigheten i annat fall komme att styckas till tomter och bebyggas, vilket skulle komma att medföra allvarliga risker för flottiljen. Flygförvaltningen har därjämte antytt, att vissa av flottiljens byggnader inom en nära framtid med hänsyn till flygsäkerheten måste undanskaffas. Av upplysningar, som jag under hand till komplettering av dessa uppgifter inhämtat, framgår härjämte, att inom flottiljens nuvarande gränser icke finnes utrymme för ytterligare bebyggelse. En del av de byggnader, som enligt vad flygförvaltningen anført måste flyttas från sin nuvarande plats, anses lämpligen kunna uppföras å Sjövallaområdet, som på grund av terrängförhållandena väl lämpar sig härför. Dess östra del sluttar nämligen brant i riktning från flottiljområdet, varför därstädes uppförda byggnader icke komma att hindra inflygning till flygfältet.

Det anförda ger vid handen, att ett förvärv för flottiljens räkning av fastigheten Sjövalla är önskvärt i syfte såväl att förhindra en ur flygsäkerhetssynpunkt oläglig bebyggelse å fastigheten som att bereda utrymme för flottiljens egna byggnader. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att fastigheten förvärvas för kronans räkning. Köpesumman uppgår enligt avgivet försäljningsanbud till 55,782 kronor, vilket belopp helt motsvarar fastighetens värde enligt verkställd värdering. Härutöver torde jämväl böra beräknas lagfarts- och andra kostnader i samband med förvärvet, uppgående, enligt inhämtad uppgift, till omkring 200 kronor. Det totala medelsbehovet utgör därför $(55,782 + 200 =)$ i runt tal 56,000 kronor. Jag förutsätter, att fastighetsförvärvet skall kunna på nu angivna villkor komma till stånd oaktat anbudets giltighetstid begränsats till den 15 december 1941. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av mark för Östgöta flygflottilj* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 56,000.

[17.] **55. Utvidgning av flygfältet vid Svea flygflottilj, reservationsanslag.** I skrivelse den 2 augusti 1941 har *flygförvaltningen* gjort framställning om anvisande av medel, 480,000 kronor, för utvidgning av Svea flygflottiljs flyg-

fält vid Barkarby. Framställningen har jämväl upptagits i flygförvaltningens skrivelse den 30 augusti 1941 bland medelsäskandena under kapitalbudgeten å tilläggsstat för innevarande budgetår. Flygförvaltningen har anfört följande:

Iordningställandet av flygfältet i Barkarby hade i första hand omfattat mera plana områden, som krävt förhållandevis små kostnader. Mellan vissa nu iordningställda delar av fältet befunno sig kullar och mindre bergpartier, vilka icke bortschaktats. Till följd av de moderna flygplanens stora hastighet erfordrades numera längre landningssträckor än tidigare och ur säkerhetssynpunkt måste vissa av de tidigare ej planerade delarna av fältet iordningställas. De områden, som flygförvaltningen ville föreslå till utbyggnad, vore å en skrivelsen bilagd karta utmärkta med A och B. Kostnaderna hade enligt likaledes bifogad specifikation beräknats uppgå till 290,000 kronor för området A och 190,000 kronor för området B, eller sammanlagt 480,000 kronor. Arbetet borde igångsättas snarast möjligt, så att schaktningsarbetet i viss utsträckning hunne utföras före instundande vinter.

Av den skrivelsen bifogade kartan framgår, att en del av området A är belägen utanför flygfältets gräns och ingår i Järvafältet. I utlåtande över framställningen har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* hänvisat till ett av *chefen för fjärde arméfördelningen* avgivet yttrande i ärendet, vari nämnde chef förklarar intet vara att erinra mot planerandet av den i Järvafältet ingående delen av området A.

Redan i sin skrivelse angående flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1941/42 framhöll flygförvaltningen, att behov av utökning av Svea flygflottiljs flygfält vid Barkarby föreläge med hänsyn till att snabbare jaktflygplan med högre landningshastighet tillförts flottiljen. I anslutning härtill äskade ämbetsverket för utökning av fältet ett belopp av 60,000 kronor. Efter förslag i ämnet av Kungl. Maj:t (proposition nr 73, punkten 34) beviljade 1940 års uttima riksdag de för ändamålet begärda anslagsmedlen. Flygförvaltningen har nu gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för flygfältets utvidgning och därvid åberopat, att behov av längre landningssträckor föreläge och att det ur säkerhetssynpunkt vore nödvändigt iordningställa jämväl vissa tidigare ej planerade områden.

Samma skäl för utvidgning av flygfältet hava alltså nu anförts som vid medelsäskandet för innevarande budgetår. Det kan synas anmärkningsvärt, att icke i ett sammanhang medel äskades för samtliga å flygfältet erforderliga arbeten. Anledningen härtill har under hand från flygförvaltningen uppgivits vara, att flygförvaltningen räknat med att de arbeten, för vilka medel begärdes för innevarande budgetår, skulle under några år vara tillfyllest som en första etapp. På grund av den tekniska utvecklingen hade emellertid denna beräkning icke visat sig riktig. Ur flygsäkerhetssynpunkt anses det numera nödvändigt, att inflygningsområdena i nordväst och nordost breddas samt att därstädes befintliga kullar och mindre bergpartier undanskaffas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts vill jag icke motsätta mig, att ytter-

*Departements-
chefen.*

ligare medel nu äskas för utvidgning av flygfältet. Från flygförvaltningen har under hand meddelats, att dessa arbeten såvitt nu kan bedömas äro tillräckliga för de närmaste åren. Mot de gjorda kostnadsberäkningarna, vilka avse schaktnings- och sprängningsarbeten o. dyl. och sluta å 480,000 kronor, har jag ingen erinran. Genom den föreslagna utvidgningen av flygfältet beröres även mark, som ingår i Järvafältet och står under arméförvaltningens vård och förvaltning. Beslut om överflyttande av denna mark till flygförvaltningens vård och förvaltning torde få meddelas av Kungl. Maj:t i samband med blivande beslut om bemyndigande att utföra ifrågavarande arbeten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av flygfältet vid Svea flygflottilj* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 480,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden
PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON,
BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler
härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ären-
den angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för bud-
getåret 1941/42 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

A. Postverket.

[1.] **6. Bostadshus för postverkets räkning i Boden, reservationsanslag.**
Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition den 23 maj 1941, nr 281, därom
framställda förslag anvisade riksdagen till bostadshus för postverkets räk-
ning i Boden för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 286,000 kronor.
Av nämnda belopp erfordrades 12,000 kronor för inköp av tomtmark och
återstoden, 274,000 kronor, för uppförande av bostadsbyggnaden. Rörande
den närmare motiveringen till byggnadsföretaget och beräkningen av kost-
naderna för detsamma torde jag få hänvisa till propositionen.

I skrivelse den 28 november 1941 har *generalpoststyrelsen* hemställt om
anvisande av ytterligare 28,000 kronor till byggnadsföretaget och därvid an-
fört, att det vid införande av anbud å detsamma visat sig, att kostnaderna
komme att uppgå till 302,000 kronor eller 28,000 kronor mera än som av-
setts för ändamålet.

*Departements-
chefen.*

Emot generalpoststyrelsens framställning har jag icke funnit anledning till erinran. Då det är angeläget, att ifrågavarande bostadshus färdigställas utan tidsutdräkt, torde de begärda medlen böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadshus för postverkets räkning i Boden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 28,000.

B. Telegrafverket.

[2.] **3. Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag tidigare i dag anfört vid anmälan av telegrafstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 (kapitalbudgeten: bil. 4, punkt 14) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.

Bilaga 10.

Kapitalinvesteringar.**Finansdepartementet.**

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härafter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

Fonden för förslag till statsverket.

[1.] **2 a. Förslag för viss kreditgivning, reservationsanslag.** Till förslag för viss kreditgivning torde å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår böra äskas ett anslag å 5,500,000 kronor. Med hänsyn till ärendets karaktär synes det icke lämpligt att till statsrådsprotokollet redogöra för den närmare innebörden av anslagsäskandet. En fullständig redogörelse för ärendet torde få lämnas vederbörande riksdagsutskott.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förslag för viss kreditgivning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,500,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
William Dickson.

Bilaga 11.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler härafter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] 10 a. Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt, reservationsanslag. Genom beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 2, sid. 306; r. skr. nr 94) anvisades till Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag (B) av 32,300 kronor, avsett för uppförande av en ny ekonomibyggnad ävensom för anordnande av avloppsledning m. m. å den av anstalten disponerade delen av kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län. I enlighet med ett i oktober 1940 av byggmästaren Ragnar V. Wredh, Frösunda, avgivet anbud beräknades 27,900 kronor för bestridande av byggnadskostnaderna. Härjämte beräknades cirka 1,000 kronor för byggnadens elektrifiering, cirka 1,500 kronor för anordnande av avloppsledning samt 1,900 kronor för oförutsedda kostnader. Den 18 april 1941 anbefallde Kungl. Maj:t anstaltsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbeten.

I skrivelse den 4 november 1941 har styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt anfört, att vid förnyad uppgörelse på våren 1941 med förenämnde anbudsgivare kostnaden för uppförande av ifrågavarande ekonomibyggnad

på grund av inträdda prisstegringar beräknats till 30,500 kronor, innebärande en kostnadsökning med 2,600 kronor, att elektrifieringskostnaderna stigit till 1,400 kronor samt att jämväl andra kostnadsposter måste höjas. För utförande av de ursprungligen planerade arbetena skulle på grund härav erfordras ett tilläggsanslag av 3,700 kronor, vilket belopp emellertid endast motsvarade en ökning med något mer än 10 procent av tidigare anvisat anslag.

Anstaltsstyrelsen har vidare hemställt om anvisande av ett belopp av 3,500 kronor för iordningställande av ett vagnslider i närheten av den nya ekonomibyggnaden. Enligt vad styrelsen framhåller funnes nämligen icke några utrymmen för vagnar och körredskap att tillgå i ekonomibyggnaden, varför vagnar och redskap måste uppställas i det fria. Vagnslidret borde vara öppet med inklädda brädgavlar och i viss utsträckning uppföras med timmer från den äldre ekonomibyggnaden. Kostnaderna skulle till följd härav kunna begränsas till arbetskostnader samt kostnader för bräder och papp till bodar och tak.

Departements-
chefen.

För slutförande av arbetena med ekonomibyggnaden å den av centrala frökontrollanstalten disponerade delen av egendomen Bergshamra nr 1 torde i enlighet med vad anstaltsstyrelsen anfört böra anvisas ett belopp av 3,700 kronor. Då jag vidare icke har något att erinra mot förslaget om en medelsanvisning av 3,500 kronor för uppförande av ett vagnslider invid den nya ekonomibyggnaden, skulle alltså till byggnadsarbeten vid centrala frökontrollanstalten behöva anvisas ett anslag av $(3,700 + 3,500 =) 7,200$ kronor. Sistnämnda belopp torde böra äskas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,200.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Richard Jobson.

Bilaga 12.

Kapitalinvesteringar.**Handelsdepartementet.**

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Statsrådet Domö anmäler härefter under handelsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

Fonden för förslag till statsverket.

[1.] 4 a. **Anläggningar för oljelagring ovan jord, reservationsanslag.** Till anläggningar för lagring av flytande bränslen hava av 1938—1941 års riksdagar anvisats anslag till ett sammanlagt belopp av 28,770,000 kronor, fördelade på sätt följande sammanställning utvisar:

	Kronor	Budgetår
1) Försöksanläggningar för oljelagring ..	1,000,000	1938/39
Summa	1,000,000	
2) Sprängningsarb. m. m. för oljelagring	2,000,000	1939/40
D:o	1,500,000	1939/40 (tilläggsstat)
D:o	175,000	1940/41
D:o	740,000	1940/41 (tilläggsstat)
D:o	3,000,000	1940/41 beredskapsanslag (tilläggsstat)
Summa	7,415,000	
3) Cisternanläggningar för oljelagring ..	2,000,000	1939/40
D:o	600,000	1939/40 (tilläggsstat)
D:o	775,000	1940/41
D:o	810,000	1940/41 (tilläggsstat)
D:o	3,000,000	1940/41 beredskapsanslag (tilläggsstat)
Summa	7,185,000	
4) Anläggningar för oljelagring ovan jord	8,000,000	1939/40 (tilläggsstat)
D:o	1,000,000	1939/40 (tilläggsstat)
D:o	2,500,000	1940/41
D:o	1,670,000	1940/41 (tilläggsstat)
Summa	13,170,000	

Härutöver har med bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 16 maj 1941 (nr 254) till oljelagringsanläggning på Gotland av 1941 års riksdag anvisats ett särskilt anslag å 1,410,000 kronor.

I två till handelsdepartementet den 27 december 1941 inkomna skrivelser har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* — efter samråd med överbefälhavaren över rikets försvarskrafter och med statens bränslekommission — gjort framställning om ytterligare medelsanvisning till fullföljande av vissa anläggningar för oljelagring ovan jord. Styrelsen hemställer sålunda, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 måtte anvisas *dels* ett anslag av 420,000 kronor för bestridande av merkostnader på grund av ändrat utförandesätt av vissa anläggningar på Gotland *dels ock* ett anslag av 750,000 kronor för kompletterande utbyggnad av vissa andra anläggningar.

Till utveckling av förstnämnda förslag har styrelsen anfört i huvudsak följande:

På förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 232 hade 1940 års lagtima riksdag under anslagstiteln »Anläggningar för oljelagring ovan jord» för budgetåret 1940/41 anvisat ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor. Detta anslag hade avsett bland annat anläggningar vid ett flertal skilda platser på Gotland, därav vissa för bilbensin och vissa för flygbensin. Anläggningarna hade beräknats kosta tillhopa 850,000 kronor.

Av de för bilbensin avsedda anläggningarna vore flertalet numera utförda, medan de återstående beräknades bli färdigställda inom 2—3 månader. De för flygbensin avsedda anläggningarna vore däremot ännu icke påbörjade. Uppskovet härmed hade föranletts av tidigare oklarhet beträffande dels platserna för deras förläggande, dels sättet för deras utförande. Slutgiltig projektering av anläggningarna i fråga hade dock numera verkställts inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter samråd med vederbörande militära myndigheter.

Med hänsyn till den belägenhet anläggningarna skulle komma att få vid platser, som vid ett eventuellt krigsfall måste antagas bli starkt utsatta för flyganfall, hade det emellertid icke ansetts betryggande att utföra desamma på sätt, som tidigare avsetts. Det ändrade utförandesätt för ifrågasvarande anläggningar, som sålunda befunnits nödvändigt för säkerställande av att desamma i händelse av krig skulle vara funktionsdugliga, beräknades medföra en ökning av den tidigare beräknade kostnaden med sammanlagt 420,000 kronor.

Då denna merkostnad ej kunde inrymmas inom ramen för tillgängliga anslagsmedel, vore ytterligare medelsanvisning en förutsättning för omfördelade anläggningars utförande på här föreslaget sätt. Det belopp, som kunde komma att anvisas för ändamålet, syntes lämpligen böra belasta samma anslag, från vilket medel i övrigt utgått till anläggningarna i fråga.

I fråga om sitt andra förslag anför styrelsen följande:

Av de ovan jord utförda lagringsanläggningar för flytande bränslen, var till medel anvisats under anslagstiteln »Anläggningar för oljelagring ovan jord», hade vissa förlagts till sådana företrädesvis inom de inre delarna av landet belägna orter, där militära behov av bildrivmedel väntades uppstå i händelse av krig. Nämnda anläggningar hade utförts endast med hänsyn till lagring av en enda produkt av drivmedel, som vid planläggningen förutsatts vara bensin. De hade därjämte försetts med erforderliga anordningar för

tömning och påfyllning av järnvägstankvagnar och tankbilar samt för påfyllning av fat.

Den spärrade importen av flytande bränslen hade sedermera gjort det nödvändigt att utdryga den begränsade tillgången av bensin med inom landet framställd motoralkohol. För att detta skulle bli en möjlighet i vad avsåge drivmedelsförråd, upplagda vid förenämnda anläggningar, måste dessa kompletteras på sådant sätt, att blandning av de skilda produkterna kunde ske vid desamma samt att färdigblandad vara (bentyl) i tillräcklig mängd och tillräckligt snabbt kunde distribueras därifrån. Detta innebure, att anläggningarna i fråga kompletterades med nya cisterner dels för lagringsändamål vid anläggningar med för närvarande endast en cistern, dels för blandning av respektive produkter. Vidare erfordrades kompletteringar i vad avsåge rörledningar mellan cisternerna, utvidgning av befintliga byggnader för påfyllning av fat och flaskor samt installation i desamma av uppvärmningsanordningar för fatrengöring, pumpinstallationer, fat- och flaskmätare, upplägningsplaner för fat m. m.

Här nämnda kompletteringar avsåge i varierande omfattning ett 15-tal anläggningar. Omfattningen av kompletteringarna hade i varje särskilt fall bestämts med hänsyn till den leveranskapacitet, som beräknades erfordrig för den militära drivmedelstjänsten inom de områden, vilka vederbörande anläggningar avsetts att betjäna.

Kostnaderna för kompletteringsarbetena i fråga hade beräknats till sammanlagt 750,000 kronor. Då disponibla medel ej funnes tillgängliga för ändamålet, förutsatte arbetenas utförande ytterligare medelsanvisning.

Då ifrågavarande anläggningar i nuvarande läge ej längre motsvarade de krav på funktionsduglighet i här berört avseende, vilka måste ställas på desamma, finge det anses angeläget, att omförmälda arbeten komme till utförande snarast möjligt.

Jag tillstyrker, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beredes möjlighet att fullfölja ifrågavarande arbeten i överensstämmelse med det framlagda förslaget. Såsom nämnts är detta förslag uppgjort i samråd med såväl överbefälhavaren som statens bränslekommission. Kostnadsberäkningarna synas få godtagas. Av riksdagen torde sålunda böra för ändamålet äskas sammanlagt 1,170,000 kronor, vilket belopp torde böra upptagas å tilläggsstat till den löpande riksstaten. De närmare uppgifter, vilka ligga till grund för ärendets bedömande, torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

I detta sammanhang må nämnas att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrivelse, som inkommit till handelsdepartementet den 23 december 1941, till lagringsanläggningar för flytande bränslen ytterligare äskat dels att anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår tillhopa 15,175,000 kronor dels ock för nästa budgetår 1,175,000 kronor. Beredningen av detta ärende har ännu ej slutförts. Därest Kungl. Maj:t skulle finna förslagen vara förtjänta av bifall, torde särskild framställning därom få senare göras till riksdagen.

Jag hemställer sålunda nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för oljelagring ovan jord* å tilläggsstat
II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,170,000.

*Före-
draganden.*

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Åke Hartwig.

Bilaga 13.

Kapitalinvesteringar.

Folkhushållningsdepartementet.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres, anmäler här-
efter under folkhushållningsdepartementets handläggning hörande ärende an-
gående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/
42 samt anför därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] 5. **Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., reservations-
anslag.** Å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40 har under fonden för för-
lag till statsverket anvisats tillhopa 45,000,000 kronor till viss lagring av jord-
bruksprodukter. Av detta belopp ha 24,000,000 kronor ställts till statens livs-
medelskommissions förfogande för inköp och lagring av jordbruksprodukter,
20,000,000 kronor ha använts såsom förlagskapital för Foderintressentför-
eningen u. p. a. samt 1,000,000 kronor för lagring av vissa andra produkter.

För budgetåret 1940/41 har till Förlagskapital för inköp av förnödenhe-
ter, m. m. såsom reservationsanslag anvisats ett sammanlagt belopp av
50,000,000 kronor, och för innevarande budgetår uppgår motsvarande me-
delsanvisning till 13,000,000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1940/41 till-
fördes detta anslag en reservation från vissa äldre kapitalbudgetsanslag av
tillhopa 6,250,000 kronor. Således ha sammanlagt 69,250,000 kronor stått till
förfogande för med anslaget avsedda ändamål. Av anslaget ha genom särskil-
da Kungl. Maj:ts beslut disponerats tillhopa 56,610,840 kronor, varför alltså
till disposition återstå 12,639,160 kronor. Av de från anslaget disponerade
medlen, 56,610,840 kronor, ha 31,250,000 kronor ställts till förfogande för

den lagring av förnödenheter, som äger rum under statens livsmedelskommissions omedelbara överinseende. Sammanlagt utgöra alltså de för lagring av förnödenheter inom livsmedelskommissionens område disponibla medlen (24,000,000 + 31,250,000 =) 55,250,000 kronor.

Sedan 1941 års riksdag (skr. nr 340) godkänt av föredragande departementschefen under punkten 25 av elfte huvudtiteln till 1941 års statsverksproposition angivet sätt för redovisning av vissa försäljningsmedel, som influtit eller inflyta till statens reservförrådsnämnd, har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 juli och den 19 december 1941 bestämt, att till reservförrådsnämnden influtna försäljningsmedel å tillhopa 5,064,027 kronor 64 öre finge av nämnden användas dels för täckande av nämndens kostnader för varors lossning, transporter inom landet, intagning i magasin, tullar och skatter m. m., dels ock för bestridande av kostnaderna för inköp av vissa inhemska produkter. På grund härav ha för dessa ändamål avsedda medel från anslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. icke behövt tagas i anspråk.

Genom beslut den 1 augusti 1941 har Kungl. Maj:t *dels* hemställt till aktiebolaget Vin- & spritcentralen att till reservförrådsnämnden försälja de kvantiteter skattefri 95-procentig sprit, som tillverkades under år 1941 samt första kvartalet 1942 och som bolaget efter samråd med statens industrikommission och statens bränslekommission funne icke vara erforderliga för hushålls- och tekniska ändamål, *dels* uppdragit åt reservförrådsnämnden att tills vidare intill den 31 mars 1942, med användande av under händer varande medel, från bolaget inköpa och successivt omhändertaga de kvantiteter skattefri 95-procentig sprit, som bolaget hembjöde åt nämnden, *dels* ock förklarat sig vilja framdeles meddela beslut beträffande täckandet av kostnaderna för ifrågakvarande inköp.

Reservförrådsnämnden har i skrivelse den 9 oktober 1941 hemställt — såvitt här är i fråga — om anvisande för budgetåret 1941/42 av 7,400,000 kronor till likvidering av de partier skattefri 95-procentig sprit, som reservförrådsnämnden från aktiebolaget Vin- & spritcentralen inköpt eller kunde komma att inköpa. Nämnden har i sin skrivelse härom anfört bland annat följande:

Reservförrådsnämnden har under tiden 1 juli—30 september 1941 inköpt skattefri 95-procentig sprit till ett belopp av 576,413 kronor. Nämnden beräknas under återstående del av innevarande budgetår skola inköpa ytterligare avsevärda partier 95-procentig sprit. Kostnaderna för inköp av förenämnda partier sprit torde enligt uppgift från aktiebolaget Vin- & spritcentralen kunna beräknas till 1 krona per liter. Under förutsättning att nämnden åläggas att fortsätta inköpen av 95-procentig sprit under hela innevarande budgetår, skulle de totala kostnaderna för inköp av sådan sprit under budgetåret uppgå till omkring 7,400,000 kronor.

I utlåtande den 17 oktober 1941 har *statens bränslekommission* tillstyrkt reservförrådsnämndens framställning. Ställföreträdande chefen för försvarsstaben har på uppdrag av *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* den 24 oktober 1941 avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt framställningen un-

der framhållande att en upplagring av varor av ifrågavarande slag komme den militära beredskapen till godo.

Statens livsmedelskommission har i skrivelse den 28 november 1941 an-
fört bland annat följande:

Det i lagringsprodukter bundna rörelsekapitalet uppgick den 31 oktober 1941 till sammanlagt i runt tal 43 miljoner kronor, därav 27 miljoner kronor i slaktvaror, 14 miljoner kronor i smör och 2 miljoner kronor i övriga varor, såsom ost, fisk och sill m. m. Under de närmaste månaderna beräknas på grund av den stora utslaktningen lagret av slaktprodukter stiga till ett värde av 57 miljoner kronor. Under hösten kan emellertid en del av lagren av smör beräknas tagas i anspråk för konsumtion, varför en del av detta kapital kommer att åter bliva disponibelt. Det belopp som på detta sätt kommer att frigöras torde kunna uppskattas till 5 miljoner kronor. Med hänsyn emellertid till ovissheten beträffande den tidpunkt, då de upplagrade slaktprodukterna kunna komma att tagas i anspråk för konsumtion, ävensom till möjligheterna av att smörlagren åter kunna stiga till en storlek motsvarande nyssnämnda värde redan innan någon minskning av lagren av slaktprodukter ägt rum, torde man icke kunna med säkerhet räkna med att förenämnda belopp å 5 miljoner kronor blir disponibelt för lagring av andra varor än smör. I detta sammanhang kan erinras om att under våren och försommaren 1940 lagren av slaktprodukter och smör samtidigt voro förhållandevis höga. För övriga hithörande varor torde försiktigtvis böra räknas med behov av rörelsemedel till ett belopp av ytterligare 2 miljoner kronor. Utöver de av kommissionen för ifrågavarande ändamål disponibla medlen skulle alltså för innevarande budgetår erfordras (57,000,000 + 14,000,000 + 2,000,000 + 2,000,000 — 55,250,000 =) 19,750,000 kronor eller i runt tal 20 miljoner kronor.

Till täckande av de kostnader, som angivas i reservförrådsnämndens och *Departementets* livsmedelskommissionens nu förevarande framställningar, synas medel böra *chefen.* utgå från det för innevarande budgetår å kapitalbudgeten uppförda reservationsanslaget till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. Av å detta anslag hittills anvisade medel återstå såsom förut nämnts cirka 12,600,000 kronor. Vid sidan härav har reservförrådsnämnden medgivits att till utgifter, som bort bestridas från anslaget, använda till nämnden influtna försäljningsmedel å tillhoppa omkring 5,000,000 kronor. Man måste åtminstone för närvarande utgå från att det återstående, ännu ej disponerade beloppet av omkring 12,600,000 kronor kommer att behöva användas för de ändamål, som ursprungligen avsetts vid medelsanvisningen. Av de återstående medlen skulle därför icke vara att påräkna något belopp för de medelsbehov som nu anmälts. Emellertid ha ju, såsom förut omnämnts, i runt tal 5,000,000 kronor av de till reservförrådsnämnden influtna försäljningsmedlen disponerats för reservförrådsnämndens verksamhet, varför ett motsvarande belopp av anslaget kan disponeras för de nu aktuella behoven.

I samband med den på grund av de senaste årens dåliga skördeutfall igångsatta fodercellulosatillverkningen har erhållits en ökad framställning av sprit vid cellulosafabrikerna. För omhändertagande av de spritkvanti-

teter, som i nuvarande läge reserveras för statliga behov eller icke kunna komma till användning i allmänna marknaden, har staten vidtagit särskilda åtgärder. För detta ändamål har såsom av det föregående framgår reservförrådsnämnden erhållit uppdrag att intill utgången av mars 1942 från aktiebolaget Vin- & spritcentralen inköpa uppkommen överskottsproduktion av sprit samt att förskottera kostnaderna för berörda inköp med underhänder varande medel. För att ersätta reservförrådsnämnden sagda kostnader i vad de avse 95-procentig sprit ävensom för att möjliggöra fortsatta statliga inköp av sådan sprit under andra kvartalet 1942 erfordras anvisande av medel, vilka i enlighet med nämndens beräkningar torde kunna angivas till 7,400,000 kronor. Frågan om ersättning till nämnden för inköp av motorsprit anmäles i annat sammanhang av chefen för försvarsdepartementet.

Vad därefter angår den av livsmedelskommissionen gjorda framställningen om anvisande av ytterligare medel till inköp och lagring av förnödenheter torde man i likhet med kommissionen ha anledning antaga, att den ökade tillförseln av slaktprodukter kommer att medföra ett ökat kapitalbehov, vilket ej i någon större utsträckning kan beräknas bliva tillgodosett genom lösgörandet av medel, som nu äro bundna i andra jordbruksprodukter. Med hänsyn härtill blir det erforderligt att kunna ställa ökade medelstillgångar till disposition. Jag har intet att erinra mot kommissionens beräkning av anslagsbehovet. Då emellertid ett belopp av 5,000,000 kronor av den förefintliga behållningen å anslaget till Förlagskapital till inköp av förnödenheter, m. m., motsvarande vad som influtit till reservförrådsnämnden i försäljningsmedel, torde kunna användas för ändamålet, lärrer medelsanvisningen för detta behov kunna begränsas till 15,000,000 kronor.

Till täckande av kostnaderna för de av reservförrådsnämnden och livsmedelskommissionen omförmälda varuinköpen torde således böra till Förlagskapital för inköp av förnödenheter å tilläggsstat II för budgetåret 1941/42 anvisas $(7,400,000 + 15,000,000 =) 22,400,000$ kronor, avrundat till 22,500,000 kronor.

I anslutning till här berörda medelsbehov synes böra omförmälas ett spörsmål, som i viss mån sammanhänger med här ifrågavarande inköpsverksamhet. Jag syftar därvid på vissa avtal mellan staten och enskilda företag om upptagande av tillverkning av åtskilliga för landet erforderliga produkter, enligt vilka avtal försörjningskommissionerna efter Kungl. Maj:ts godkännande förbundit sig att inköpa de framställda varorna eller, därest det med hänsyn till eventuellt ändrade förhållanden skulle befinnas lämpligare, erlagga vissa belopp såsom ersättning för av vederbörande företag å respektive anläggningar nedlagda kostnader.

Bakgrunden till dessa avtal utgöres av svårigheterna att i erforderlig omfattning kunna importera åtskilliga för landets näringsliv viktiga förnödenheter. På grund härav ha starka ansträngningar gjorts att inom landet få till stånd tillverkning av tjänliga ersättningsmedel. Jämsides härmed ha åt-

gärder vidtagits för utvinning av sådana råvarutillgångar, vilka tidigare icke eller endast i mindre skala bearbetats i vårt land.

De härför erforderliga anläggningarna ha regelmässigt visat sig vara mycket kapitalkrävande. Detta medför att priserna å de framställda produkterna, med hänsyn till att i kostnadskalkylerna ingå avsevärda belopp för en snabb avskrivning av anläggningarna, komma att ligga å en nivå, som kan hållas endast så länge det av kriget orsakade förhöjda prisläget äger bestånd. De företag som upptagit eller avse att upptaga nytillverkningar ha i flertalet fall såsom en förutsättning härför uppställt krav på statens medverkan för att trygga sig mot förluster, som skulle inträffa i händelse av prisfall, innan kapitalavskrivning i skäligen omfattning genomförts. Framställningar i här berörda syfte ha med hänsyn till angelägenheten av att få till stånd den avsedda tillverkningen ansetts icke kunna avvisas.

Den statliga medverkan som sålunda ansetts böra lämnas har genom ingående av särskilda avtal i övervägande antalet fall givits formen av en förbindelse från statens sida att under viss tidsperiod svara för att den framställda varan vinner avsättning till visst pris, i vilket hänseende staten kan antingen anvisa köpare eller genom lämplig myndighet själv uppköpa varan. De tider, under vilka statens avsättningsgaranti gäller, äro växlande, men omfatta understundom två eller tre år från det överenskommelsen ingicks. Då det är givet, att det ur statens synpunkt kan bliva förmånligare att, därest fred inträder och därmed ett prisfall blir sannolikt, i stället för att fullfölja avtalet erlagga en engångsbetalning, har staten i vissa av avtalen förbehållits rätten att efter viss tid uppsäga avtalen till upphörande mot skyldighet att till företaget inbetala visst belopp, som medger skäligen avskrivning av anläggningskostnaderna. Avtal av nu angiven typ ha träffats angående ökad brytning av volframmalm, framställning av nickel, bly och aluminium ur svenska utgångsmaterial ävensom utvinning av inhemska smörjmedel och vissa flytande bränslen.

I den mån inköp från statens sida bli aktuella torde medel från här ifrågasvarande anslag till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. få tagas i anspråk. Några medelsbehov för sådana ändamål av natur att böra påverka anslagsberäkningen föreligga emellertid ännu ej.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 22,500,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.